EXBRAYAT

UCIGAȘUL SE AMUZĂ

Editura FORUM

EXBRAYAT

UCIGAŞUL SE AMUZĂ

Coperta de: TUDOR ISPAS

Consultant literar ECATERINA ŢARALUNGA

Exbrayat — TOUT LE MONDE L'AIMAIT,
Librairie de Champs Elysées, 1969.

EXBRAYAT

UCIGAŞUL SE AMUZĂ

Roman

Traducere de:
LUCIA CRISTACHE

Editura FORUM S.R.L.
Bucureşti ● 1992

Consilier editorial: PETRE ISPAS

NOTA BIO-BIBLIOGRAFICĂ

Charles Exbrayat s-a născut în 1906 la Saint-Etienne (Loire). După bacalaureatul luat la Nisa, unde locuiau parinţii sai, s-a pregatit fãra entuziasm să devină medic dar, exclus de la Facultatea din Marsilia pentru un scandal celebru, scapă şi de Şcoala de medicină de la Lyon, îndreptîndu-se catre ştiinţele naturale la Paris, unde absolva, buchisind pentru examenul de diplomă.

Îşi face debutul ca autor dramatic la Geneva cu *Dus fără întors,* urmîndu-şi cariera la Paris *(Cristobal; Anette sau Vînătoarea de fluturi)* şi publica doua romane.

Ziarist după 1945, scenarist pentru vreo cincisprezece filme, el abordează curînd şi romanul poliţist cu *Ea avea prea multă memorie* (1957). *Vă amintiţi de Paco?* obţine Marele Premiu al romanului de aventuri în 1958. Charles Exbrayat continuă să scrie romane poliţiste cu tentă umoristica, avînd o reuşită constantă. Este directorul CLUBULUI MĂŞTILOR.

A scris aproximativ o sută de romane poliţiste pe care dorim sa le prezentam cititorilor români începînd cu *Răzbunare corsicană,* a cărui acţiune se desfaşoară la Nisa, oraşul unde autorul şi-a petrecut adolescenţa.

Editorul.

CAPITOLUL I

Jean se uita la nevastă-sa. Nu-şi putea lua ochii de la acest chip pe care moartea i-l înstrăinase dintr-odată. Nu-i mai recunoştea nasul. Şi obrajii căpătaseră umbre care-i nedumereau şi nimic nu-i mai amintea, în aceste pupile fixînd tavanul, de Hélène cea de altădată. Nu părea să se fi zbătut. Fusese luată prin surprindere ori se resemnase imediat cu ideea morţii?

Jean ridică receptorul. Trecu multă vreme pînă cînd îi răspunse centralista. Era aproape două dimineaţa. O rugă să-i dea un număr pe care-l obţinu repede, dar trebui să sune îndelung pînă cînd o voce adormită şi arţăgoasă catadicsi să-l întrebe:

— Cine-i?

— Arcizac la telefon.

— La ora asta? ce e dragă?

— Abia m-am întors acasă de cîteva minute şi...

— ...Şi?

— Şi mi-am găsit nevasta asasinată.

— Doamne!!

— Fiindcă tu conduci secţia de poliţie judiciară, dragă maestre Bessy, am vrut să fii tu primul care află şi să te anunţ c-aş dori să conduci chiar tu ancheta. Subordonaţii tăi ar putea fi stînjeniţi fiind vorba tocmai de Hélène.

— Da, evident... pricep... Săracul de tine, nici nu ştiu ce să-ţi spun.

...Cum s-o fac... o femeie aşa de încîntătoare...

— Îţi mulţumesc, dar iartă-mă, trebuie să anunţ poliţia...

— Sigur, sigur... Pe cît de curînd şi curaj!

După ce închise, judecătorul de instrucţie Bessy reveni în dormitor. Intrigată, nevastă-sa vru să ştie ce însemna acel telefon. Înainte de a se strecura din nou sub aşternut, el trebui s-o lămurească:

— Era Arcizac, procurorul.

— Acum, noaptea? Da' ce-avea atît de urgent să-ţi zică?

— Au omorît-o pe nevastă-sa.

— Doamne!!!

— O trebuşoară tare murdară.

— Fir-ar să fie! Cine să fi vrut să omoare o femeie aşa de drăguţă?

— Tocmai asta trebuie să încerc eu să aflu.

*

* *

Ofiţerul de poliţie Trichez era de serviciu şi moţăia pe fotoliu, la comisariatul aflat în centrul

administrativ al oraşului. Trecerea trenurilor pe linia din apropiere îl dezmeticea cînd şi cînd din vise, dar abia soneria telefonului îl făcu să sară în sus. Îl auzi pe soldatul de planton zicînd:

— Nu închideţi, domnule procuror vi-l dau pe ofiţerul de poliţie Trichez, care este de serviciu.

Procurorul? Trichez se uită repede la ceas în timp ce soldatul de planton îl punea repede în gardă cu persoana care sunase. Două noaptea! Oare ce se întîmplase? Puse mîna pe receptor:

— Alo, Trichez? auzi.

— Chiar el, domnule procuror.

— Trichez, mi s-a întîmplat ceva grav. Cred că trebuie să-l trezeşti pe comisar.

— Bine, domnule procuror, dar ar trebui să ştiu...

Arcizac îl întrerupse:

— Soţia mea a fost ucisă. Mă bazez pe voi, Trichez. Pe curînd.

Ofiţerul de poliţie auzi cum fusese trîntit receptorul în furcă înainte de a fi putut să caşte gura. Ar fi fost bine să-şi exprime condoleanţe. Dar fusese atît de surprins, încît amuţise... Doamna Arcizac! Cea pe care ziarele locale o numiseră, de nenumărate ori, „ziua bună din Périgueux"! Ucisă! Ce tărăboi avea să mai stîrnească toată povestea asta.

— Morat! strigă.

În birou intră un brigadier.

— Hai Morat, fii gata!... Eu îl sun pe comisar. Ia-ţi şi tu oamenii şi vă vedeţi cu el pe Bulevardul Vésone, la procurorul Republicii. Agentul şovăi:

— La procurorul Rep...?

— Nevastă-sa a fost ucisă.

— A fost... Ei, drăcie!

În timp ce brigadierul ieşea să-şi adune echipa, Trichez îi telefona comisarului Saizy la domiciliul său din strada Bodin.

— Şefu'! Sînt eu, Trichez...

— Nu fi tîmpit! Ce ţi-a venit să mă scoli la ora asta?

— Şefu', e-o treabă al dracului de nasoală!

Brusc, vocea îşi reveni:

— Adică ce e?

— Tocmai a sunat procurorul. I-a fost ucisă nevasta.

— Paştele mă-si! Te-a sunat de-acasă?

— Da, şefu' V-aşteaptă acolo.

— Mă duc. Vino şi tu! Nu uita să chemi medicul legist, fotograful şi tot tacîmul... ştii tu... Nu-i momentul să dăm chix, nu-i aşa, Trichez?

— Contaţi pe mine, şefu'!

Madam Saizy trîmbiţă din dormitor inevitabila întrebare:

— Ce-ai păţit Gaston? Iar te îmbraci s-o iei din loc?

— Doar n-oi fi crezînd că-mi pun pantofii ca să mă urc în pat? Mă duc la procuror!

— Chiar acum?

— Păi dacă nu există ore civilizate pentru criminali!

— L-au...?

— Nu pe el, pe nevastă-sa!

Madam Saizy scoase un fel de geamăt lugubru, la care bărbau-său se sili s-o potolească:

— Mde, ce să-i faci, ucigaşilor nu le prea pasă de calităţile victimelor lor...

— Asta nu înseamnă că-i mai puţin îngrozitor!

Dacă era cineva care nu merita s-o sfîrşească în felul ăsta, atunci Hélène Arcizac era aia! Tocmai ea! Bunătatea în persoană! Să vezi ce-o să ne lipsească! Dacă se duc la înmormîntare toţi cei care-o admirau, atunci se goleşte oraşul de lume!

*

* *

Pe liniştitul Bulevard de Vésone maşinile se opreau unele după altele, cît mai discret posibil, în lungul trotuarului dincolo de care se înălţa superba reşedinţă a familiei Arcizac. Trichez îşi aştepta şeful în faţa uşii întredeschise de la intrare. Cînd îl văzu, o porni cu pas vioi către el.

— Babană afacere, nu-i aşa, şefu'?

— Ba chiar cred că e o gîlmă cam mare pentru noi, Trichez. Să mai vedem.

Domnii ăia sînt înăuntru?

— Toţi, începînd cu marele vraci, care nu-i deloc în apele lui. Tocmai înghiţise o pilulă de dormit cînd l-am sunat.

Arcizac şedea pe un fotoliu, unde fuma ţigară de la ţigară. Cînd îl auzi pe comisar urcînd scara spre etajul al doilea, se sculă şi ieşi în capul scării ca să-i arate drumul:

— Pe aici, domnilor, vă rog...

Comisarul şi Trichez îi prezentară condoleanţe înainte de a se apuca să examineze victima. Lăsîndu-l pe legist să-şi facă datoria şi — la fel — pe fotograf şi specialistul — după cîte se părea, în amprente, coordonaţi cu toţii de Trichez, Saizy îl rugă pe procuror să treacă în încăperea de alături ca să discute cu el mai în linişte.

Jean Arcizac era ceea ce de obicei se cheamă un bărbat frumos, înalt de vreun metru optzeci, din categoria celor cam de patruzeci de ani, cărora practicarea sportului le dă un aer încă tineresc. Blond, avea ochii cenuşii, a căror căutătură nedumerea. La palatul de Justiţie era temut. Nimeni nu ignora ambiţiile lui legitime şi se ştia cît de tare voia să fie numit avocat general la Bordeaux. Nimeni nu-i purta pică din această cauză. Ba chiar se şoptea, prin cercurile bine informate, că numirea nu mai era decît o chestiune de săptămîni.

— A, să nu uit! Domnule comisar, l-am anunţat pe domnul Bessy să se ocupe de instrucţia cazului.

— Perfect... Acum, domnule procuror, v-aş ruga să retrăiţi acele clipe dureroase cînd...

— Presupun c-o să le istorisesc de-atîtea ori în clipele şi zilele care vor urma, încît... Ei bine! Cînd m-am întors acasă m-am mirat mai întîi că uşa de la intrare e descuiată... Dar Hélène era foarte distrată şi, ce-i drept, pe moment n-am dat mare importanţă faptului. Ba chiar, atunci cînd, făcînd lumină în hol, am văzut uşa de la biroul meu larg deschisă, nu m-am gîndit la rele. Abia văzînd forţată uşa casei de bani unde-mi păstram documente şi bani.

— S-a furat ceva?

— Vreo treizeci de mii de franci noi... Valoarea unei parcele de pămînt vîndută domnului Renaud. Banii îi încasasem chiar în ziua precedentă.

— Ce-aţi făcut atunci?

— Nu vă ascund, domnule comisar, că mi-a

fost frică... Atît de frică, încît n-am mai avut curaj să urc la etaj. Cred c-ar fi inutil să vă spun că panica mea n-a durat decît cîteva clipe. În dormitorul meu nu era nimic anormal. Pe cînd în al soției mele...

— Dumneavoastră și doamna Arcizac aveați dormitoare separate?

— Da, de foarte multă vreme... Cred că nu merită să mă prefac, domnule comisar, fiindcă toată lumea, cel puțin de la palatul de Justiție, știa că de mulți ani Hélène și cu mine nu ne mai înțelegeam. Știu că tot orașul Périgueux îmi admira soția pentru calitățile ei, pentru caritatea ei plină de devotament. Se pare că prin unele cartiere se vorbește de ea ca despre o sfîntă. Să zicem că traiul zilnic cu o sfîntă nu e ușor, ori presupun virtuți pe care nu le am.

Comisarul Saizy nu se simțea deloc în largul său. Funcționar cinstit și soț ideal, mic burghez lipsit de orizonturi prea largi, ducea o viață de familie regulată și monotonă, unde totul era al naibii la fel zi de zi, lună de lună, an de an, cu excepția faptului că se îngrășa și albea mereu mai mult. Faptul că-l auzea pe procuror explicîndu-i fără perdea că el și nevastă-sa erau ca niște străini îl umplea de-o amărăciune de-a dreptul ciudată. Se simțea atins în baza existenței sale. Arcizac își dădu seama de ușoara stare de zăpăceală a interlocutorului său:

— Vă contrariez, domnule comisar?

— Nu, nu... Fiecare trăiește cum vrea...

Lipsa de coinvingere din tonul polițistului fu pe punctul de a-l face pe Arcizac să zîmbească.

— N-aveţi servitori? îşi reluă comisarul ancheta.

— Numai ziua. Dar ele pleacă cel mai tîrziu la şase după amiază.

— Au chei?

— Amîndouă.

— Le ştiţi numele, adresele?

— Zău că nu... Le ştiu doar prenumele: Marguerite şi Jeanne. Cît despre adrese...

— Domnule procuror, va trebui să le căutaţi printre hîrtiile doamnei Arcizac fiindcă femeile trebuie anchetate.

— Sînt amîndouă nişte fiinţe de treabă...

— Nu mă-ndoiesc, domnule procuror, dar ele pot avea rude, relaţii care nu sînt pe măsura lor. Iar acelea, ştiind că ele au cheia locuinţei... În această ipoteză, nu v-aţi gîndit ce l-ar fi putut determina pe un spărgător — fiindcă eu cred că doamna Arcizac l-a surprins pe cînd opera — să dea lovitura tocmai azi nopate?

— Ei drăcie! Marguerite şi Jeanne ştiau că Hélène va lipsi trei ori patru zile, fiindcă pleca lunar, către sfîrşitul primei săptămîni, la Bordeaux la maică-sa.

— Iată o dezvăluire interesantă... Şi de data asta doamna Arcizac n-a mai plecat?

— Ba a plecat, dar s-a întors pe neaşteptate, chiar în seara zilei cînd plecase.

— Pe neaşteptate? Vreţi să spuneţi că nici dumneavoastră n-aţi ştiut nimic despre întoarcerea ei intempestivă?

— Chiar asta vreau să spun.

— A! Şi, evident, nu ştiţi motivele acestei subite schimbări de program a doamnei Arcizac?

— Ei, ele nu sînt greu de ghicit... Hélène ştia că am o amantă şi voia să mă prindă în flagrant delict în timpul nopţii.

Tonul dezinvolt al procurorului îl irita profund pe comisar. Toată fiinţa lui protesta contra acestui cinism. De obicei, fir-ar să fie, astfel de lucruri se fac mai cu perdea, mai ales dacă eşti procuror republican! Saizy preferă să schimbe subiectul:

— Acum m-aş duce s-arunc o privire la casa de bani. Puteţi să-mi spuneţi cum credeţi c-a fost deschisă?

— Nu era forţată cum crezusem iniţial, ci deschisă în cel mai normal mod posibil: făcînd combinaţia de cifre.

— Asta putea numai un specialist venit din alt oraş — ceea ce m-ar mira, fiindcă astfel de „artişti" nu vin pentru 30 000 de franci — ori, poate, cineva care ştia codul seifului dumneavoastră. Cine era la curent cu el?

— Nevastă-mea în orice caz.

— Numai ea?

— Şi eu, evident.

— Să-l fi deschis chiar ea, sub ameninţare?

— Nu ştiu, domnule comisar. Dumneavoastră faceţi ancheta, nu eu. Legistul cel posac întrerupse convorbirea celor doi spre a-i anunţa că Hélène Arcizac fusese sugrumată cu o sfoară, iar absenţa echimozelor era o dovadă că nu se apărase deloc. Declară că avea să facă autopsia

dimineaţă şi că va prezenta raportul, după obicei, judecătorului de instrucţie. Spunînd aceasta, îl salută o dată pe Arcizac, îi ură morocănos lui Saizy să nu mai aibă somn şi plecă mormăind, fără să-şi dezmintă reputaţia de urs. Cînd fură din nou singuri, comisarul îl întrebă pe proaspătul văduv:

— Domnule procuror, ce credeţi, ucigaşul ar trebui cumva căutat printre inculpaţii contra cărora aţi cerut verdicte nemiloase? Ori printre amicii lor?

— Posibil, dar nu prea cred.

Orice alt răspuns i s-ar fi părut ipocrit poliţistului, care era gata să vadă în el o încercare de a profita de ipoteza propusă.

— N-aveţi duşmani care v-ar urî într-atît încît să încerce să lovească în dumneavoastră omorîndu-vă soţia?

— Ei, nu chiar pînă acolo. Precis nu... Ori poate nu-i ştiu eu...

— Domnule procuror, acum o să vă lăsăm să vă odihniţi... Ne vedem dimineaţă la domnul judecător de instrucţie...

— Clar... Noapte bună, domnule comisar şi mulţumesc că nu i-aţi anunţat pe ziarişti.

— Era oricum o oră prea tîrzie pentru ca ei s-o mai poată publica în ediţia de dimineaţă. Apropo, domnule procuror, deşi nu-mi face plăcere, v-aş mai pune o întrebare...

— O faceţi fiindcă sînteţi obligat. Deci...

— Mda...

— Liniştiţi-vă, stimate domn, aşteptam întrebarea dumneavoastră şi chiar mă miram c-aţi fi putut pleca fără s-o puneţi.

— Pentru că... aţi pregătit răspunsul?

— Ei, domnule comisar, nu uitaţi că şi eu fac parte din tagma asta. Vreţi să ştiţi ce alibi am, cu alte cuvinte unde-mi petreceam noaptea pe cînd soţia mea era ucisă. Aşa-i?

— Da, aşa e, domnule procuror.

— Deci, am luat masa împreună cu domnişoara Arlette Tence, pe strada Clarté, unde am rămas pînă la două dimineaţa. De la ea am venit direct aici, unde am dat de groaznicul spectacol pe care-l cunoaşteţi.

— Domnişoara?...

— ...Este secretara minunatului meu amic, doctorul Mouzerolles, de pe strada Guynemer.

— Vă mulţumesc, domnule procuror.

— Domnule comisar...

— Da?

— Ca să evităm cercetări plicticoase pentru dumneavoastră şi Jenante pentru ea, prefer să vă anunţ ocifial ceea ce, de altfel, ştiaţi: domnişoara Tence e amanta mea de doi ani.

Comisarul ieşi înclinînd capul pe tăcute.

*

* *

Spre prînz, cînd lumea aflã de drama nocturnă, la Périgueux se produse o adevărată harababură. Moartea groaznică a doamnei Arcizac făcea toate limbile să se mişte, suscitînd comentarii pasionate. Nu fu magazin atelier sau birou unde lumea să nu-şi dea cu părere despre felul cum fusese asasinată nevasta procurorului. Telefoanele erau încinse la roşu din pricina apelurilor pe care

le trimiteau damele doritoare de amănunte celor ce le ofereau cu generozitate. Dar agitaţia cea mai mare era chiar la Palatul de Justiţie. Magistraţii aflaţi în subordinea procurorului dădeau semne de nervozitate, cei din alte servicii era maliţioşi. Unii îl deplîngeau pe soţul Hélènei, în timp ce alţii zîmbeau veninos, făcînd insinuări discrete la libertatea lui regăsită, ce avea să fie depusă, fără întîrziere, la picioarele unei june demoazele locuind în partea veche a oraşului. Aveau loc dispute, se făceau raţionamente, oamenii se certau. Dar, în general, deşi nimeni nu-şi făceau prea multe griji pentru Arcizac, în schimb toţi plîngeau victima, fiindcă fuseseră, erau ori sperau să fie îndrăgostiţi de frumoasa nevastă a procurorului. Într-adevăr, femeia aceea înaltă şi brunetă, cu ochi negri şi adînci, mai degrabă distant-frumoasă decît simpatic-apropiată, de o eleganţă rafinată şi de o bunătate mai presus de orice elogiu, lăsase tuturor o amintire de neşters.

Cu toate că se ţinea departe de agitaţia care cuprinsese brusc oraşul, judecătorul Bessy avea numeroase preocupări în legătură cu asasinarea Hélènei Arcizac pe care le împărtăşi comisarului venit să-l vadă:

— Vezi, Sayzy, sînt o mulţime de lucruri care nu-mi miros a bine în toată povestea asta. Peste tot dai de capcane.

— E clar că sîntem în căutarea unui asasin ciudat...

— ...Care nu pătrunde prin efracţie, are cifrul seifului şi o strînge de gît pe stăpîna casei fără ca ea să se apere.

— Dacă ucigaşul n-a intrat prin efracţie, atunci ori avea cheia, ori i s-a deschis uşa.

— Iar dacă a luat cei 30 000 de franci fără să forţeze uşa seifului, înseamnă că ştia cifrul.

— Ori i-a fost dat.

— Şi dacă doamna Arcizac a fost ucisă atît de uşor, înseamnă că nu se considera în pericol.

— Deci, dacă nu se considera în pericol, înseamnă că nu-i era teamă de cel ce-a ucis-o.

— Era, cum s-ar zice, un cunoscut apropiat.

— ...Atît de apropiat încît l-a primit în dormitorul ei fără cea mai mică reţinere.

— Ei, atunci îmi pare că există cineva care întruneşte toate aceste condiţii la perfecţie... cineva care, în mod normal, ar avea cheia casei, ar avea dreptul să intre în dormitorul doamnei Arcizac la orice oră din zi sau din noapte...

— ...Cineva pentru care prezenţa ei era stînjenitoare în cel mai înalt grad. Un om devenit deodată liber, odată cu moartea ei, liber să ia viaţa de la capăt...

Cei doi bărbaţi se priviră îndelung, apoi judecătorul de instrucţie declară:

— O poveste murdară, al naibii de murdară, amice! Stăm cît se poate de rău!

— Atunci ce să fac?

— Ca de obicei, datoria şi numai datoria. Dar cred c-am avea tot interesul să pasăm altora afacerea asta urîtă... Îţi las douăzeci şi patru de ore înainte de a anunţa crima şefilor de la Bordeaux.

Plecînd de la judecător, comisarul îşi puse că timpul avea să i se pară al naibi de lung în cele douăzeci şi patru de ceasuri care urmau...

*
* *

Văduva Verquin şi fiica sa Amélie ţineau o florărie lîngă cimitirul Nord. Erau femei care-şi iubeau meseria. Cunoşteau tot Périgueux-ul fiindcă, la înmormîntări, se perinda — în grupuri mai mari ori mai mici — prin faţa prăvăliei lor. Ele se bucurau ca de o adevărată sărbătoare cînd aflau că avea să urmeze o înmormîntare frumoasă. Se îmbrăcau frumos şi, o dată sosit momentul, îl salutau de rămas bun pe defectul important, remarcînd personajele prezente în convoiul mortuar. Experienţa le ajutase să capete priviri de vultur. Nimeni nu le întrecea în viteza cu care surprindeau un zîmbet nepotrivit, o şoaptă necuviincioasă, o exclamaţie deplasată. Ceremonia odată terminată, comentau îndelung sentimentele familiei, sinceritatea prietenilor, absenţele scandaloase ori prezenţele neruşinate.

Moartea doamnei Arcizac nu le bucură pe cele două Verquin decît din punctul de vedere al strălucirii pe care urma s-o aibă înmormîntarea. Trebuie să spunem că Amélie, ieşind în lume mai des decît mama ei, care se limita la universul prăvăliei, era la curent cu multe lucruri ignorate de bătrînă.

Cît despre frumuseţea înmormîntării, se putea spune că depăşise orice imaginaţie. Şi cu toate că bătrîna doamnă Verquin, informată de fiica ei asupra dublei existenţe a procurorului, îl spionă pe acesta clipă de clipă, pînă sfîrşi convoiul de trecut, trebui să admită, cu amărăciune în suflet, că proaspătul văduv se comporta bine. Pe rîndul

din spatele lui Jean Arcizac, urmînd dricul în compania unor persoane străine de oraş, probabil miscaiva rude îndepărtate, văzu magistratura şi avocaţii, toţi în păr. Urmau apoi delegaţiile tuturor societăţilor de binefacere unde fusese membră dispăruta. În sfîrşit, ţinuseră să fie prezenţi cei mai notabili reprezentanţi ai lumii bune din Périgueux. Amélie îi arătă maică-sii un bărbat mărunţel şi durduliu, renumit atît pentru ştiinţa lui, cît şi pentru jovialitate. Era doctorul François Mouzerolles, prieten intim al procurorului. Alături de el mergea un bărbat înalt şi slab, dar lat în umeri, ras în cap, cu ochelari de vedere prin lentilele cărora strălucea o privire de oţel cenuşiu. Era René Laubies, profesor de fizico-chimice la liceu. În spatele lor venea domnul Marc Catenoy, un avocat distant, care dădea tot timpul impresia că e plictisit de colegi şi scîrbit de toată lumea înconjurătoare. Oricum, mulţi îl invidiau pentru reuşita lui profesională aproape excepţională, considerată nemeritată numai de imbecili. Pentru că, în fond, Catenoy muncea ca un cîine, fiind un tip rezistent fizic şi care nu acorda nici pe departe tot atîta timp distracţiilor, cît dosarelor clienţilor săi. Dar, oricum ar fi fost, personajul avea magnetism şi, cînd te aflai în prezenţa lui, nu te mai întrebai dacă era ori nu un bărbat frumos. Cînd trecu prin dreptul florăriei tocmai sporovăia cu cel care mergea alături, un tip cu o înfăţişare tinerească, aducînd cu un roman de pe vremea scriitorului latin Petronius, un anume André Sonzay, farmacist în piaţa Clautre. Figura lui

spiritualizată indica destul de clar că optase, o dată pentru totdeauna, să vadă în lume numai partea bună a lucrurilor. În sfîrşit, mai la coada convoiului, privirea de vultur a doamnei Verquin descoperi un bărbat masiv, mai în vîrstă, care-şi tîra uşor un picior şi mergea destul de greoi, sprijinindu-se cu nădejde într-un baston-noduros. Fiică-sa o lămuri că era notarul Dimechaux, cel ce se ocupa, de ani de zile, de interesele familiei Arcizac.

La cimitir urmară discursuri înălţătoare, copiii cîntară imnuri menite să asigure selecta asistenţă că doamna Arcizac urcase deja la Cerurile pe care n-ar fi trebuit să le părăsească niciodată spre a coborî pe Pămîntul plin de rele. În sfîrşit, întreaga asistenţă fu convinsă că şi-a îndeplinit datoria faţă de moartă şi, în orice caz, fericită că nu se află în situaţia ei.

*
*   *

La palatul de Justiţie discuţiile bătăioase continuau. Toate aveau ca subiect atitudinea procurorului, care nu afişa deloc mîhnirea impusă de decenţă. Era văzut cu „acea persoană" pe care toată lumea o considera mult mai puţin bine decît fusese defuncta soţie. Cei mai pasionaţi — adică cei mai tineri — nu pricepeau cum e posibil să mai vrei să trăieşti după pierderea unei femei superioare ca Hélène Arcizac. Uneori, cîte un magistrat mai bătrîn trecea pe lîngă vorbăreţii înflăcăraţi şi zîmbea auzind aceste aprecieri considerate de majoritate drept starea reală de lucruri.

A doua zi după înmormîntare, comisaul Saizy își făcu socoteala că nu mai avea decît vreo cîteva ceasuri pînă avea să fie informat Bordeaux-ul. Simțea, din această pricină, o mare ușoare. Dar, în primele ore ale după-amiezii, cît încă se mai ocupa de această afacere, fu anunțat că pe numele procurorului sosiseră trei mandate poștale, fiecare de cîte 10 000 de franci, de la Bordeaux, Brive și Angoulême. Comisarul alergă la judecător spre a-i anunța știrea. Acesta ascultă relatarea polițistului și zise meditativ:

— Prin urmare i-au restituit lui Arcizac cei 30 000 de franci furați din seif.

— Deci, continuă polițistul, tot ce-am văzut noi: seiful descuiat, ușa casei vraiște — praf în ochi! Teatru! Pur și simplu cineva voia s-o omoare pe madam Arcizac. Altfel nu s-ar explica înapoierea banilor furați. Dar eu zic că trebuiau să mai aștepte puțin.

— Comisare, în tot ce-mi raportezi, e și ceva care-mi face plăcere.

— Aș putea ști ce anume, domnule judecător?

— Aceste mandate expediate din trei orașe diferite îl dezvinovățesc pe Arcizac. Dacă tot era vinovat, adică el luase banii, nu văd de ce și-ar mai fi dat osteneala să-i trimită...

— Afară de cazul cînd complicii...

— Știi, comisare, cînd ai de gînd să faci ceva atît de grav cum ar fi suprimarea soției, nu încredințezi nimănui secretul și nu lucrezi cu complici. Afară de cazul cînd nu iei în calcul riscul unui șantaj permanent.

— Atunci luăm ancheta de la capăt?

— Nu tu, dragul meu. Cei din Bordeaux!

*
* *

Cînd comisarul divizionar de la Secția republicană de poliție judiciară din Bordeaux fu anunțat că are sarcina să conducă ancheta cu privire la uciderea doamnei Arcizac, făcu o grimasă. Era vorba exact de tipul de afacere plicticoasă în care riști să comiți cele mai grosolane greșeli și să-ți faci dușmani pe viață. Oricum, chiar în cazul unei reușite, nimeni nu-ți rămînea recunoscător pentru ceea ce făcuseși, deoarece crimele într-un asemenea mediu aduc întotdeauna scandalul la suprafață. Evident, tu ești făcut răspunzător pentru scandal. Și nu vei fi iertat niciodată. Ceea ce cîntărea greu în cariera ta. De aceea, domnul divizionar șezu pe gînduri o dimineață întreagă spre a-l desemna pe cel ce urma să plece la Périgueux. În sfîrșit, se hotărî pentru comisarul Grémilly, un băiat liniștit, cu bun simț, adversar al violenței, neîncrezător în primele impresii. Poate nu era prea strălucit, dar era temeinic și perseverent. În plus, împlinise cinzeci de ani și nu mai avea ambiții prea mari, în afară de o viață liniștită, care să-l scoată la limanul pensiei sănătos și voios. Pe Grémilly nu-l lega nimic de Bordeaux. Nevastă-sa îl părăsise cu vreo cinci ani în urmă, ducîndu-se la Paris cu un brazilian ori portughez cu care pretindea că-i e foarte bine la pat. Plecase luînd toate economiile lui Grémilly, ceea ce făcuse ca el să poată obține un divorț rapid și discret. După o astfel de întîmplare amară, comisarul nu devenise însă mai închis, ci dimpotrivă, mai bonom. Asculta întîmplările de familie ale mai tinerilor lui colegi

şi le dădea sfaturi. Divizionarului i se părea că toate aceste calităţi aveau să-l ajute pe Grémilly să stăpînească situaţia de la Périgueux.

Cînd intră în biroul divizionarului, acesta îi făcu semn să se aşeze:

— Grémilly, sînt într-o situaţie grea.

Comisarul zîmbi:

— Adică m-aţi chemat ca să mi-o transferaţi mie.

— Aşa-i. La Périgueux a avut loc o poveste urîtă. Cel puţin din cîte mi-a spus la telefon judecătorul de instrucţie.

Şi îi povesti subalternului său tot ce aflase despre uciderea doamnei Arcizac, după care încheie:

— Périgueux nu-i totuşi Parisul, Grêmilly! Acolo toţi se cunosc cu toţi şi ceea ce se şopteşte la un moment dat într-un capăt al oraşului este imediat aflat la celălalt capăt. S-ar părea că l-au bănuit pe soţ, care este procuror al Republicii, fapt care, altminteri, nu l-ar fi ajutat cu nimic dacă era vinovat. Dar acum vîntul bate din altă direcţie. M-am gîndit să te trimit pe dumneata mai întîi pentru că te stimez mult şi apoi pentru că ştiu că eşti un om prudent, care va evita, pe cît posibil, să scormone acolo unde nu se cuvine ca să nu trezească dihonii. Trebuie să mai ştii că, după informaţiile mele, procurorul urmează să fie numit foarte curînd avocat general la Bordeaux.

— Pe scurt, domnule divizionar, e o afacere de frînt gîtul!

— E cea mai bună definiţie.

Grémilly se întoarse acasă la el şi o rugă pe doamna Suzon, proprietăreasa lui, să-l ajute să-şi

facă valiza pentru o absență ceva mai lungă. Doamna Suzon era văduva unui polițist ucis în timpul serviciului cu vreo patru decenii în urmă. Credincioasă amintirilor, nu părăsise niciodată definitiv lumea poliției.

— Din nou pe urmele vreunui bandit, domnule Albert?

— Ei, doar n-o să credeți că plec după fuste!

— Ce păcat... Și ce-a făcut tipul cu pricina?

— Ceea ce eu n-am îndrăznit să fac... S-a descotorosit de nevastă-sa.

Reflecțiile de acest fel o enervau pe bătrînă și Grémilly, care știa asta, se amuza.

— E o rușine să spui asemenea lucruri! Din cauză că mata ai avut necazuri de familie, nu înseamnă că nu există și neveste bune! Sînt sigură că dacă ar fi trăit Antoine al meu, am fi fost o pereche fericită!

*

* *

Gémilly sosi la Périgueux la începutul după-amiezii. Luă din gară un taxi și se duse imediat la Departamentul administrativ spre a-l întîlni pe comisarul Saizy. Acesta își întîmpină colegul cu o ușurare vizibilă și nu-i ascunse vizitatorului său ce credea:

— Nu vă puteți închipui ce mă bucur c-ați venit!

— Eram sigur, mi se pare de-nțeles!

— Îmi luați o piatră de pe inimă. Pentru un polițist local nu-i nimic mai hazardat decît să ancheteze o întîmplare ca asta, unde sînt implicați mai-marii orașului. Pe de o parte ești spionat spre a se vedea dacă nu cumva te lași

influenţat, pe de alta ţi se pun beţe-n roate.

— Cunosc... Mai bine povestiţi-mi pe scurt cum stă treaba.

Saizy se execută şi rezumă:

— Uşa casei deschisă, seiful de asemenea deschis, totul fără nici o zgîrietură. Victima ucisă fără a fi încercat să se apere. E clar că doamna Arcizac a fost asasinată de un vizitator pe care-l cunoştea şi de care nu considera că trebuie să se teamă.

— Pesemne bănuiţi pe cineva...

— Prefer să vă spună judecătorul de instrucţie ce credeam despre asta...

Cei doi poliţişti se duseră la Palatul de Justiţie, unde fură primiţi imediat de domul Bessy. Acesta fu amabil cu noul venit căruia îi făcu o scurtă prezentare a cazului şi a circumstanţelor crimei. Cînd termină, Grémilly îi puse întrebarea la care colegul lui preferase să nu răspundă:

— Bănuiţi pe cineva, domnule judecător?

— Iată cum se prezintă lucrurile: există, pe de o parte, o femeie tînără şi frumoasă, iubită de tot oraşul pentru virtuţile ei, pentru devotamentul continuu faţă de sărmani. Pe de altă parte, avem un tînăr magistrat, inteligent, foarte ambiţios — de altfel o ambiţie legitimă — ce nu pare să-şi aprecieze nici pe departe nevasta tot atît cît lumea din oraş şi, ca urmare, frecventează o amantă foarte discretă, o domnişoară care-şi cîştigă existenţa muncind şi nu trebuie să dea nimănui socoteală pentru viaţa ei. În clipa cînd doamna Arcizac a fost ucisă, soţul ei se afla chiar la această tînără numită Arlette Tence. Mai adaug presupunerea că victima plecase la Bordeaux la maică-sa.

— Credeţi că întoarcerea intempestivă a fost ca să-şi surprindă soţul necredincios?

— Posibil, dar numai doamna Arcizac ar putea să ne spună.

— Am impresia, domnule judecător, că opinia publică joacă un rol important în toată povestea asta.

— Poziţia dispărutei în societatea înaltă din Périgueux justifică toată agitaţia şi explică opiniile preconcepute.

— Evident, majoritatea e contra soţului, pe care-l consideră singurul vinovat de crimă...

— N-aş merge pînă colo. Dar trebuie totuşi să vă mărturisesc că, pe anasamblu, oamenii sînt foarte severi cu el şi asta în toate sferele societăţii.

— Şi dumneavoastră ce credeţi domnule judecător?

— Nu vă pot ascunde că, toate circumstanţele crimei, ca şi existenţa unei amante rîvnite, fac din domnul Arcizac o victimă uşoară a prezumţiilor. Dar, începînd de ieri, am serioase îndoieli.

— Pot să vă întreb şi de ce?

— Pentru că, în aceeaşi zi şi cu acelaşi nume de expeditor, i-au fost trimise domnului Arcizac, aflat aici, trei mandate a cîte 10 000 de franci venind din Bordeaux, din Brive şi din Angoulême. Aceştia sînt exact banii de care a fost devalizată victima. Ori eu nu-l văd pe soţ, dacă el e vinovatul, pretîndu-se la a-şi trimite singur mandate cu suma pe care o avea ascunsă chiar de el.

Grémilly ridică din umeri:

— Ar fi fost un truc copilăresc. E atît de pueril încît şi eu ezit să cred că autorul crimei e supectul dumneavoastră. Să nu acordăm deci prea multă importanţă acestor mandate. Nu vreau să mă las dus de nas cu asemenea şiretlicuri.

— Deci nu prea credeţi că aceste mandate îl pot dezvinovăţi pe principalul suspect?

— În nici un fel.

— Atunci, comisare, nu vă mai spun decît de ce v-am chemat de la Bordeaux: pentru că noi ne cunoaştem prea bine cu cei pe care trebuie să-i anchetăm ca să putem spera la vreo reuşită.

— Am venit să preiau ştafeta. La Périgueux nu mă ştie nimeni. N-aş vrea prin urmare să atrag atenţia dacă sperăm cu toţii să fac treabă bună. O să mă străduiesc să uit tot ce mi-aţi spus cu privire la supoziţiile dumneavoastră ca să pot aborda această afacere cu alţi ochi. Pentru început, aş vrea să ştiu care erau activităţile caritabile — oficiale şi neoficiale — ale victimei.

Comisarul Saizy i le înşiră.

— Perfect. Presupun că l-aţi interogat pe soţ...

— Aveţi o copie a raportului meu în dosarul pe care vi-l trimit la hotel. Tot acolo şi consemnarea interogatoriilor luate Margueritei Trichey şi Jeannei Greny, care mi-au vorbit numai de bine despre stăpîna lor şi mi-au spus ce mîndre erau că serveau într-o asemenea casă.

— Pe scurt, spun şi ele ce spune tot oraşul.

— Recunoaşteţi că sînt cele mai măsură s-o fi cunoscut bine pe doamna Arcizac. Una din ele. Marguerite, venea zilnic, dimineţile, pe

Bulevardul de Vesone, în timp ce Jeanne venea doar de două ori pe săptămînaă cîte o zi întreagă.

— În încheiere v-aş ruga, dacă se poate, să-mi spuneţi cine erau cei mai buni prieteni ai domnului Arcizac.

— Simplu: notorul Dimechaux, profesorul Laubies, farmacistul André Sonzay, avocatul Cotenoy şi doctorul Francois Mouzerolles. Dacă asta vă poate ajuta, vă trimit o notă cu numele şi numerele de dosar ale tuturor celor ce au de-a face, mai mult ori mai puţin, cu domnul Arcizac. Acolo veţi găsi şi un curriculum vitae al fiecăruia.

— V-aş rămîne îndatorat, deşi încă nu m-am stabilit la un hotel anume.

Domnul Bessy îl sfătui:

— Duceţi-vă la „Domino", o să vă simţiţi bine şi masa e bună.

— Uite un sfat pentru care vă mulţumesc domnule judecător. Cred c-o să-l urmez. În rest, vă rog să-mi permiteţi să procedez după metodele mele proprii. Nu prea cunosc Périgueux. O să mă plimb prin oraş şi sper să-l înţeleg. Ajută şi asta ca să fii condus spre ucigaş.

Judecătorul de instrucţie se înclină destul de sceptic:

— Aparţin unei alte şcoli de anchetă şi sper să nu mă judecaţi greşit pentru asta, domnule comisar. E o şcoală care se vrea ştiinţifică, mai puţin romantică... Însă tot ceea ce vă cer dumneavoastră este să veniţi cît mai repede să-mi cereţi mandat de arestare contra asasinului, şi asta lucrînd cît mai discret posibil.

După ce se închise uşa în urma musafirului,

Bessy nu se mai putu abţine să nu-i şoptească lui Saizy:

— Nu-mi place deloc poliţistul ăsta. L-a citit prea mult pe Simenon şi se dă drept Maigret. În sfîrşit, să aşteptăm...

*

* *

După ce se văzu instalat la hotelul recomandat de Bessy, comisarul Grémilly se hotărî să viziteze micul şi vechiul oraş Périgueux. Era un început calm de după-amiază, înainte de ora patru, în primele zile ale lui octombrie. Lumina ca de miere înnobila tot ce atingea. Comisarului îi plăcea teribil să hoinărească pe străzile acestui oraş necunoscut. Fiecare pas însemna o descoperire, la orice cotitură te aştepta ineditul. Ar fi vrut să se rătăcească şi să găsească drumul cel bun fără să întrebe pe nimeni. Chiar de la început, orăşelul îl cuceri. De pe strada Taillefer ajunse, fără să bănuiască, în partea veche a oraşului, ceea ce nu realiză decît în clipa cînd se trezi în piaţa Clautre. Acolo admiră catedrala Saint-Front şi se pierdu cu plăcere prin labirintul străduţelor medievale. Reveni în piaţa Coderc, se strecură pe minunata stradă Sagesse, o luă pe Lsmmary, paşii îl duseră pe Nôtre-Dame, de unde coborî pe Barbecane, abandonînd-o chiar la mijloc, spre a-şi continuă coborîrea pe strada Abreuvoir pînă la malul rîului Isle. Gîfîind, dar încîntat, Grémilly îşi spuse că i-ar fi plăcut să trăiască în acest colţişor istoric unde veacurile trecute păreau să-şi fi pus pecetea pentru

veşnicie. Bănuia că o cetate atît de veche trebuia să-şi fie fidelă sieşi, precum şi atît de mîndră de trecutul ei încît să suporte cu greu o crimă. Cu atît mai mult dacă ea ar fi fost continuată de un scandal. Comisarul urcă din nou spre vechile cartiere, le colidă umblînd în toate direcţiile şi se întoarse la hotel pe înnoptate, frînt de oboseală şi încîntat de ceea ce văzuse. Imediat ce intră în cameră îi şi telefonă lui Saizy:

— Domnule Comisar, aici Grémilly... Nu, n-am nimic deosebit să vă spun. Doar să vă mulţumesc că mi-aţi trimis atît de repede informaţiile promise. Le-am găsit la recepţie cînd m-am întors. Apropo, vreau să vă spun că-mi place mult oraşul dumneavoastră. Simt că el şi cu mine o să ne înţelegem bine. Asta îmi uşurează misiunea. La revedere, dragă domnule comisar. Pe curînd!

Saizy închise întrebîndu-se dacă acest Grémilly era zdravăn ori dacă, nu cumva, avea de gînd să-şi bată joc de el.

*

* *

Grémilly şedea lungit în pat. Îşi impuse să nu se gîndească deloc la cele ce-i spuseseră Saizy şi judecătorul de instrucţie. Refuza ideile preconcepute. Era în aşteptarea norocului, care să-l pună pe drumul cel bun. Către ora şapte, după ce consultase fişele trimise de colegul său, îl sună pe Arcizac:

— Domnul procuror al Republicii?

— Chiar el.

— Aici comisarul Grémilly de la Secţia de poliţie judiciară din Bordeaux. Am fost desemnat să elucidez împrejurările morţii doamnei Arcizac.

— Mda, şi?

— Aş dori să vorbesc cu dumneavoastră dacă nu vedeţi vreun inconvenient în asta.

— Ei, asta-i! Veniţi cînd vreţi. Doriţi poate în seara asta?

— N-am nimic împotrivă! Aş prefera însă o oră mai tîrzie, fiindcă nu vreau să atrag atenţia nimănui ca să pot rămîne mai liber în mişcări.

— Păi atunci pe la zece v-ar conveni?

— La zece e foarte bine, domnule procuror. Mulţumesc mult.

— N-aveţi pentru ce.

Vocea era simpatică. Poate niţeluş cam dezinvoltă?... Oare Arcizac brava faţă de ceea ce bănuia a fi gura lumii afişînd un fel de cinism?... Numai că asta n-ar fi fost deloc în ajutorul ambiţiilor lui profesionale. În magistratură scandalul, fie şi provocat astfel, nu era deloc apreciat. În sfîrşit...

Grémilly amînă clarificarea cu privire la purtarea procurorului şi se duse la restaurantul hotelului să ia o butelcuţă şi-o bucăţică de gîscă bine rumenită şi garnitură de cartofi prăjiţi. Savoarea fripturii îl făcu să se cufunde într-un fel de beatitudine pe care vinul de Cahors, supt cu seninătate, i-o spori.

Uitîndu-se pe planul oraşului, aflat în holul hotelului, comisarul pricepu că se afla foarte aproape de casa lui Jean Arcizac. Ieşi deci la zece fără zece şi se îndreptă liniştit, cu paşi mici, spre

Bulevardul de Vesone, traversînd piaţa Francheville. Imobilul în care locuia procurorul se afla tocmai la celălalt capăt al străzii pe care o apucase Grémily, la intersecţia cu Bulevardul Bertrand le Born.

*

* *

Arecizac însuşi deschise uşa musafirului său:

— Mi-au plecat servitoarele şi cum şi-aşa e foarte greu să găseşti pe cineva de treabă, vă daţi seama că, după întîmplarea asta nu mai vrea nimeni să vină şi să stea în casa crimei. Ca să nu mai punem la socoteală că lumea mă crede asasin.

Grémilly nu răspunse. De ce oare făcea omul ăsta atîtea eforturi să joace un rol care nu i se potrivea? De ce — chiar dacă nu era adevărat — nu afişa o părere de rău decentă, care să împace pe toată lumea? Şi din ce cauză voia să şocheze, să jignească?

Introdus într-un salon uriaş, comisarului i se păru că luxul e prea ţipător. Dar, ca să fie politicos, crezu potrivit să spună:

— Iată un loc unde trebuie că e foarte plăcut să stai.

Arcizac, care se aşezase pe un fotoliu în faţa lui, preciză:

— Nu intru aici aproape niciodată... Am biroul, mai modest, unde mă simt în largul meu... Aici luxul ostentativ mă indispune. Dar, mă rog, a fost aranjat după gustul soţiei mele... ce să vă ofer?... Cred că, la ora asta, un deget de whisky ar fi cel mai potrivit.

— Aşa zic şi eu, domnule procuror...

— Sper să rămînem de aceeaşi părere pînă cînd veţi pleca.

— Oricît de curios ar fi, şi eu doresc acelaşi lucru.

Şi era chiar adevărat. Grémilly simţise imediat o mare simpatie pentru acest meridional cu figură de viking. După ce sorbiră, pe tăcute, cîte o înghiţitură de băutură, procurorul zise:

— Aşa să fie cum ziceţi, domnule comisar.

— Domnule procuror, dacă sînt la Périgueux e pentru că şefii mei au considerat dificultatea cazului ca depăşind puţin capacitatea echipelor locale, mai puţin antrenate decît cele dintr-un oraş mare. Dar m-au trimis mai ales pentru ca ancheta să fie cît mai discretă. Fiind vorba de înalta societate, era nevoie de oameni care să nu poată fi influenţaţi şi cu atît mai puţin să poată spera vreun avantaj de la cineva. Iată adevăratele motive ale prezenţei mele aici.

— Bănuiam eu...

— Mai întîi, domnule procuror, vă rog să-mi scuzaţi brutalitatea întrebărilor. Sper că nu trebuie să vă explic tocmai dumneavoastră că o crimă nu e chiar o distracţie de salon.

— Dar vă rog...

— Toată lumea e de acord, se pare, cu faptul că victima era, dacă nu cea mai preţuită, în orice caz una din cele mai preţuite femei din Périgueux.

— Exact.

— Cred, de asemenea, că toţi laudă şi activitatea caritabilă a doamnei Arcizac...

— Adevărat...

— Domnule procuror, soţia vă... iubea?
— Aşa cred.
— Şi dumneavoastră?
— Nu prea ştiu...
— Încertitudinea e tot un răspuns...
— Dacă vreţi...
— Mi s-a şoptit că... ţineţi la altcineva?
— Aşa-i.
— Atunci voi fi obligat să interogehez acea persoană. Vedeţi vreun inconvenient în a-mi da numele şi adresa?
— Nici unul... Domnişoara Arlette Tence, strada Clarté nr. 163, în partea veche a oraşului.
— Mulţumesc.
În vreme ce Grémilly îşi nota în carneţel aceste informaţii, procurorul întrebă:
— Vreţi să-mi verificaţi alibiul?
— Din nefericire pentru dumneavoastră, domnule procuror, mărturia domnişoarei Tence n-o să fie luată în consideraţie din cauza relaţiei sentimentale şi va trebui să dovediţi că nu v-aţi întors acasă înainte de douăsprezece şi jumătate noaptea, oră la care medicul legist a fixat cu aproximaţie moartea doamnei Arcizac.
— Aşa... Mă tem că nu-i prea uşor de dovedit...
— Şi eu mă tem...
— Deci nu credeţi să fie fapta vreunui hoţ?
— Dar dumneavoastră credeţi?
— Ei, fir-ar...
— Haideţi să fim serioşi, domnule procuror... Un hoţ care are cheia de la intrare, cunoaşte cifrul seifului şi e lăsat de doamna Arcizac să intre în dormitorul ei? Ce fel de hoţ e?

— Mda.. Aşa-i...

— Şi-apoi banii vă vin prin mandat poştal... Credeţi că un hoţ îi fura ca să vi-i trimită înapoi? Ei, nu! Domnule procuror, e clar că cineva a vrut s-o lichideze pe doamna Arcizac. Restul e o inscenare ridicolă, care trădează amatorismul de la o poştă. Întrebarea e de ce să fi dorit moartea unei femei unanim respectate?

— Pentru că există cineva care n-o iubea, n-o respecta şi n-o admira pe Hélène.

— Evident. Doamna Arcizac vă înşela?

— Nu cred. Dar de ce mă întrebaţi?

— Pentru că mă întorc din nou la fapte: ucigaşul a fost în odaia soţiei dumneavoastra, iar ea tocmai se pregătea să se culce. Expertiza spune că nu sînt semne de viol. Deci ea nu era scandalizată, nu s-a opus. Ori, pentru o persoană de genul doamnei Arcizac, este evident că nu putea primi un bărbat în dormitorul ei decît dacă-i era amant ori...

— ...Ori soţ.

— Preferam s-o spuneţi dumneavoastră.

— Mai notaţi şi c-ar putea fi vorba de medicul ei.

— Nu prea cred că medicul dumneavoastră, chiar medic de familie fiind, să aibă cheia casei şi combinaţia seifului.

— Sigur că nu. Am spus o tîmpenie. Dar, dacă v-am urmărit bine, domnule comisar, în cazul cînd se dovedeşte că Hélène mi-a fost fidelă, eu devin suspectul numărul unu?

— Păi chiar sînteţi, domnule procuror!

— A!

— Pentru moment sînteţi singurul despre care

ştiu ca avea un motiv s-o elimine pe doamna Arcizac. În plus, atitudinea dumneavoastră de nepasare faţă de gura lumii n-are nici o alta explicaţie decît aceea că vreţi să paraţi lovitura.

— Ba cred că ea se explica prin demonstraţia pe care tocmai aţi făcut-o. Lumea nu mă iubeşte ca revers la simpatia unanimă pentru soţia mea. Nu-mi iartă faptul ca n-o iubeam, iar logica e simpla: un soţ destul de depravat, care preferă minunii de-acasă o fata banală, e cu siguranţă capabil sa se transforme în ucigaş.

— Şi ce, nu-i adevarat?

— Nu, nu e! Îmi pare rău pentru dumneavoastra!

Urma o clipă de tăcere, dupa care Grémilly întrebă:

— Doamna Arcizac se ducea des la Bordeaux, ori absenţa ei a fost întîmplătoare?

— Se ducea lunar, în prima săptămînă a lunii, cîteva zile. Motivul era că-şi vizita mama, aflată la azilul de la Cauderan.

— Acolo şedea la hotel?

— La „Terminus", unde telefona de fiecare dată ca să i se reţină cameră.

— Ultima oara cînd a plecat?

— Alaltăieri dimineaţa cu trenul obişnuit: cel de 7,49.

— Deci ca să se întoarcă aici înainte de miezul nopţii puteau lua de la Bordeaux trenul de 22,06.

— Afară de cazul cînd i-a ciripit cineva de un flagrant delicat şi s-a întors mult mai devreme.

— Cred că putem afla de la şoferii de taxi. O să-l rog pe colegul meu, comisarul Saizy, sa cerceteze în direcţia asta. De asemenea, o să-l rog

să telefoneze la Bordeaux ca să afle dacă soţia dumneavoastra reţinuse camera la hotel.

Comisarul se ridica:

— Mulţumesc pentru whiski, domnule procuror şi, de asemenea, pentru colaborare.

— Deci nu-mi puneţi catuşe?

— Domnule procuror, e o afacere gingaşă. În asta, mai mult ca în oricare alta, nu-mi pot permite un pas greşit. Daca trebuie să vă arestez, n-o s-o fac decît atunci cînd o să am dovada vinovăţiei dumneavoastră.

— Trebuie deci să înţeleg că ea nu exista înca?

— Înca nu. Ei, acum noapte bună, domnule procuror! Dar ştiţi ceva, pînă la următoarea noastră discuţie, vă rog sa reflectaţi la aceste două chestiuni: de ce, dacă doamna Arcizac s-a întors de la Bordeaux cu gînd sa va surprindă la amanta dumneavoastră, n-a făcut-o? De ce, dacă nu eraţi la curent cu întoarcerea soţiei dumneavoastră, n-aţi petrecut o noapte în libertate la domnişoara Tence? Păi domnule procuror, ora doua noaptea e sau prea devreme, sau prea tîrziu...

Arcizac nu răspunse imediat. Cînd o făcu, i se ghicea un fel de respect în voce:

— Sînteţi foarte tare, domnule comisar. Credeţi ori nu, asta ma încînta.

— Vă gîndiţi la un partener de duel pe măsură?

— Deloc. Pur şi simplu mă simt liniştit. Această primă discuţie mi-a redat încrederea.

— În ce?

— În faptul ca veţi descoperi nevinovăţia mea, domnule comisar.

*

* *

Ieşind în noaptea răcoroasă şi plină de stele, Grémilly încerca sa-şi facă ordine în gînduri după întrevederea cu Arcizac. Oare era un tip sincer? Minţea? Poate cei de la poliţie complicaseră lucrurile născocind diverse motivaţii? Ori era procurorul un individ viclean şi foarte abil? Comisarul avea impresia neplăcută că a pătruns subit într-o lume care mergea după reguli aparte. De un lucru îşi dădea seama: că soluţia transformării soţului în ucigaş era prea la îndemînă ca să nu fie falsă. Totul îl acuza pe Arcizac, dar era posibil ca vinovatul să fie altul.

Grémilly n-avea deloc chef să se ducă la culcare. Paşii lui răsunau distinct pe asfalt, reverberînd pe străzile pustii ale oraşului adormit. Trecu prin faţa hotelului său fără să intre. Voia să mai meargă, să se mai gîndească. Plimbarea la acea oră tîrzie, cînd străzile aparţineau din nou pietonilor, era pentru el o plăcere rară. Se hotărî să şi-o ofere şi să se întoarcă în oraşul vechi numai de dragul de a-l vedea noaptea. Ajuns prin faţa catedralei, îşi dădu seama ce-l supăra de fapt cel mai mult: nu ştia nimic despre victimă. Se afla în posesia unei imagini stereotipe, aşa cum o visau, idealizat, admiratorii Hélènei Arcizac. Dar cine fusese în realitate această femeie atît de frumoasă? Ştia ori nu despre infidelitatea soţului său? Oare operele de caritate erau felul în care-şi uita supărarea consacrîndu-se celor săraci?...

Trebuie neapărat să cunoască pe cineva capabil să-i vorbească despre doamna Arcizac şi altfel decît la superlativ, ca despre o sfîntă. De ce simulase ea oare acea plecare la Bordeaux? Fusese avertizată despre o trădare pe care n-o bănuise? Murise cumva în urma vreunei scene violente între ea şi soţ, scenă pe care cel din urmă n-o declarase poliţiei? Şi cum arăta oare acea rivală care ştiuse, în ciuda condiţiei sale modeste, s-o biruie în inima procurorului, pe strălucitoarea Hélène Arcizac?

Ajuns în acest punct cu meditaţiile, Grémilly, refăcînd drumul din cursul după-amiezii, tocmai o apucase pe strada Cearté. Îşi aminti că Arlette Tence locuia acolo, „la parter", precizase Saizy. Căută casa şi o descoperi repede. Era foarte veche, cu un aspect nobil, dat în parte de ferestrele cu cercevele de lemn împărţite în ochiuri mici. Trebuie că soarele pătrundea rar înăuntru. Locatara unei asemenea case nu putea fi o persoană de dispreţuit. Comisarul era totuşi destul de lucid spre a admite lipsa de greutate a unei asemenea deducţii. Prin jaluzelele lăsate se zărea lumină. Luîndu-şi inima în dinţi, musafirul nepoftit ciocăni. După cîteva clipe auzi deschizîndu-se o fereastră şi prinse în auz o voce şoptită care întreba:

— Tu eşti?

— Din păcate nu, domnişoară, dar vin de la el.

Urmă o tăcere scurtă, apoi întrebarea:

— Ce doriţi?

— Să vorbim.

— De ce?

— Pentru că sînt de la poliţie: comisarul Grémilly din Bordeaux. Mai devreme ori mai tîrziu tot trebuie să ne întîlnim.

— Dar.. e o oră prea tîrzie.

— Aşa e... Totuşi e o oră discretă şi, daca nu vă e prea somn...

— Aşteptaţi...

Auzi cum se închide fereastra. Aruncă o privire spre etajul superior. Nu se simţea nici o mişcare. Nu părea ca cineva să acorde vreo atenţie prezenţei sale. Uşa de la intrare se deschise fără zgomot. Comisarul se strecură înăuntru. Fu prins de mînă în timp ce i se şoptea:

— Veniţi... Aici fiţi atent... E o treaptă...

Grémilly pătrunse într-un vestibul îngust, cu pereţii plini de gravuri vechi. Putu, în sfîrşit, să-şi priveasca ghidul. Era o femeie tînără de talie mijlocie. Avea părul şaten. Parea destul de bine facută, deşi puţin cam îndesată. Îl fixa cu nişte ochi magnifici, plini de nelinişte. Comisarul se gîndi că n-ar fi fost de mirare ca procurorul s-o iubească pe această Arlette pentru ochii ei.

Domnişoara Tence îşi introduse musafirul într-un salon mobilat cu un bun gust desăvîrşit. Te simţeai în largul tău.

— Domnişoară, am venit de la Bordeaux pentru ceea ce probabil ştiţi...

Ea nu avu puterea să-i spuna sa se aşeze, ci-l invită doar cu un gest:

— Acum... veniţi de la Jean?

— De la el.

— Ştia că o să-mi faceţi o vizită?

— Nu. Adevarul e ca nici eu nu mă gîndisem la asta. Pur şi simplu m-am plimbat prin

împrejurimi, am trecut pe-aici, am văzut lumina şi... iata-mă.

— El... se simte bine?

— Mi s-a părut că e în cea mai buna formă.

— Ce bine!

— Domnişoară Tence, în noaptea cînd a murit doamna Arcizac, la ce oră v-a părăsit soţul ei?

— Pe la doua.

— De unde ştiţi?

— Cînd a plecat pendula bătea unul şi jumătate, iar cînd m-am culcat am văzut că era două.

— De ce v-a părăsit atît de devreme. Ori atît de tîrziu?

— Nu ştiu. Jean e o fire foarte independentă. Acţionează după placul lui.

Nu-i pun niciodată întrebări.

— În seara aceea aţi vorbit de doamna Arcizac?

— E un subiect pe care nu-l abordam niciodată.

— Totuşi aţi ştiut despre plecarea ei la Bordeaux...

— Da...

— Atunci de ce n-aţi ramas împreună pînă dimineaţa?

— Nu ştiu.

O privi îndelung şi fu înclinat să creadă ca era sinceră.

— Ştiţi că asupra domnului Arcizac apasă banuieli grave?

În ultima clipă nu îndrăznise să spuna cuvîntul „amant", într-atît de înjositor îi parea acest lucru pentru o astfel de femeie dulce, aşa cum şedea în

acel interior calm. Şi ea şi odaia pareau concepute mai degrabă pentru tandreţi legitime, decît pentru aventuri ilegitime.

— Nu mă îndoiesc... Pentru că oamenii sînt atît de răi...

— Nu credeţi că au motive să creadă în vinovăţia domnului Arcizac? presupun că vă iubeşte...

— Sînt sigură de asta.

Spunînd aceste cuvinte, fu iluminată de un surîs frumos, de certitudine.

— Atunci n-ar fi normal să vrea să scape de soţie ca sa vi se dedice dumneavoastră?

— Cei ce cred asta nu-l cunosc.

Grémilly constata ca are de-a face cu o credinţă capabilă să reziste tuturor încercărilor şi sa învingă toate piedicile.

— Unde l-aţi cunoscut?

— La doctorul Mouzerolles, a cărui secretară sînt de cinci ani.

— Şi v-aţi îndrăgostit pe loc, deşi era un om însurat?

— Înţeleg ce vreţi să spuneţi... M-am împotrivit... Dar n-am putut rezista. Nu regret şi nu am remuşcări. Sînt atît de fericită...

— Chiar şi acum?

— Chiar şi acum...

— Dar el? El de ce vă iubeşte?

— Pentru ca e nefericit.

— Adică?

— Nu se înţelegea deloc cu soţia lui.

— De ce?

— Nu ştiu.

— O cunoşteaţi personal pe doamna Arcizac?

— Numai din auzite.
— O detestaţi?
— Nuu... O admiram!
— Dar el o detesta?
— Nu cred. Cred că şi el o admira...

*
*   *

În drum spre hotel, Grémilly trebui să constate că lucrurile nu demaraseră deloc bine. Această Arlette aflata parcă în afara timpului... Acest bărbat care-şi admira nevasta, ceea ce, poate, nu-l împiedicase s-o sugrume... Dar dacă era nevinovat? Atunci unde trebuie căutat vinovatul? Ajuns în piaţa Libération, comisarul privi în jur fără să vadă nimic. Dacă Arcizac nu era vinovat de moartea Hélènei, cine totuşi, în acest oraş, nu dormea în această clipă temîndu-se că ancheta se va îndrepta spre el?

CAPITOLUL II

Contrar aşteptărilor, Grémilly dormise foarte prost. Nu reuşise deloc să scape de gîndurile care-i bîzîiau în cap cu privire la ucigaş. Pe măsură ce trecea timpul, instinctul lui de copoi bătrîn îi spunea ca se lovise de cea mai dura barieră din cariera lui. Avea senzaţia că în această afacere totul îi scapa printre degete ca nisipul. La început totul părea un joc de copii pentru ca, mai tîrziu, aceste mişcari uşurele să se dovedească paşi de uriaş, pe care nu putea să-i faca.

La Bordeaux i se păruse că divizionarul exagerează. I se paruse ca trebuie sa fie doar abil ca sa rezolve o enigmă aflată la îndemîna oricui, dar pe care poliţia locală n-o putea duce pînă la capat fără a trezi resentimente puternice. Comisarul mai pricepuse şi că i se cerea o soluţionare rapida, elegantă şi discreta, urmata de o retragere fara tam-tam la Bordeaux imediat ce vinovatul ave sa fie arestat. Acum însa pricepea

că e vorba despre cu totul alceva. Fusese chemat pentru un motiv mai puternic decît teama de scandal. Poliţia locală se recunoscuse incapabilă să biruie un criminal viclean şi atunci fusese chemat cineva din Bordeaux. Pentru Grémilly era acum clar că nimerise într-un viespar din care avea să iasă cu greu, în ciuda priceperii şi experienţei sale. Prea era toată lumea amabila în povestea asta. Comisarul din Périgueux se arăta de-o solicitudine rară de-o abnegaţie neobişnuită. Judecătorul de instrucţie te lua drept confident. Princpipalul suspect era cel mai simpatic dintre toţi şi, culmea, Grémilly nu se putea împiedica să nu simta un fel de duioşie pentru domnişoara Tence, pe care opinia publică o ostracizase. Din cauza ei Jean Arcizac îşi strînsese de gît nevasta într-o noapte pe la cîntatul cocoşilor. În sfîrşit, peste tot, fără nici o excepţie, se cîntau osanele defunctei, inclusiv de către presupusul ucigaş şi presupusa lui inspiratoare malefică. Lui Grémilly i se parea ca el era pe cale să se lase prins de acest tăvălug unde se roteau, apărînd la suprafaţa, cînd şi cînd stralucitoare sentimente omeneşti, care iluminau cerul cu iubire, înfăţişîndu-i, în luminile sale, un oraşel liniştit şi dstins şi uitînd parcă de faptul că undeva, în acelaşi oraşel numit Périgueux, fusese lichidata în modul cel mai crud o femeie. Fara îndoiala ucigaşul traia în acelaşi Périgueux, era un ins respectat şi apreciat, iluminat de acelaşi intenţii bune şi mîngîiat de aceeaşi respectabilitate care învăluia totul, deşi sugrumase fara mila unul din cele mai frumoase exemplare umane ale acelui colţ de lume. Comisarul simţea că trebuie sa se

elibereze cît mai repede din acest amestec unde se prinsese ca o muscă în dulceață. Trebuia să-și impună să nu se lase influențat de simpatii spontane și să nu mai trateze indivizii cu care avea de-a face altminteri decît făcea medicul cu pacientul său, mai ales ca era vorba de suspecți ce purtau germeni ucigași pentru tot restul populației. Trebuia să-și păstreze capul pe umeri și mintea limpede. Acesta era primul comandament al anchetatorului. Spre rușinea sa, Grémilly trebui să recunoască față de el însuși că-l neglijase...

Pricepînd că nu mai poate adormi, comisarul se sculă de îndată ce auzi pendula sunînd de șase, făcu un duș, deschise larg fereastra și făcu vreo cîteva exerciții în aerul racoros al zilei care înmugurea, dezmorțindu-și astfel mușchii și eliberîndu-și spiritul. Vremea care promitea după cîte își da seama — să se facă frumoasă, îl binedispusese. Grémilly simțea deci ca trebuie să ia totul de la capăt și să nu cedeze simpatiei pe care ucigașul probabil conta spre a-i încurca socotelile. Pînă acum circumstanțele amorului dintre Arcizac și amanta lui păreau de neînțeles dacă luai drept sincere declarațiile lor despre victimă. Dimpotrivă, lucrurile ședeau cu totul altfel dacă admiteai că amîndoi mințiseră. În acest caz, procurorul, întors acasă mult mai devreme decît mărturisise, o găsise pe nevastă-sa, despre care știa că e la Bordeaux. Scenă violentă și Arcizar își strînge nevasta de gît într-un acces de furie... Pusă în gardă, Arlette susține că amantul n-a parasit-o decît spre două dimineața adică mult după comiterea crimei. Prin urmare

ucigaşul, pierzîndu-şi capul, organizează o punere în scena grăbită şi grotească. Ce era cu toate aceste uşi deschise ca de la sine? Asta nu-i putea păcăli decît pe proşti. De ce oare nu se gîndise măcar să lase vînătăi pe corpul victimei, sa-i rupă hainele, să răstoarne mobila ca să lase impresia unui hoţ surprins în timp ce opera? Pentru că Arcizac nu era criminal de meserie şi pentru că, în faţa cadavrului nevestei, i se blocase mintea. Se comportase ca un tip mediocru. Şi ce mai era şi copilăria asta cu mandatele poştale? Manevra era atît de stupidă, încît Grémilly începea să se neliniştească. Oare cum de putuse procurorul să creadă măcar o clipă că poliţia va acredita ideea existenţei unui ucigaş care s-ar căi? Ceea ce-l deranja pe anchetator în cel mai înalt grad era tocmai prostia deovedita în comiterea acestei ticăloşii de către un bărbat cu o inteligenţă aflată deasupra mediei — imagine formată pe baza discuţiei cu el şi a părerilor celorlalţi despre el. Deci bătea pasul pe loc... Îndata ce crezuse că are o explicaţie şi poate căuta dovezi, îi apărea ca din senin o dezminţire. Totul ducea la ideea că Arcizac îşi omorîse nevasta. Totul, cu excepţia faptului că era un tip prea subtil ca sa fi procedat astfel. Teama, oroarea pentru gestul comis, puteau sa-l facă pe unul ca Arcizac sa-şi piardă cumpătul atît de tare încît să-l pună pe fugă într-o direcţie necunoscută, dar nu să-l facă să se poarte atît de pueril. De altfel, prin funcţia lui, procurorul îi cunoştea pe toţi cei care lucrau în poliţie. Nu-i puteau păcăli cu o astfel de farsa sinsitră.

Cînd îşi termină toaleta, Grémilly se simţi cu nervii-n batistă. Oricare cale ar fi ales, descopera că bate pasul pe loc. Pe la şapte şi jumătate coborî să ia micul dejun şi citi ediţia unui mare cotidian din Bordeaux apărută la Périgueux. În comentariile dedicate crimei, ziariştii se pierdeau în presupuneri fără prea mare interes şi se răzbunau, ca de obicei, pe lipsa de informaţii bătîndu-şi joc de încetineala cu care avansa ancheta. Grémilly observă cu plăcere că numele lui nu apărea nicăieri. Secretul prezenţei lui fusese bine păstrat. Asta-l şi uimea, dar îl şi bucura.

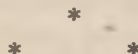
*

* *

Cînd pătrunse în forfota pitorească a pieţii oraşului vechi, comisarul din Bordeaux îşi uită complet neliniştile. Îi plăcea această atmosferă ţărănească unde percepea mireasma de cîmp. Aici erau îngrămădite tot felul de orătănii, dar mai ales gîşte grase, care-şi etalau pe tejghele albeaţa somptuoasă. Cliente atente, după cît părea cu o bogată experienţă în domeniu, pipăiau colea, adulmecau dincolo, gustau mai la vale, cîntărea în mînă altundeva, hotărîndu-se cu greu să cumpere. Dar, atît de o parte cît şi de cealaltă nimeni nu se grăbea şi nu înţelegea să renunţe la plăcerea conversaţiei. La Périgueux oamenii rămăseseră încă fideli obiceiurile de altădată, acele obiceiuri care, în ciuda ciorăvăielilor şi a falselor dispute, stabileau legături profunde între orăşeni şi ţărani. Uitînd că de-abia mîncase,

Grémilly făcuse ochii mari şi înghiţea în sec văzînd atîtea bunătăţi laolaltă. În afara hălcilor de carne crudă şi albă, le zări pe cele aruncate pe grătar, aurii şi crocante, cu mici stropi de grăsime parfumînd fasolea care fierbea înăbuşit, clocotind uşurel, de multă vreme, în vase pîntecoase de lut ars. Fără îndoială gastronomia este ultima plăcere rămasă oamenilor atunci cînd nu mai pot avea altele ori cînd au fost obligaţi să renunţe la ele.

Din păcate comisarul nu venise la Périgueux ca turist. Trebuia să elucideze împrejurările unei crime şi, în măsura posibilităţilor, să aresteze un asasin. Se smulse deci cu un suspin din acest vis colorat şi o luă spre magistrala Montaigne străbătînd mai întîi străzile Sagesse şi Eguillerie. Urcă apoi, de-a lungul maigistralei, spre Palatul de Justiţiei. Acolo anunţă c-ar dori să vorbească domnului Bessy. Avu grijă să nu-i arate portarului cartea de vizită şi să nu specifice ocupaţia cînd îşi înscrisese numele în registrul întins de funcţionarul de la înregistrări. Voia să rămînă incognito cît mai mult posibil.

Judecătorul de instrucţie îl primi extrem de amabil:

— Ei bine, domnule comisar, aţi făcut cunoştinţă cu oraşul nostru aşa cum vă puseseţi în gînd?

— Fireşte, domnule judecător şi sînt încîntat.

Simt că-l voi iubi.

— Dacă înţeleg bine e o dragoste la prima vedere?

— Chiar aşa...

— Pot să-mi permit să vă întreb dacă iubirea asta o să vă ajute în munca dumneavoastră la cazul în speţă?

— Sper, cu condiţia să nu-i acord prea multă încredere.

— Cui?

— Nimănui.

— Adică?

— Mai întîi să nu mă încred în oraş, fiindcă el, cu vraja lui, a încercat să mă convingă de faptul că nu există nici un criminal printre locuitorii săi. Apoi să nu mă încred în acest cer care incita la visare şi nu la acţiune. În sfîrşit, să nu mă încred în bunăvoinţa cetăţenilor lui, care sînt în stare să-ţi sucească mintea pe dos fără să bagi de seamă. Toţi, domnule judecător, devin periculoşi dacă te încrezi în zîmbetele şi sinceritatea lor naturală.

— Doamne, dar pe ce vă bazaţi aceste remarci?

— Am vorbit cu domnul Arcizac şi cu domnişoara Tence.

— A! Şi ce părere v-au făcut?

— Păi tocmai v-am spus, domnule judecător. Ambii sînt simpatici, ştiu să te încînte, dau dovada de o sinceritate pe care, dacă e să fii rezonabil, nu trebuie s-o pui la îndoială. Şi totuşi...

— Şi totuşi?...

— ... Totuşi unul din ei probabil şi-a ucis soţia cu complicitatea celuilalt.

— Iată-ne deci ajunşi şi aici! Prin urmare credeţi în vinovăţia lui Arcizac?

— Eu ştiu?

— Mă rog, haideţi să judecăm la rece, domnule comisar!

— Tocmai asta e cel mai greu.

— Măcar să încercăm... Tot oraşul o iubea sau cel puţin o respecta pe Hélène Arcizac fiindcă era bunătatea personificată. În plus, cei mai tineri o admirau pentru frumuseţea ei şi majoritatea bărbaţilor îl invidiau pe procurorul Republicii pentru soţia lui.

— Iată deci motivul pentru care nu i se iartă legătura cu domnişoara Tence.

— Şi asta e-adevarat. Pentru toţi şocul a fost nu că Arizac are o amanta — doar nu sîntem nişte puritani — ci că o are înşelînd astfel o femeie cu calităţile fizice şi morale ale neveste-si. Fiecare traieşte cu impresia că asistă la un sacrilegiu.

— În vreme ce majoritatea celor care-l critică pe procuror n-ar găsi nimic ciudat sa-l înşele cu Hélène Arcizac!

— Paradoxul uman! Ce vreţi, n-o sa îndreptam noi lumea!

— Nici vorbă! Mă întreb numai dacă denunţarea procurorului ca asasin nu ţine mai degrabă de o gelozie obscură, decît de o convingere clara...

— Se poate. Femeile din Périgueux au, de la moartea Hélène Arcizac. sentimentul de a fi pierdut o mică apropiată. Iar bărbaţii se simt trădaţi.

— Şi cu toţii sînt de acord, în mod tacit, să se răzbune pe soţ.

— Ei, să n-ajungem cu presupunerile atît de departe, domnule comisar. Dacă am făcut raţionamentul pe care l-am făcut, e pentru că voiam pur şi simplu să vă dovedesc că-mi vine greu să accept ideea că s-a găsit cineva în tot oraşul asta care s-o urască atît de mult pe Hélène Arcizac încît să-i vrea moartea cu fervoare şi să treacă la fapte într-un chip aşa de brutal. Doar dacă...

Doar dacă nu ne gîndim la cei cărora dispariţia ei le-ar conveni: adica soţul şi amanta lui.

— Nu credeţi deci că legătura dintre procuror şi domnişoara Tence e una trecătoare?

— Dupa cîte se spune, nu cred.

— Ma bucur sa constat că sîntem de aceeaşi părere. Dupa discuţia cu domnişoara Tence am certitudinea că e ceva serios.

— Dar asta nu face decît să le agraveze situaţia. Ca ultimă mladiţă a unei vechi familii catolice, crescută în respectul ideilor religioase, doamna Arcizac n-ar fi acceptat niciodată divorţul. Ceea ce i-a silit...

— I-a silit să se elibereze lichidînd-o...

— Nu eu v-am sugerat să spuneţi asta!

Grémilly zîmbi:

— Ei nu!

— N-aş vrea, domnule comisar, sa credeţi măcar o clipa că am cea mai mica aversiune pentru Arcizac. Dimpotriva. Îmi e prieten şi aş fi cel mai fericit dintre oameni dacă aţi reuşi sa-i dovediţi nevinovăţia. Puteţi fi convins că nu mă

gîndesc cu bucurie la ziua cînd va trebui să-l acuz de omucidere. Şi încă de premeditare.

— N-am ajuns pînă acolo.

— Sînteţi sigur? Doar aţi recunoscut că există cineva care vrea să ne facă să credem c-ar fi vorba de un bandit venit din afară. Iar acest cineva s-a dovedit un neîndemînatic. Aţi mai spus că trimiterea banilor prin mandat poştal a fost o viclenie copilărească. În sfîrşit, spuneaţi că doamna Arcizac îl ştia pe ucigaş din moment ce nu s-a temut de el deloc. În sfîrşit soţul e cel care descoperă — din întîmplare — cadavrul soţiei.

— Asta e destul de normal. Nu credeţi?

— Poate... Oricum, mie mi se pare că nu mai putem întîrzia prea mult inculparea.

— Mă tem, domnule judecător, că e mult mai simplu să n-o faceţi. Şi eu zic că totul e contra lui Arcizac, dar, deopotrivă, totul îl dezvinovăţeşte.

Judecătorul voi să protesteze. Grémilly însă nu-i lăsă timp s-o facă.

— Legătura lui ilicită, fragilitatea alibiului, vicleniile grosolane ale falsului jaf şi trimiterea banilor, seiful deschis fără efracţie, seninătatea de pe chipul victimei, totul atestă că ucigaşul era un obişnuit al casei. Cineva care ştia că doamna Arcizac era o virtuoasă. Toate aceste argumente pledează pentru nevinovăţia soţului.

— Deci ajungeţi şi la vorba mea!

— Dar e ciudat că un bărbat atît de fin şi de deştept ca procurorul, experimentat în afaceri criminale, nu şi-a pregătit un alibi imbatabil în loc să se preteze la nişte puneri în şcenă atît de naive.

— Dumneata, dragul meu, pluteşti în sfera presupunerilor, în timp ce eu ramîn în acea a faptelor.

— Ajungem şi acolo, domnule judecator. De ce a simulat doamna Arcizac plecarea la Bordeaux? Dacă dorea să-şi surprinda soţul în flagrant delict de adulter, de ce nu s-a dus pe strada Clarté? De ce, daca era la curent cu întoarcerea soţiei sale, procurorul a venit acasă în plină noapte? Pe de alta parte, dacă el e vinovatul, n-ar fi trebuit, din prudenţa, să se ducă la amanta lui imediat după comiterea crimei şi să nu descopere cadavrul decît spre ora şapte dimineaţa?...

— Eu ştiu?...

— Oare ar fi de presupus că drumul la Bordeaux al doamnei Arcizac era o masca dincolo de care ea plănuia cu totul altceva. Vreau să zic să se fi întors din nou din cu totul alt motiv?

— Tot ce pot să vă spun este că poliţia din Bordeaux mi-a trimis o notă conform căreia mama Hélène Arcizac, aflată acolo într-un azil pentru oameni bogaţi, nu şi-a văzut fiica de o lună şi chiar s-a alarmat din cauza asta. Nimeni nu a îndraznit încă să-i spuna adevărul.

— Pe scurt, totul e al naibii de complicat!

Soneria telefonului întrerupse discuţia celor doi. Judecătorul asculta, mulţumindu-se să raspundă:

— Vă aştept.

Punînd receptorul jos, zise:

— Arcizac vrea sa-mi spuna ceva. Vine încoace.

Grémilly se ridică:

— Atunci...

— Nu, nu! Rămîi. Dacă e vorba de crimă, prezenţa dumitale n-are de ce să-l jeneze pe procuror.

Peste cîteva clipe aceasta intră în cabinet la fel de dezinvolt şi de sigur pe el ca totdeauna. Să nu fi fost decît o crustă a fiinţei lui? Comisarul ar fi dat orice să afle. Arcizac îl salută pe judecătorul de instrucţie:

— Dragul meu, îţi mulţumesc că m-ai primit aşa de repede.

Grémilly observă ca Arcizac nu dăduse mîna cu Bessy.

— Bună ziua, domnule comisar...

— Bună ziua, domnule procuror...

Judecătorul interveni:

— Dacă aţi venit sa-mi spuneţi ceva în legătură cu cazul, atunci cred că putem vorbi în prezenţa domnului comisar.

— Sigur că da... De altfel, ceea ce vreau să spun e foarte scurt. Domnul comisar n-o să mă contrazică dacă spun că asupra mea apasă bănuieli grave. De aceea, avînd încredere în justiţie, ţi-aş fi îndatorat să nu mă menajezi. Vreau să fiu tratat ca orice alt suspect. Mă gîndisem să cer un concediu, dar, — după ce-am chibzuit — m-am temut să nu se considere un fel de sustragere de la datorie. Ori, şi mai rau, un fel de marturisire a faptei. N-am însă nici cea mai vagă intenţie să evit pe cineva sau ceva.

Judecatorul îşi drese vocea înainte de a răspunde:

— Arcizac, ţineam mult la soţia dumitale şi, dacă asta e posibil, o respectam şi mai mult. Cred deci că am o datorie de onoare, mai întîi ca magistrat, apoi ca amic, să nu neglijez nici o pistă posibilă ca să-l descopăr pe ucigaş. Nu-ţi ascund — deşi mi-e inima grea — ca, pentru moment, eşti suspectul numărului 1. Totuşi domnul comisar nu crede cu totul în vinovăţia dumitale.

— Dar dumneata? Speram că macar dumneata...

— Nu pot trece de conştiinţa mea. Totul te acuza. Te consider un magistrat strălucit şi integru, dar, amice, n-ai fi nici primul nici ultimul pe care dragostea îl face să-şi piardă cumpătul. Aşadar, Arcizac, dacă dumneata eşti făptaşul, mărturiseşte-o sincer şi... promit să te las cîteva ore pentru... mă rog, pentru ca să-ţi pui afacerile în ordine.

— Domnule judecator, mulţumesc că aperi cu atîta hotărîre onoarea magistraturii! Dar închipuie-ţi că n-am nici un chef să mă sinucid. Mai ales acum, cînd sînt liber să-mi refac viaţa!

— Asta, domnule procuror, e o observaţie care poate cîntări greu în continuarea anchetei.

— Aş fi eu oare atît de prost s-o spun dacă n-aş fi nevinovat? Nu vă spun adio, domnilor, pentru c-o să ne tot vedem zilele astea. A! Apropo, domnule comisar, am uitat să vă spun ieri seară, cu ocazia vizitei dumneavoastră la mine, că doctorul Mouzerolles a venit la domnişoara Tence în noaptea crimei, pe la ora unsprezece-unsprezece şi jumătate şi că am stat de vorbă împreună, toţi trei, pînă la unu

dimineaţa. Am plecat de la domnişoara Tence la puţină vreme dupa amicul meu.

Sarcastic, comisarul se interesa:

— Într-un cuvînt, aţi uitat tocmai de alibi?

— Cred că mi-a slăbit memoria din pricina împrejurarilor cu totul deosebite în care mă aflu.

— Domnule procuror, aş putea să vă spun ce cred?

— Vă rog...

— Cred că vreţi să va bateţi joc de mine. De noi, vreau să zic...

— Vi se pare ca, în ce mă priveşte, e momentul să joc teatru?

Arcizac ieşi rostind aceste cuvinte. Judecătorul, descumpănit, murmură:

— Dacă Mouzerolles confirmă această vizită...

— Fiţi convins c-o s-o confirme, domnule judecător...

— De ce sînteţi atît de sigur?

Domnişoara Tence este secretara doctorului Mouzerolles. Eu îl ştiu de multă vreme pe doctor, domnule comisar. Nu e omul care să depună o mărturie falsă. Nici măcar pentru un prieten.

— N-ar fi rău sa mă conving şi eu de asta...

*

* *

Doctorul Mouzerolles locuia în spatele Palatului de Justiţie, într-un apartament de-a dreptul opulent, unde totul părea expus ca la muzeu, pentru placerea ochilor. Ghiceai că acolo locuia un sibarit. Erau vase vechi de cositor, gravuri deocheate din secolul al XVIII-lea, porţelanuri fine, vechi instrumente muzicale de

suflat. Toate acestea dadeau salonului de aşteptare un aer insolit, mai ales că de colo colo se agita o servitoare tînără şi draguţă, cu talia subţire, strînsă într-un şorţuleţ elegant din dantela, aceeaşi ca şi aceea care-i strîngea părul. Îţi făceai astfel o imagine despre ceea ce era doctorul Mouzerolles: un personaj care se voia înconjurat numai de lucruri şi persoane agreabile şi delicate. Comisarul intuia asta foarte bine. Domnişoara Tence îi ieşi în întîmpinare:

— Buna ziua, domnule comisar.

— Buna ziua, domnişoară.

— Vreţi să vorbiţi cu domnul doctor?

— Da. Fata n-a înţeles ce i-am spus?

— Mi-a spus. Dar am crezut c-aţi venit pentru mine.

— Ei, dacă aveam nevoie de dumneata, domnişoară, ştiam unde să te găsesc.

— Atunci vă rog sa veniţi cu mine.

Doctorul Mouzerolles, mărunt şi gras, îl întîmpină pe comisar cu un zîmbet amabil:

— Nu cred c-am avut onoarea să vă cunosc, domnule comisar...

— M-au trimis de la Bordeaux, de la Secţia de poliţie judiciara...

— Atunci trebuie să înţeleg că nu în calitate de client...

— Nu, doctore, ci numai ca poliţist...

— A... În acest caz, domnişoară, ar fi bine să vă retrageţi...

Jucau amîndoi o comedie uşurică şi Grémilly nu vru să se lase prostit. Chiar amabilitatea asta de faţadă îl enerva fiindca aducea ca două picături de apă a batjocură.

— Vă ascult, domnule comisar.
— Domnule doctor, mă aflu aici în legătură cu moartea doamnei Arcizac.
— Sărăcuţa de ea... ce sfîrşit!
Doctorul suspină. Comisarul continuă:
— În noaptea crimei aţi ieşit cam pe la unsprezece seara?
— Staţi să vedem... să ma gîndesc... Da, am fost sa beau ceva la domnişoara Tence... Mă grabesc să spun că nu era singură.
— Nu cumva era acolo şi domnul Arcizac?
— A! Sînteţi deja la curent?
Comisarul simţi o poftă nebună să-l ia pe doctor de guler şi sa-l scuture zdravăn, ca să-l înveţe minte s-o mai facă pe deşteptul. Se stăpîni însă.
— Mda, sînt la curent... Nu vi se pare că era o ora cam ciudată pentru o vizită?
— O, nu... Ştiţi, eu lucrez foarte tîrziu seara şi, înainte de culcare, dacă vremea e bună, am obiceiul să fac o plimbare scurta, mai ales prin oraşul vechi, al cărui admirator sînt... În noaptea aceea am trecut din întîmplare pe strada Clarté şi, trecînd prin faţa casei domnişoarei Tence am vazut lumină şi am batut la geam.
Grémilly fu pe punctul sa facă explozie. Era clar ca, avertizat de domnişoara Tence, doctorul îi servea acum o întîmplare fictiva chiar în ambalajul comisarului. Se punea astfel la adăpost de supoziţia de imposibilitate. Toţi oamenii aştia se înţelegeau de minune...
— Arlette mi-a deschis, continuă doctorul imperturbabil, şi am avut plăcerea să-l găsesc acolo pe Arcizac. A cunoscut-o pe Arlette chiar

la mine şi, cum sînt un flăcău tomnatic, ei reprezintă unica mea familie. Cel puţin atît cît vor să mă accepte.

— Pe la cît aţi plecat?

— N-aş putea să vă spun exact. În orice caz, era trecut de unu. Cînd a sunat unu i-am spus Arlettei că pendula ei sună cam spart.

— Deci confirmaţi alibiul domnului Arcizac?

— Avea nevoie de aşa ceva?

— Haideţi, domnule doctor, terminaţi cu comedia! Ştiţi doar că domnul Arcizac e suspect de a-şi fi sugrumat soţia!

— Şi cine-s dobitocii care-l bănuiesc?

— Ar fi mai bine să nu vă răspund!

— Cum vreţi, dar dacă vă spuneam eu asta, n-aţi fi fost tocmai mulţumit!

— Vă amintesc însă că interogatoriul îl iau eu.

— Inutil să-mi mai amintiţi. Se şi vede, se şi aude!

Medicul se ţinea bine. Grémilly fusese cel care se înfuriase. Zise:

— Cred c-am început-o cam prost.

— Şi eu cred, mormăi doctorul.

— Atunci, încercăm s-o luăm altfel?

— Cum doriţi.

— Aţi vrea să-mi spuneţi cîte ceva despre doamna Arcizac?

— Hélène? O femeie admirabilă...

— ... Pe care soţul ei o înşela...

— Nu-i cel mai plăcut lucru din lume să ai mereu sub ochi o femeie admirabilă...

— Dumneavoastră o vizitaţi?

— Rareori.

— De ce?

— O găseam plictisitoare... Mi se pare că sfinţenia nu e prea amuzantă şi am avut stîngăcia să i-o spun şi ei. Îmi purta pică pentru asta. Şi apoi, cred că felul meu de trai o scandaliza.

— Îşi dădea seama de ghinionul ei în căsnicie?

— Să spunem că-l bănuia.

— Ştiţi cine-o va moşteni pe doamna Arcizac?

— Cred că domnul Arcizac. Dar ea nu prea avea nimic... Provenea dintr-o familie de mici comercianţi din Arcachon. În adolescenţă vindea în băcănia părinţilor ei. Jean a intrat într-o zi în prăvălie, a văzut-o şi ea a intrat în viaţa lui...

— Căsătorie din dragoste?

— O... Mai degrabă din simţ estetic. V-am spus, era foarte frumoasă... Jean e un romantic şi, văzînd o fată frumoasă cum îşi iroseşte viaţa în dosul unei tejghele, printre conserve şi saci cu cartofi.... În sfîrşit, eterna idilă dintre ciobăniţă şi prinţ... Bănuiesc c-a luat-o de nevastă ca să facă o faptă bună şi, evident, din dorinţa carnală, cu totul legitimă, pe care i-o inspira.

— Şi ea?

— Ea cred că-l iubea... Şi pe legea mea, asta o făcuse strălucitoare... Devenise una din podoabele cele mai de preţ ale lumii bune din oraş...

— Se pare că participa la toate operele de caritate...

— În orice caz la foarte multe. Îmi părea chiar agresivă cu actele ei de caritate. Nu se putea întîlni cu cineva fără să-l tapeze imediat de bani pentru orfelinate, mame celibatare şi aşa mai departe.

— Se pare că e regretată de toată lumea...

— De toată lumea, mai puţin un om.
— Cine?
— Cel care a strîns-o de gît...
— N-aveţi vreo idee, chiar vagă, asupra identităţii ucigaşului?
Doctorul zise cu voce scăzută:
— Dumneavoastră sînteţi anchetatorul...
— Dacă am vorbi de domnişoara Tence?
— O fată foarte şic. Jean e prima ei aventură, deşi are treizeci de ani... Sînt absolut convins că nu va mai avea alta.
— De ce?
— Fiindcă se vor căsători imediat ce vor putea.
— Ascultîndu-vă povestind despre unii şi despre alţii, domnule doctor, mă întreb ce caut la Périgueux şi dacă nu cumva am inventat eu această crimă.
— Adevărat?
— Pe măsură ce-mi spuneţi mai multe, am impresia că mă mişc precum o maşinărie uruitoare pe un tărîm unde nu circulă decît sfinte şi îngeri.
— Nu-i grozav!
— Ar fi grozav, dacă la intrarea pe acest tărîm nu s-ar afla trupul unei femei sugrumate. Ceea ce, domnule doctor, nu mai e deloc romantic... de aceea sper să nu vă supăraţi pe mine dac-am să strivesc puţin în picioare aripile îngerilor şi am să dau un bobîrnac aureolelor sfinţilor.

*

* *

Întors în biroul judecătorului de instrucţie Bessy, comisarul conchise:

— De-acum înainte alternativa e următoarea: ori doctorul Mouzerolles a spus adevărul şi Arcizac este nevinovat, ori doctorul n-a spus adevărul şi procurorul şi-a omorît nevasta.

— Dar îţi repet, comisare, că doctorul e un tip cumsecade, care se bucură de stima tuturor.

— Totuşi, domnule judecător, vă pot spune cu certitudine că şi-a bătut joc de mine de la începutul pînă la sfîrşitul întrevederii. Simula o naivitate exasperantă istorisindu-mi numai ce voia el. Totuşi îl consider şi pe el prea deştept ca să mă mintă în legătură cu fapte uşor de verificat.

— Ca de pildă alibiul lui Arcizac?

— Ei nu! Tocmai că nu! Cum să demonstrez că Arcizac, Arlette şi Mouzerolles mint? Dacă l-aţi fi auzit pe doctor!

— V-a insultat?

— Binenţeles că nu! Dar felul lui de a înfăţişa tot ceea ce s-a întîmplat, m-a uimit prin deformarea lor. Dac-ar fi să-l crezi, la Périgueux e un fel de Rai unde toată lumea e bună, blîndă, sinceră. Crima devine, în aceste condiţii, un joc de societate!

— Nu exageraţi deloc?

— Foarte puţin! de altfel, încă de la începutul acestei anchete bag de seamă că am de-a face numai cu palavragii. Nici măcar victima nu reuşeşte să prindă cît de cît contur în mintea mea. Bine, era frumoasă, elegantă, miloasă. Dar toate astea pot caracteriza un prototip, nu o fiinţă umană. Trebuie să aflu cum era această

femeie în intimitate, cînd ceilalţi nu vedeau în ea personajul semi-oficial.

— Nu prea văd unde vreţi s-ajungeţi.

— E simplu: fiindcă nu reuşesc să demarez într-o direcţie, încerc în alta. Procurorul şi anturajul lui îmi pun pe moment o barieră imposibil de trecut. Nu pot şti ce-i în spatele ei. Atunci m-am gîndit să încerc s-o cunosc pe adevărata doamnă Arcizac, să înţeleg ce gîndea ea, dacă trădarea bărbatului o făcea să sufere etc. Precis trebuie să-şi fi povestit grijile, visele şi speranţele vreunei prietene. Domnule judecător, aţi putea să-mi spuneţi numele celei mai bune prietene a doamnei Arcizac?

— Dragă domnule comisar, eu sînt mult mai în vîrstă decît procurorul şi deci, faţă de soţia lui eram şi mai în vîrstă. Relaţiile noastre se aflau numai sub zodia mondenă. Cred totuşi că doamna Bessy ar fi mult mai potrivită decît mine să vă lămurească. Veniţi deci la noi la o cafea. Stau în piaţa Plumancy nr. 70, la vreo cîteva minute distanţă de-aici. Să fie la două după amiază?

— Bine, la două, domnule judecător.

*

*   *

Era aproape prînzul cînd Grémilly, ieşind de la Palatul de Justiţie pe o uşă discretă, se îndreptă spre piaţa General Leclerc, foarte aproape de cabinetul lui Mouzerolles. Îl cutreiera gîndul unei revanşe fiindcă nu-i plăcuse deloc cum fusese primit. Dar nu prea ştia ce să facă. Omuleţul ăsta îi părea foarte puternic. În clipa aceea îi păru că

recunoaşte silueta femeii care mergea în faţa lui pe strada Guynemer. Era Arlette Tence! Pleca de la slujbă şi nu se îndrepta spre casă. Se ducea oare la vreo întîlnire cu Arcizac? Grémilly o urmări contînd pe hazard spre a obţine vreo informaţie, un semn care să-i arate în ce fel putea face o breşă în fortăreaţa unde voia să pătrundă. Fu repede dezamăgit: Arlette făcea cumpărături prozaice, pe care le punea într-o sacoşă scoasă din poşetă. Comisarul o aşteptă în faţa măcelăriei, a patiseriei — acesta fiind punctul cel mai depărtat de casă, către nord-vest, al tinerei femei. De acolo ea o luă spre sud-est ca să ajungă în oraşul vechi, unde cumpără pîine şi fructe. Poliţistul o ajunse pe cînd traversa piaţa Primăriei.

— Din nou bună ziua, domnişoară Tence. Ştiaţi că vă urmăresc?

— V-am recunoscut cînd ieşeam de la patiserie.

— Atunci de ce v-aţi făcut că nu mă vedeţi?

În ochii Arlettei se ivi o licărire răutăcioasă:

— N-am vrut să vă dezamăgesc. Cred că v-aţi fi simţit foarte vexat dacă v-aş fi făcut un semn discret cu mîna.

Nu cumva avea de gînd şi ea să înceapă să-şi bată joc? Ah! de s-ar întoarce mai degrabă în universul plin de miasme al borfaşilor de tot felul unde pistele sînt clar trasate, problemele uşor de rezolvat fiindcă au, toate, principii identice, iar bărbaţii şi femeile au caractere rectilinii. Ei ori mărturisesc, ori neagă, ori se bat. Cel puţin ştii cu cine ai de-a face şi încotro s-o apuci. Tonul lui Grémilly deveni sec:

— Domnişoară, aş dori să vorbim.

—Nu prea am timp. Cabinetul se redeschide la unu şi jumătate.

— Mai avem o jumătate de oră.

— Dar vreau să mănînc!

— Puteţi fi convinsă că şi eu! Deci să nu pierdem cîteva clipe preţioase. Vă promit să nu vă reţin decît cîteva clipe. Uite, să intrăm în cafeneaua asta.

Se aşezară la o măsuţă aflată în penumbră, în acel mic local care nu devenea animat decît în zilele de tîrg. Comisarul dădu comanda şi, imediat ce fură serviţi, trecu la atac:

— Sînteţi fără îndoială la curent cu bănuielile grave ce apasă asupra omului pe care-l iubiţi. Ştiu că speraţi să deveniţi soţia lui. Aveţi deci tot interesul să fie dezvinovăţit în mod public — dacă nu e vinovat — cît mai repede posibil, nu-i aşa?

— O, da!... Dac-aş putea face ceva...

— Puteţi, domnişoară... E de-ajuns să-i ajutaţi pe cei care caută adevărul spunîndu-l chiar dumneavoastră.

— Dar nu cred să vă fi minţit!

— Sper acest lucru pentru dumneavoastră ca şi pentru el! I-aţi spus cumva doctorului, patronul dumneavoastră, ceva despre vizita pe care v-am făcut-o aseară?

— Da.

— De ce?

— Fiindcă doctorul nu este pentru mine doar un patron.

— A!

Îi trebui ceva timp ca să-şi dea seama ce semnificaţie putea avea acel „A!" şi roşi înainte

de a protesta violent:

— Nu-i deloc ceea ce credeţi! Doctorul Mouzerolles e un om foarte bun... Niciodată n-am priceput de ce nu s-a însurat... E un subiect absolut interzis de abordat. Bănuiesc că la originea singurătăţii lui, azi acceptată şi dorită, e o mare decepţie. Are pentru mine o afecţiune profundă, pe care i-o împărtăşesc. În plus, e foarte ataşat de Jean. În sfîrşit. de domnul Arcizac. Mă tratează puţin ca pe soţia prietenului său, aproape ca pe o cumnată. Vine deseori la mine, fie ca să vorbim cînd se plictiseşte, fie ca să se vadă cu Jean.

— Şi atunci de ce nu mi-aţi spus că a fost la dumneavoastră în noaptea crimei?

— Doamne, dar vizitele lui sînt atît de dese, că nici nu le mai dau atenţie. E un noctambul învederat. Nu se simte bine decît noaptea. Umblă ca bufniţele. Nici nu vă închipuiţi cîţi kilometri face într-un an prin tot oraşul, în timp ce lumea doarme.

— Cam pe la cît a venit?

— Pe la unsprezece.

— Cum de ştiţi asta atît de precis?

— Păi îmi spusese că va veni la unzprezece!

— Era deci o vizită anunţată?

— Evident. Dac-ar face altfel ar risca să mă trezească la o oră cînd eu de obicei dorm. Nu sînt somnambulă!

— A stat mult cu dumneavoastră?

— Vreo două ore. Făcusem clătite. Le adoră.

— Domnul Arcizac era cu dumneavoastră?

— Sigur.

— Domnişoară, vă mulţumesc. Ei, vedeţi că

nu v-am reţinut dincolo de limita convenabilă? Cred că aveţi încă vreme să mîncaţi. La revedere, domnişoară!

— La revedere, domnule comisar!

Privind-o cum se depărtează, Grémilly îşi spuse că n-avea nimic din genul vampă. Dimpotrivă, dădea impresia de blîndeţe, avea o gentileţe mişcătoare. O femeie-refugiu, lîngă care un bărbat de felul lui Arcizac sau Mouzerolles trebuie că se simţeau bine. Sînt unii care au noroc... Comisarul nu reuşea deloc să-şi uite propria sa dramă şi continua să sufere din această pricină. Imaginea fericirii altora îl rănea.

*

* *

Înainte de a onora invitaţia judecătorului de instrucţie, Grémilly trecu pe la hotel să mănînce rapid. Găsi o notă trimisă de Saizy prin care-l informa că doamna Arcizac nu reţinuse cameră la hotelul „Terminus" din Bordeaux şi că un şofer de taxi, pe nume Charles Durand, îşi amintea c-o luase pe victimă de la gară în seara crimei la sosirea trenului de opt şi douăzeci şi unu de minute.

Deoarece, contrar obiceiului său, doamna Arcizac nu reţinuse cameră la „Terminus", era clar că-şi pregătise o întoarcere discretă. Dar atunci, de ce mai era acasă la miezul nopţii?

*

* *

Luînd-o din nou spre piaţa Plumancy, comisarul simţea un fel de pică pe doctorul Mouzerolles. Arlette îi confirmase, prin răspunsurile ei, fără să-şi dea seama, ceea ce intuise cu certitudine: grăsuliul îşi bătuse joc de el spunîndu-i bancuri despre felul cum se duse la secretara lui în noaptea crimei, ciocănindu-i la gemuleţ. Grémilly se simţea umilit fie şi pentru că nu mai putea să se lase păcălit. În fond, abilitatea tuturor acestor oameni se rezuma la faptul că spuneau adevărul în mare şi minţeau în detalii. Dar aceste minciuni „vesele" nu puteau fi pedepsite. Trebuia să fii anchetator de meserie ca să simţi cît de mult se încurcau astfel iţele anchetei.

Domnul Bessy îl primi pe comisar cu afabilitatea unui superior care-şi întîmpină subalternul preferat, ţinînd să-i arate stimă dar nemicşorînd distanţa impusă, după el, de diferenţa socială. În salon, Grémilly fu prezentat doamnei Bessy, o persoană impozantă, chiar greoaie, dar extrem de distinsă. Cafeaua odată băută şi lichiorurile servite — în familia judecătorului se păstra tradiţia lichiorurilor — stăpîna casei îi spuse musafirului:

— Domnule comisar, soţul meu mi-a spus ce doriţi să aflaţi de la mine. Dar mă tem c-o să fiţi dezamăgit, aşa cum sînt şi eu...

— Doamnă, vă rog să mă iertaţi, dar nu pricep...

— O! E foarte simplu... Soţul mi-a spus că doriţi să ştiţi numele celei mai bune prietene — ori celor mai bune prietene ale doamnei Arcizac. M-am gîndit la toate doamnele din Perigueux

care puteau fi în această postură şi-mi dau seama că n-am nici o idee pe cine anume frecventa în mod deosebit biata noastră Hélène. Eu însămi am fost derutată cînd mi-am dat seama de asta. Dar aşa e. Oricît m-aş gîndi, nu-mi vine în minte nici un nume. Mă întreb dacă Hélène avea prietene intime, ori avea numai relaţii oficiale.

— Ce spuneţi domnule judecător? Nu credeţi că misterul se adînceşte pe zi ce trece?

— Sînt tot atît de surprins ca dumneavoastră, domnule comisar. Nu mi-a venit să cred ce mi-a spus nevastă-mea. Dar am o explicaţie. Ştiţi cumva povestea doamnei Arcizac dinainte ca ea să fi devenit doamna Arcizac?

— Doctorul Mouzerolles mi-a spus cîte ceva. Dacă-mi amintesc bine e vorba de o familie modestă din Arcachon.

— Exact. Îmi închipui că pentru doamna Arcizac trecutul era un fel de povară... Fireşte, a fost stupid, fiindcă ea dovedise prin ţinută şi educaţie că era demnă să facă parte din cea mai înaltă societate. Hélène Arcizac considera însă că nu le putea considera pe doamnele din lumea bună confidente şi păstra o rezervă ce inspira respect. Cred că, în timp, şi-ar fi schimbat şi părerile şi atitudinea.

Grémilly îşi spuse, încă o dată, că victima era un model de virtuţi şi modestia atribuită de judecător nu făcea decît să adauge o floricică palmaresului său impresionant. Totuşi, nu era pe deplin convins şi nu se putu abţine să n-o spună:

— E totuşi ciudat că o femeie ale cărei merite sînt lăudate de toată lumea, pe care o admiră toţi, pe care fiecare om din oraş pare s-o fi

adorat din diverse motive, n-a avut pe nimeni care să-i caute prietenia...

— O! Ştiţi, oamenii au ideile lor... moştenite din generaţie în generaţie şi cu care ei s-au obişnuit, chiar dacă par să sfideze logica.

Grémilly se adresă doamnei judecător:

— O simpatizaţi cumva pe doamna Arcizac?

— Simpatie e mult spus... Dar nutream o stimă profundă faţă de devotamentul ei pentru cei umili, nenorociţi. Persoana ei însă îmi era indiferentă. Eram din generaţii diferite, înţelegeţi?

— Da. Doamnă, dar cunoaşteţi, din întîmplare, numele furnizorilor ei?

— Adică cine?

— Cei care-i procurau haine, pălării, pantofi, pateuri etc.

— O să rîdeţi de mine. Dar obiceiurile i le ştiam mai bine decît prieteniile. Se îmbrăca la domnişoara Vertuzay de pe strada 4 septembrie, îşi cumpăra pălăriile de la domnişoara Linards de pe bulevardul Montaigne, îşi făcea pantofi la domnul Cély de pe strada Republicii şi cumpăra pateuri de la domnul Domeyrat pe strada Taillefer.

Domnul Bessy începu să rîdă:

— Fanny, mă surprinzi de-a binelea! ce zici comisare, ar fi fost un bun poliţist!

— Aşa cred, domnule judecător!

Se despărţiră cu acelaşi ceremonial şi nu era încă ora trei cînd Grémilly, părăsind casa de pe strada Plumancy, o luă în direcţia străzii 4 Septembrie, unde se găsea magazinul domnişoarei Vertuzay.

Era un boutique de-o eleganţă discretă. Vitrina unde erau aşezate cu un gust din cele mai sigure rochii şi ţesături, dădea impresia de bogăţie şi bon-ton. Ghiceai imediat că era mai bine să nu intri acolo ca să-ţi iei o rochie ieftină sau ceva de-a gata. Cînd poliţistul împinse uşa magazinului, fu imediat învăluit de atmosfera intimă, rafinată creată de pereţii capitonaţi, de luminile filtrate, de buchetele de flori subtil aranjate şi de absenţa zgomotului. Privind o lucrătoare îmbrăcată foarte elegant, mişcîndu-se cu o încetineală calculată, vorbind cu o voce joasă unor creatoare de modele invizibile, Grémilly avu senzaţia că pluteşte într-un acvariu.

— Ce doriţi, domnule?

— S-o văd pe domnişoara Vertuzay, dacă e posibil.

— În ce problemă vă rog?

— Într-o problemă personală. Precizez că nu am nimic de vîndut sau de propus.

Tînăra îl examină amuzată înainte de a declara:

— Cum doriţi. Aşteptaţi un moment. Şi îi indică un scaun delicat cu picioarele curbate. Comisarul nu s-ar fi aşezat pe el pentru nimic în lume.. Tînăra care-l întîmpinase dispăru, tot în linişte. S-ar fi zis că mai mult alunecă decît merge. Se întoarse după puţin timp şi-l invită pe Grémilly s-o urmeze. Fu introdus într-un birou

de lux. După plecarea tinerei care-l introdusese, comisarul se găsi faţă în faţă cu o femeie cu părul alb, îmbrăcată într-un taior gri fer şi cu o eşarfă în culori discrete înfăşurată în jurul gîtului. Aşezată în spatele unui birou masiv, Napoleon II, cu încrustaţii din sidef, îl fixa pe deasupra ochelarilor cu ramă de baga.

— Doriţi să-mi vorbiţi, domnule...?

— Comisarul Grémilly din Bordeaux.

Pe loc, atitudinea domnişoarei Vertuzay se schimbă:

— Nu stați în picioare comisare, luaţi loc.

Privi cu neîncredere spre locul care i se indicase, unde era un mic fotoliu capitonat. Înţelegîndu-i ezitarea, proprietara magazinului rîse uşurel:

— Nu vă temeţi, o să vă ţină foarte bine.

— Sper...

În timp ce Grémilly se aşeza cu nenumărate precauţii, ea se interesă:

— Oare ce am eu de-a face cu poliţia?

— Nimic altceva decît să mă ajutaţi spunîndu-mi unele lucruri.

— În legătură cu ce?

— Cu doamna Arcizac.

— Doamna Arcizac... Biata de ea... Nu-mi vine să cred ceea ce s-a întîmplat... Ea, atît de delicată, atît de distinsă... Întotdeauna amabilă, dispusă oricînd să cedeze la orice fel de sugestii... N-o să mă consolez niciodată de această pierdere... pentru mine era mai mult decît o clientă, domnule comisar... Era o prietenă... Am plîns-o mult şi o voi plînge încă multă vreme.

Ca pentru a-şi ilustra spusele, domnişoara Vertuzay scaose din mîneca stîngă o adorabilă şi fină batistă de mătase cu care-şi tamponă delicat pleoapele fardate.

— Dumneavoastră, domnişoară, o cunoaşteaţi pe doamna Arcizac în calitate de clientă? Adică vă ocupaţi de dînsa?

Ea avu o tresărire:

— Domnule comisar, eu nu mă ocup de cliente decît spre a le sfătui asupra alegerii ţesăturilor şi modelelor, pentru a arunca o privire cu ocazia probelor... Dar supraveghez, domnule comisar... Eu nu fac decît să supraveghez!

Ruşinat, Grémilly avu sentimentul că o întrebase pe doamna de Montespan dacă măturase Galeria oglinzilor de la Versailles.

— Scuzaţi-mi ignoranţa, domnişoară. Nu prea sînt la curent cu uzanţele caselor de modă.

Domnişoara Vertuzay făcu un gest dezinvolt şi condescendent în acelaşi timp, ca pentru a spune că incidentul fusese închis.

— Dacă întrebarea dumneavoastră, domnule comisar, are drept scop cunoaşterea numelui salariatei care o servea în mod special pe doamna Arcizac, ei bine, pot să vă răspund că se numeşte domnişoara Simone.

— E aici?

— Este tînăra care v-a primit.

— Îmi permiteţi să-i vorbesc în particular?

— Despre doamna Arcizac?

— Evident... Încerc să-mi fac o părere despre această femeie dispărută în chip atît de tragic şi despre care toată lumea îmi vorbeşte în termeni superlativi.

— Şi pe drept cuvînt, domnule comisar. Credeţi-mă, pe drept cuvînt!

— Nu mă îndoiesc, domnişoară, dar vreau să încerc s-o cunosc mai îndeaproape şi îmi imaginez că clientele, la casele de modă de calitatea celei pe care o deţineţi dumneavoastră, se confesează celor ce se ocupă de toaletele lor.

Domnişoara Vertuzay îi răspunse cu un fel de acreală în voce:

— S-ar putea să fie cum spuneţi dumneavoastră, domnule comisar, deşi nu văd deloc ce anume v-ar putea spune domnişoara Simone şi nu vi l-aş putea spune eu... Mă rog. Se ridică zicînd: Rămîneţi aici, v-o trimit pe domnişoara Simone... Dar sper că nu va dura prea mult...

— Contaţi pe mine, domnişoară, pentru a tulbura cît mai puţin bunul mers al casei dumneavoastră.

Ea îi mulţumi cu o mişcare a capului plină de măreţie şi dispăru. După cîteva clipe intră domnişoara Simone:

— Domnişoara mi-a spus că aţi venit...

— Luaţi loc...Uite, am venit ca să-mi spuneţi ce credeţi despre doamna Arcizac.

— Doamne! Era o persoană foarte bine. Se îmbrăca foarte şic întotdeauna. Avea mereu ceva care era în modă. Era tot timpul într-o bună dispoziţie uluitoare şi a fost atît de înţelegătoare cu personalul!

Pe comisar îl cuprinse o uşoară indispoziţie. Avea impresia că şi această interlocutoare îi recita o poezie învăţată bine pe dinafară.

— Lucraţi de multă vreme aici, domnişoară?

— De şase luni.
— Şase luni? Atunci cine se ocupa de doamna Arcizac înainte?
— Domnişoara Agathe.
— Şi de ce n-a venit dînsa?
— A... a plecat...
Grémilly fremătă. Avea senzaţia că i se ascunde ceva:
— De mult?
— De şase luni...
— Prin urmare sînteţi în locul ei?
— Da.
— Şi de ce-a plecat domnişoara Agathe?
— Eu... nu ştiu...
Patern, Grémilly îi sugeră:
— Ştiţi că e foarte rău, ba chiar periculos sa pacaliţi poliţia...
Domnişoara Simone tremură ca o trestie, ezita, apoi se hotarî brusc:
— Îmi promiteţi să nu-i spuneţi nimic Domnişoarei?
— Evident!
— Agathe a fost concediata.
Comisarul ciuli urechile:
— De ce?
— Doamna Arcizac a cerut concedierea ei.
Deci aşa! Iată prima nota falsă! În sfîrşit, comisarul afla de cineva care n-o lăuda pe Hélène Arcizac! Încerca o senzaţie de uşurare. I se părea ca se apropie de cea dispărută, că inaccesibila Hélène se întorcea printre oameni, la statura ei omenească.
— Ştiţi cumva şi de ce? întreba.
— Nu... Adică, mă rog, nu prea... Ar fi mai

bine s-o întrebaţi pe Agathe.

— Dar ce mai e cu ea?

— Am impresia că şi-a găsit o slujbă, dar nu ştiu unde. Ştiu însă unde stă: strada Adăpătorii nr. 181.

— Dar care e numele ei de familie?

— Agathe Rodelle. Soţul ei e instalator.

La plecare, trecînd prin magazin, Grémilly se ciocni de domnişoara Vertuzay, care-l pîndea:

— Deci, domnule comisar? Ce ziceţi, aţi aflat ceva interesant?

— Am impresia, domnişoara, ca mi-am pierdut vremea şi v-am facut şi pe dumneavoastra sa-o pierdeţi. Scuzaţi-ma.

*

* *

Domnişoara Linards, modista de pe bulevardul Montaigne, era mult mai tînără decît domnişoara Vertuzay şi cu mult mai puţin trufaşă. Îl primi pe comisar cu o uimire amuzata, mai ales cînd aflā funcţia lui:

— Cautaţi cumva vreo spioana printre fetele mele?

— Mai puţin decît atît, domnişoara, îi replică Grémilly. Aş vrea sa vorbim despre doamna Arcizac...

De îndata faţa modistei se înnegri:

— Doamna Arcizac...

— M-ar interesa daca puteţi să-mi spuneţi ce fel de caracter avea...

— Ramîne între noi?

— Sigur!

— Un caracter foarte, foarte dificil.

— A!

— Nu era niciodată mulțumită cu ceea ce-i ofeream, nimic nu-i era pe plac și avea un fel de plăcere sadică să facă tot felul de observații tăioase despre calitatea modelelor noastre. Mereu pomenea de provincialism. Vă jur că, dacă n-ar fi fost o femeie atît de bine cunoscută în lumea bună din Périgueux, aș fi dat-o pe ușă afară fără comentarii și fără regrete. Venirea ei la noi declanșa o adevărată panică printre angajate.

*

* *

Pe strada Republicii Grémilly auzi aceleași păreri de la domnul Cély, cizmarul, un temperament sanguin, cu părul grizonat și cu ochelari cu ramă metalică. Îl invită pe polițist în atelierul lui și cînd află de ce-a venit izbucni:

— Madam Arcizac? Pisăloaga aia pe care au strîns-o de gît? Domnule, simțea o plăcere sadică să te sîcîie! Tot timpul cerea retușuri însoțite de cele mai nesărate observații pe care ți le-ai putea imagina. Uneori, cînd eram mai îndrăzneț și pe punctul s-o dau afară cu un picior în fund, îmi șoptea: „Ar fi păcat pentru dumneavoastră, dragă domnule Cély, să spun tuturor amicilor mei că nu vă pricepeți să faceți o pereche de pantofi ca lumea și care să-ți vină bine, în loc de bocancii ăștia grosolani care trădează un cizmar de provincie". Credeți-mă, domnule comisar, a

trebuit să mă abţin de multe ori să nu-i arunc în faţa tot ce credeam despre ea. Era de-a dreptul maniacă, n-aş fi vrut să fiu în pielea bărbatului ei. Daca el i-o fi făcut de petrecanie, sigur că nu-l aprob, dar îl înţeleg bine de tot!

*
*   *

Doamna Domeyrat, patroana patiseriei de pe strada Taillefer, se pierdu în elogii ditirambice la adresa celei dispărute. Grémilly trebui din nou să asculte elogiul obositor, auzit atît de des de la venirea sa la Périgueux. Domnul Domeyrat, care-şi asculta nevasta fara sa crîcnească, avu deodată o izbucnire:

— Să dea Dumnezeu să nu fie un păcat ce faci tu!

Nevastă-sa făcu ochii mari:

— Nu-l luaţi în seamă, domnule comisar, Antoine e un urs. Nu ştie nimic din ce-i în afara laboratorului. Numai că viaţa nu-i aşa de uşoară şi mai ales nu e aşa cum te aştepţi să fie!

Barbatu-său se enerva:

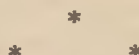
— Şi de ce?! Pentru că tu spui mereu poveşti, saraca de tine! Şi catre Grémilly: Vă spun eu adevărul-adevărat: doamna Arcizac era o otravă! Biata Delphine, nevastă-sa gemu:

— O, Doamne!

Celălalt îşi continuă tirada:

— Ştia că pentru noi ar fi fost un lux s-o trimitem la plimbare şi profita de asta. Delphine era bolnavă de supărare. Uitaţi cum făcea. Aştepta de pildă duminica pînă se umplea

magazinul de lume şi zicea tare, cu voce mieroasă: „Apropo, doamna Domeyrat, prăjiturile Saint-Honoré de marţea trecută n-au fost deloc reuşite. Nu cumva folosiţi oua vechi? Ori: Doamna Domeyrat, sînt convinsă că nu-i din cauza dumneavoastră, dar doi din invitaţii noştri au spus că savarina n-are nici un gust... Chiar şi mie mi s-a părut amară..." Ce mai puteai să zici? Erai obligat să-ţi tot ceri scuze şi să înghiţi ocara. Ce fiară, domnule!

Hotărîndu-se să aştepte seara ca s-o viziteze pe Agathe Rodelle, Grémilly se întoarse la hotelul „Domino", urcă în camera lui să se întindă puţin pe pat şi să gîndească la tot ce aflase. Această părere comună a comercianţilor interogaţi dovedea că, dacă doama Arcizac era foarte apreciată de lumea bună din Périgueux, se bucura de cu totul alt credit în lumea furnizorilor. Comisarul începea să creadă că pînă la urmă o s-o scoată la capăt cu toată povestea asta urîtă. După mai puţin de două ore de căutări, era în posesia unei imagini diferite a victimei, s-ar fi zis chipul ei umbrit, nebanuit de cei pe care-i primea în casă, pe Bulevardul de Vesone, ori de cei pe care-i frecventa. Grémilly fu pe punctul să telefoneze judecătorului de instrucţie ca să-i sugereze să nu se încreada prea mult în informatorii lui şi în prejudecăţile de castă.

Spre şase după amiaza, ca sa ajungă la

domiciliul Agathei Rodelle, pe strada Abreuvoir, comisarul, mereu însetat de noi descoperiri în vechiul oraş, o luă în jos pe strada Fénelon, ieşi pe bulevardul Georges Saumande, unde atinse flancul străzii Abreuvoir, de unde începea oraşul vechi. Familia Rodelle locuia într-o casa mica şi cu ziduri groase, căreia încercase sa-i îndulcească aspectul sever înnecînd-o în verdeaţă. Uşa de la intrare, vopsita în verde, era prevăzuta cu o plăcuţă de alama şi un ciocănel meşteşugit, tot din alamă. Intuiai ca proprietarii aveau gust. Grémilly bătu. Aproape imediat îi deschise o femeie tînără. Purta şorţ de bucătărie şi avea în mînă o lingură de spuma. Roşi cînd dădu cu ochii de musafir:

— Scuzaţi-ma, credeam ca e soţul meu care şi-a uitat cheile.

— Doamna, sînt dezolat sa vă deranjez. Sînt comisar de poliţie şi am venit să m-ajutaţi.

Închizînd uşa, ea se sprijii cu spatele de perete:

— Eu?

— E vorba de concedierea dumneavoastră de la domnişoara Vertuzay din cauza doamnei Arcizac.

— A, da! Vă rog lasaţi-ma sa-mi scot şorţul şi să iau oala de pe foc.

— A, nu! Aş fi disperat daca din cauza mea domnul Rodelle ar avea o masă ratată. Cu voia dumneavoastră, vă însoţesc în bucatarie.

Ea rîse şi-i făcu semn s-o urmeze. Grémilly obţinuse ce voia: s-o facă sa aiba încredere. În vreme ce-şi continua treburile gospodăreşti — pasa o supă trecînd legumele prin strecuratoare — Agathe declara: Doamna Arcizac era

răutatea-n persoană... La început totul a mers bine între noi. Cînd eram însărcinată chiar m-a copleşit cu cadouri pentru copil, pe urmă a venit să vadă copilul... Şi-apoi, într-o zi, în timpul unei probe, a început să-mi spună cum a auzit ea că bărbatul meu ar avea o iubită... Joseph, domnule comisar, e instalator. Ţine şi gestiunea unui magazin, dar nu se dă în lături nici de la muncă şi de asta se duce des la domiciliul clienţilor. Nu bănuiţi ce voia de fapt doamna Arcizac? Să i-l plasez pe Joseph!

— Cum aţi reacţionat?

— I-am spus că am încredere oarbă în el şi că toţi bîrfitorii de la care aude astfel de zvonuri sînt numai mincinoşi. N-a insistat pe moment, dar pe urmă, luni de zile, la fiecare din probele pe care i le făceam, suspina cînd mă privea ca şi cum m-ar fi plîns... Cred că pînă la urmă s-ar fi plictisit din pricină că nu reacţionam. Numai că, la vreo şase luni de la începutul poveştii ăsteia, am aflat de la Joseph, care mi-a făcut o scenă îngrozitoare, că madam Arcizac îl chemase pe Bulevardul de Vesone pentru o reparaţie fictivă, dar, în fond, ca să-i debiteze nişte orori pe seama mea. După părerea ei, sub pretextul că duceam rochiile unor cliente, petreceam cîteva ceasuri pe zi cu bărbaţii lor. I se părea deci o datorie să-i spună lui Joseph cum stă treaba, fiindcă îi era foarte simpatic, avea oroare de minciună şi ipocrizie. Ba chiar a îndrăznit să spună că fiul nostru semăna mai mult cu un avocat din Périgueux, decît cu Joseph. Dacă eu şi bărbatu-meu nu ne-am fi iubit aşa de mult, povestea asta murdară ne-ar fi dat gata. Numai

că, după ce i-am spus ce-mi povestise madam Arcizac despre el, a vrut să se ducă s-o bată. Mi-am dat toată osteneala să-l potolesc. Şi l-am convins numai după ce i-am spus că vorbesc eu cu madam Arcizac şi-i spun ce credem amîndoi despre ea. Iar cînd am făcut asta, domnişoara Vertuzay a luat partea clientei şi m-a dat afară.

— După părerea dumneavoastră, de ce făcea doamna Arcizac chestii de-astea?

— Ori n-avea caracter, ori era o nefericită şi nu suporta să vadă oameni fericiţi. Simţea nevoia să murdărească totul... Să ştiţi că cel care a strîns-o de gît a vrut să facă un fel de curăţenie în oraşul Périgueux.

— Nu cumva o fi făcut-o chiar soţul dumneavoastră?

— Joseph? Săracul de el! N-ar fi în stare... Poate că la furie, acum şase luni, chiar ar fi bătut-o. Pe urmă însă doamna Arcizac nu l-a mai interesat.

*

* *

Grémilly, asemeni unui cîine de vînătoare ce adulmecă urma vînatului, umbla într-o puternică stare de surescitare. Simţea o mare plăcere să dărîme statuia ridicată prea în grabă memoriei imaculatei Hélène Arcizac. Dar mai ştia că nimic nu-l va opri să-l demaşte pe ucigaş, oricine ar fi fost el.

Uitîndu-se pe însemnările din carneţel, comisarul se hotarî să se ducă să-i facă o vizită

Margueritei Trichey, una din servitoarele familiei Arcizac. I se părea că fata nu fusese tocmai sinceră cu colegul său, Saizy.

*
* *

Marguerite Trichey şedea pe strada Sainte-Claire, în apropierea drumului de camioane. Comisarul fu primit de o puştoaică de vreo doisprezece ani, care, după ce ascultă rugămintea anchetatorului, se întoarse către interiorul casei şi strigă:

— Mama, e un domn care vrea să vorbească neapărat cu tine!

Femeia nu întîrzie să apară din penumbra încăperii. Era greoaie, obosită, îmbătrînită prematur.

— Da, ce e?

— Sînt comisar de poliţie şi anchetez moartea doamnei Arcizac.

— Păi am şi răspuns la astfel de întrebări.

— Ştiu, doamnă, dar eu sînt venit de la Bordeaux şi am luat-o de la capăt.

Ea mormăi plictisită:

— Mă rog, nu ştiu la ce vă ajută.

— Lăsaţi-mă pe mine să-mi dau cu părerea.

Marguerite Trichey îl introduse pe musafir într-o odaie care trebuie să fi fost a copiilor, după dezordinea dinăuntru şi după jucăriile împrăştiate pe jos.

— Spuneţi domnule, vă ascult...

— Ba nu, eu vă ascult pe dumneavoastră.

Spuneţi-mi cîte ceva despre doamna Arcizac.

Grémilly asculta încă o dată, nemişcat, tot pomelnicul de laude la adresa defunctei. Cînd femeia termina, se margini să spuna:

— Toate bune şi frumoase, doamnă, dar acum aş vrea să ştiu care e părerea dumneavoastră sinceră despre doamna Arcizac.

— Dar...

— Ei haideţi, doamnă Trichey, nu mă luaţi drept dobitoc! Ştiu că fosta dumneavoastră stapînă nu era nici pe departe un îngeraş, aşa cum mi-aţi spus. Eu vreau chiar adevărul, pricepeţi?

Masivă şi placidă, femeia ezită înainte de a şopti:

— În situaţia mea ar fi un lux prea mare să am necazuri...

— Tot ce-mi spuneţi rămîne numai între noi...

Ea mai ezită cîteva momente, apoi zise:

— Domnule, avea un caracter infect! Eu şi cu Jeanne eram ţinta zilnica a batjocorii ei! Umbla mereu pe urmele noastre, criticînd în stînga şi-n dreapta. Ne înnebunise. N-aveam o clipa de ragaz. Dacă se întîmpla să spargă ceva, dădea vina pe una din noi şi-i reţinea banii din leafa.

— Păi atunci de ce-aţi mai rămas acolo?

— Ne ameninţa că, dacă plecăm, ne strică reputaţia acuzîndu-ne de hoţie şi n-o sa mai gasim nicaieri de lucru. Am patru copii şi un barbat care nu prea se descurca la lucru.

— Dar cu soţul ei cum se purta?

Nu vorbeau unul cu altul. Iar dacă se întîmpla s-o facă, era doar ca să se certe. Într-o zi am auzit-o ţipînd: „O să-ţi vin eu de hac ţie şi curvei tale!“ Va rog să mă scuzaţi, dar chiar aşa a zis!

*

* *

Într-un cuvînt, îşi spunea Grémilly, după madam Trichey, defuncta doamnă Arcizac ar fi avut toate calităţile ca să devină ea însăşi ucigaşă. Din păcate însă, devenise victimă.

*

* *

Jeanne Greny locuia în cealaltă parte a oraşului, pe strada Pot-au lait. Ocupa acolo o odaie cu bucătărie la o văduvă. Aceasta îl privi pe comisar cu multă circumspecţie:

— Ce vreţi de la Jeanne?

— E ceva numai între noi doi.

— N-ar strica să fiţi mai politicos!

— Femeia lui Dumnezeu, te sfătuiesc din inimă să nu mă faci să-mi pierd vremea de pomană. Ori poate vrei cu tot dinadinsul să te umflu pentru că împiedici justiţia să-şi facă datoria!

— Ce tot îndrugi acolo?

— Păi sînt comisar de poliţie!

La vederea legitimaţiei lui Grémilly, văduva avu o tresărire:

— De ce Dumnezeu n-o lăsaţi o dată în pace?! Doar a plătit cu vîrf şi-ndesat pentru ce-a făcut!

— Zău că nu pricep!

— N-aţi venit cumva fiindcă Jeanne a fost internată în casa de corecţie?

— Ba nu, am venit s-o interoghez în legătura cu doamna Arcizac, la care lucra, îi explică răbdător comisarul, decis să termine o dată pentru totdeauna.

— Asta e moarta? Cea pe care au strîns-o de gît?

— Mda.

— Ei, atunci mai merge! După o clipă de gîndire însă, se întunecă iar şi zise: Nu credeţi sper c-a făcut-o Jeanne?

— Sigur că nu! protestă Grémilly cu tărie.

— Atunci veniţi cu mine.

Jeanne Greny — o prăjină slabă şi fără vîrstă — se pierdu aflînd identitatea musafirului ei. Comisarul îşi dădu multă osteneală ca s-o liniştească. După ce-o conduse pe văduvă pînă la uşă, remarcă amabil:

— Domnişoară, am auzit c-aţi avut necazuri cu poliţia...

— Păi am stat doi ani într-o şcoală de corecţie...

— Dar cum aşa? De ce?

— Pentru furt... O mie de franci vechi de la patronii mei, proprietarii unei brutării de lîngă Mussidan.

— Încercaţi să uitaţi anii ăştia, domnişoară Greny. Uite ce-aş vrea eu să vorbim: ştiu ce se spune despre doamna Arcizac în lumea bună din Périgueux. Dar nu mă interesează. Vreau să ştiu cum o vedeai dumneata. Îţi plăcea de ea?

Surprinsă de întrebare, Jeanne nu mai avu timp să se prefacă:

— Nu.

— De ce?

— Era rea.

— A!... Cum adică? Nu pricep. Jur că rămîne între noi. Cel mult o să afle judecătorul de instrucţie. Aşa că nu te teme! Să ştii că m-ai ajuta mult...

— Păi, uite, într-o zi vorbea la telefon... Eram pe coridor... Am auzit cînd zicea: „Da, înţeleg foarte bine... Dar dacă nu faceţi cum vă spun, ştiţi la ce să vă aşteptaţi, nu-i aşa? Cît priveşte soţia dumneavoastră, puţin îmi pasă!" a trîntit receptorul în furcă şi, cînd s-a întors, m-a văzut. S-a făcut roşie toată, s-a repezit la mine de-am crezut că vrea să mă bată şi a strigat: „Javră ce eşti! Mă spionezi, hai? Dacă sufli o vorbă din ce-ai auzit, te denunţ la poliţie pentru furt şi te întorci mintenaş la închisoare!". Atunci am protestat: „Dar nu-i adevărat! N-am furat nimic!" A început să rîdă: „Ei, asta-i, zice , asta n-are nici o importanţă! Tu ce crezi că iau de bun: ce spui tu, ori ce spun eu?

Jeanne tăcu şi începu să plîngă potolit, fără mînie.

*

* *

În orăşelul Périgueux, potolit de înserare, comisarul Grémilly mergea cu pas vioi, fredonînd pe melodia lampioanelor". „Toată lumea o iubeaa... Toată lumea o iubeaa... O iubeaaa..."

CAPITOLUL III

A doua zi dimineaţă, Grémilly nu ştiu de ce îi veni în gînd să se urce în autobuzul 2 şi să se ducă la Cimitirul Nord, unde era înmormîntată cea al cărui ucigaş trebuia să-l găsească.

După ce paznicul îi arătă cu mîna direcţia spre locul unde se odihnea doamna Arcizac pentru vecie, comisarul descoperi fără nici o greutate mormîntul, după jerbele şi coroanele care împodobeau încă lespedea. Putu citi pe panglici numele mai multor societăţi de caritate. Comisarul se aplecă spre a descoperi printre frunze înscrisul de pe piatra tombală: „Helène Colombier, căsătorită Arcizac (1934—1983). Regretată de toţi". Chiar aşa? Regretată de toţi? Grémilly numai era atît de sigur. De fapt, era chiar convins de contrariu. De îndată ce chipul victimei apărea în adevărata sa lumină, cîmpul de investigare oferit poliţiei pentru aflarea criminalului se lărgea, căpătînd proporţii extraordinare.

Odată întors în oraş, comisarul fu tentat să le viziteze pe doamnele din Societăţile de caritate cărora le acorda atîta importanţă doamna Arcizac. Şi-ar fi putut procura destul de repede numele lor. Renunţă însă la idee, bănuind că nu va auzi decît un cor de laude, un fel de ecou de mai multe ori repetat al părerilor generale din lumea bună. Preferă să se ducă pe la poliţie ca să-l vadă pe Saizy. Acesta îl întîmpină cu un zîmbet ironic:

— Ei, cum stai cu cercetările?

— Greu...

— Ţi-am spus... Rişti să te loveşti de prea multe persoane sus-puse.

— Aşi! Mai degrabă mă lovesc de o legendă pe care şi-a creat-o moarta însăşi!

— Nu pricep.

— Nu cumva victima nu era nici pe departe modelul de virtute despre care s-a dus buhul în Périgueux?

— Ei, hei! Cu grijă! N-o lua pe un drum greşit, fiindcă sînt unii care au tot interesul să te vadă cum te înfunzi pe el. Nu ştiu ce cancanuri ţi s-au povestit, nici ce calomnii ai auzit la adresa unei femei care nu mai e de faţă ca să se apere, dar pot să te asigur că nu există nici unu la sută din populaţia acestui oraş care să nu-ţi spună că doamna Arcizac nu era un model!

Grémilly nu insistă, pricepînd că Saizy credea din inimă în sfinţenia doamnei Arcizac, ca toată lumea bună din Périgueux. De altfel, el continuă:

— Dragă colega, n-am experienţa dumitale, dar sînt convins că e o pierdere de vreme să-l cauţi pe ucigaşul doamnei Arcizac în altă parte

decît în cercul ei de prieteni.

— Prin urmare eşti convins de vinovăţia soţului, să zicem?

— Absolut. Personal, nu mă îndoiesc deloc.

— Din păcate n-am dovezi şi orice acuzaţie fără dovadă...

— Ştiu. Joacă tare...

— Dar latura copilărească a înscenării, prostia acestei triple expedieri a banilor furaţi nu-ţi par sub nivelul de inteligenţă al procurorului?

— E o şiretenie, colega. Asta urmăreşte să te facă să crezi ceea ce chiar crezi.

— Se poate. Numai că Arcizac are un alibi. El a stat la amanta lui pînă la unu şi jumătate noaptea.

— Doar nu-ţi închipui că ea spune adevărul! Minte ca să-l apere!

— Şi doctorul Mouzorolles?

— Dar el ce amestec are în toată treaba asta?

— Spune că a rămas împreună cu Arcizac şi Arlette de la unsprezece pînă la unu noaptea. Iar ora crimei este fixată de medicul legist pe la douăsprezece şi jumătate.

— Şi Mouzerolles minte.

— Ei, chiar aşa? Nu ţi se pare gratuit ce spui? După părerea judecătorului de instrucţie acest doctor e mai presus de orice bănuială.

— Mda, dar face parte din club!

— Ce club?

— Aşa se numeşte. Dar, de fapt, nu e vorba de un club, ci mai degrabă de o confederaţie de amici care nu acceptă pe nimeni printre ei.

— Povestiţi-mi şi mie...

— Acum un sfert de veac, la liceu, cinci

camarazi care-şi juraseră frăţie, toţi cam de aceeaşi vîrstă, a fondat „Clubul neînfricaţilor". O copilărie, s-ar zice, o dovadă a simpatiei pe care şi-o purtau aceşti băieţi. Ei, acum clubul nu mai poartă numele sforăitor de atunci, dar continuă să existe în sensul că liceeni de altădată au rămas uniţi. E unanim ştiut la Périgueux. Sînt luaţi peste picior în chip amical şi, în fond, sînt invidiaţi...

— Şi de cine e format clubul?

— Păi procurorul, avocatul Cotenoy, profesorul René Laubies, care predă chiar la liceul unde a fost elev, farmacistul André Sonzay şi doctorul Francois Mouzerolles. La fel ca în trecut, sînt convins că oricare din ei ar face orice ca să-i ajute pe ceilalţi.

— Bine, dar astea nu sînt tocmai dosarele pe care mi le-aţi trimis?

— Ba da.

— Atunci cred c-aţi uitat de unul: notarul Dimechaux.

— El e chiar preşedintele clubului. La el se şi întîlnesc.

— Bănuiam eu. Totuşi, după cîte cred, notarul e mult mai în vîrstă decît ceilalţi...

— Cu vreo cincisprezece ani...

— Şi cum de face parte din club?

— Era pedagog la liceu în timp ce-şi făcea teza la drept. Domnul Dimechaux e născut la ţară şi a trebuit să muncească din greu ca să ajungă la situaţia pe care o are. Nu e notar plin decît de vreo doisprezece ani. Se presupune că membrii clubului l-au susţinut băneşte în timpul studiilor. În joacă, în ciuda vîrstei, a fost ales pe viaţă

președintele „Clubului neînfricaților" și a știut să-i îndrume pe tineri care, datorită lui, au făcut cu toții cariere strălucite. I-a intuit bine și a știut ce se potrivește fiecăruia. Toți îi sînt foarte recunoscători, iar el și-ar da viața pentru fiecare dintre ei. Nu-l cunoașteți?

— Încă nu.

Merită. Trupul greoi, masiv, îi trădează originea țărănească. Dar să nu vă lăsați înșelat. E foarte viclean.

— Dragă colega, îmi plac oamenii vicleni. Fac un joc interesant. Acum, spuneți-mi ce știi despre Jean Arcizac?

— E un subiect interesant. E cel mai bun dintre ei, dar și cel mai deconcertant. Pare că lucrează fără să facă nici cel mai mic efort. Plin de ambiție, a știut să se impună pretutindeni. Dacă n-ar fi existat această crimă, numirea lui ca procuror general la Bordeaux era sigură. Poate mai tîrziu chiar la Paris. Cred că are și ambiții politice.

— A!

— Scrie mult în presă și articolele lui sînt foarte gustate. Mai ales de oamenii simpli.

— E de dreapta?

— Mmm... E un conservator... Nu știu dacă sînt chiar ideile lui adevărate, dar sînt cele pe care le afirmă. Poziția pe care o are îl obligă să le susțină. Pot să vă asigur că lumea se gîndea la el ca la un deputat independent. Cît mă privește, sînt sigur că nu-i decît o amînare. Afară de cazul cînd va fi inculpat.

— Mda. Dragă colega, m-ai lămurit în legătură cu amicii lui Arcizac. Dar în legătură cu

inamicii? Presupun că. amestecat cum e în politică...

— Are, bineînţeles. Cel mai de temut este Etienne Tillou, veterinarul care-şi are cabinetul pe strada Léon-Dessalles. E ajutat şi de amicul lui, Albert Sougé, care vinde plante medicinale pe strada Sagesse. Aştia sînt animatorii Uniunii de stînga, cea mai combativă contra lui Arcizac.

Notîndu-şi aceste informaţii, Grémilly închise carneţelul şi se grăbi să-şi ia rămas bun de la Saizy:

— Mulţumesc mult. Mă duc să vorbesc cu amicii şi inamicii procurorului. Dacă raţionamentul dumitale e corect, şi unii şi alţii au să mintă. Dar, confruntînd minciunile lor, poate scot la iveală o fărîmă de adevăr.

— Oricum, în toată povestea asta, eu sînt cel care-ţi rămîne îndatorat. Singur n-o puteam descurca.

— Nici eu nu-s prea sigur c-o s-o descurc.

*

* *

După ce stătu multă vreme cu nasul vîrît în planul oraşului Périgueux, comisarul o porni spre veterinarul Tillou, care şedea pe strada Léon-Dessalles. Tocmai ajunsese pe Bulevardul Armatei, cînd se auzi strigat:

— Ce mai faci, dragă comisare? Era Bessy.

— Foarte bine, domnule judecător. Dar dumneavoastră?

— Binişor. Am fost pe la soră-mea. De fapt,

nu-i decît un pretext ca să mai merg niţel pe jos. Viu de la Palat. Facem cîţiva paşi?

— Mă duc spre strada Léon-Dessalles.

— Atunci putem merge împreună o bucată de drum.

Porniră alături.

— Ei, comisare, continuă Bessy, mai sînteţi sedus de oraşul nostru?

— Din ce în ce mai mult.

— Şi ancheta?

— Cred că, în sfîrşit, a demarat.

— Adevărat? povestiţi-mi repede!

— Mă tem că n-o să vă facă plăcere ceea ce-o să auziţi.

— Mie?

— Dumneavoastră ca unul din societatea bună a oraşului.

— Cum adică?

— Ei, un fel de-a spune! Doamna Arcizac nu era nici pe departe un înger coborît pe pămînt aşa cum se vedea în această lume şi cum mi-aţi spus-o chiar dumneavoastră.

Judecătorul protestă:

— Domnule comisar, ironia nu mi se pare potrivit cînd vorbim despre o moartă!

— Afară doar de cazul că această moartă făcea un joc dublu, pe cînd era vie, ca să inducă în eroare frumosul tîrg vechi şi pe credulii săi locuitori.

— Vă consider un om prea ponderat ca să faceţi supoziţii gratuite şi injurioase la adresa memoriei Hélènei Arcizac. Totuşi, n-ar fi rău dacă mi-aţi spune despre ce anume e vorba.

Comisarul îi povesti judecătorului ce aflase în

timpul serii. Apoi conchise:

— Majoritatea celor interogaţi nu se cunosc între ei, au meserii foarte diferite una de alta şi nu aparţin toţi aceluiaşi mediu. Prin urmare nici vorbă nu poate fi de vreo înţelegere particulară. Adaug că nici unul din martorii mei nu se aştepta că mă voi duce să discut cu ei despre doamna Arcizac. Aşa că, domnule judecător, mă consider îndreptăţit să spun că această doamnă a înşelat pe toată lumea de condiţie bună în ce priveşte caracterul ei.

Domnul Bessy păru complet descumpănit:

— Nu pricep nimic... Nu pot să cred... Şi totuşi... Sînt absolut stupefiat! N-aş fi zis... De altfel nimeni nu bănuia... Oricine era dispus să garanteze asupra valorii morale a doamnei Arcizac!

Grémilly îl corectă:

— Oricine din mediul dumneavoastră, domnule judecător. E mare păcat că nu v-aţi plecat urechea la ce se spunea în afara saloanelor.

— Ai dreptate... În sfîrşit, în ce ne priveşte, nu sîntem însărcinţi cu acordarea unui brevet de bună purtare victimei, ci cu aflarea ucigaşului acestei doamne. Scurt pe doi! Nu-i aşa?

— Aşa e, domnule judecător, dar trebuie să convenim că, prin duşmăniile atît de mari trezite de victimă, numărul suspecţilor creşte. Nu vreau să declanşez un scandal, sper că mă credeţi, dar cine poate şti unde duc aceste cercetări?

— Doamne, ce neplăcut e! Totuşi îţi recomand, dragă comisare, cea mai mare discreţie...

— Puteţi conta pe mine. Vedeţi, domnule

judecător, aici mi se pare că avem de-a face cu drama provinciei! Orice s-ar întîmpla — afară de cazul cînd e vorba de jaful calificat — scandalul stă să se declanşeze. Colegii noştri de la Paris nu pricep, uneori, de ce nu sîntem mai direcţi, mai brutali chiar în cercetările noastre. Ei nu ştiu că trecem printre colţi de stîncă foarte periculoşi şi că trebuie să avansăm încet şi foarte prudent. Altfel are loc o catastrofă pentru care nu-ţi e recunoscător nimeni.

— Mie-mi spui!

Buna dispoziţie a lui Bessy se spulberase. Pe chipul lui cu trăsături mari, exprimînd bunătate, se aşternuse un fel de umbră cenuşie. Gura trăda supărare. Sadic, poliţistul insistă:

— Dacă ne gîndim bine, şi dumneavoastră şi eu am avut ghinion cînd am fost implicaţi în această anchetă.

— Ei, dumneata o să pleci, dar eu rămîn! În capul meu or să se spargă toate oalele! Nu poţi trăi într-un tîrg ca ăsta decît dacă te înţelegi cu lumea. Altfel e un infern! Sînt de acord că jocul de politeţuri ascunde şi multă impocrizie, dar asta e soarta oricărei lumi mici, unde indivizii nu se pot scăpa din vedere unul pe altul. Totuşi, eram departe de-a bănui...

— Îmi pare tare rău...

— Nu atît, cît îmi pare mie, fiţi sigur! În sfîrşit, nu mai putem schimba trecutul! Să sperăm doar că aţi avut de-a face cu nişte martori exaltaţi.

— Chiar credeţi?

— Nu...

Cei doi se despărţiră la capătul bulevardului

Montaigne. Grémilly promise încă o dată, solemn, să nu facă demersuri cu consecințe periculoase fără a discuta mai întîi cu domnul Bessy. După care simți nevoia să bea ceva și intră la Grand Café de la Bourse. De-abia puse piciorul înăuntru și cineva spuse cu voce tare în dreapta lui:

— Dar acesta e dragul nostru comisar!

Se dusese naibii plimbarea lui incognito! Dar oricum nu mai avea mare importanță, pentru că lumea tot începuse să-și dea drumul cu mărturisirile! Era doctorul Mouzerolle, care-l invită pe Grémilly să vină la masa pe care-o ocupa împreună cu un bărbat înalt, cu figură severă, cu craniul ras și purtînd ochelari. Comisarul n-ar fi putut refuza fără să fie considerat mojic.

— Domnule comisar, continuă doctorul, vi-l prezint pe Réne Laubies, una din gloriile liceului nostru. René, uite-l pe comisarul Grémilly, însărcinat cu clarificarea asasinatului bietei Hélène.

Comisarul strînse mîinile care i se întindeau. N-avea de gînd să-l lase pe doctor să conducă discuția după placul lui și, imediat, atacă:

— Sînt absolut încîntat să întîlnesc încă unul din membrii clubului!

Avu impresia că marcase un punct, fiindcă pe chipul lui Mouzerolles alunecă o umbră de contrarietate:

— Sînteți văd la curent cu micile noastre manii!

— Aveam impresia că nu e un secret!

— Deloc, de ce-ar fi?

— Cu-atît mai mult cu cît acest club, din cîte mi s-a povestit, a luat naştere cu mulţi ani în urmă. E în acelaşi timp un lucru rar şi emoţionant să vezi oameni maturi rămaşi fideli tinereţii lor.

Doctorul spuse cu gravitate:

— Vă mulţumesc că spuneţi asta, domnule comisar! Mă emoţionează şi sînt sigur că şi pe Laubies.

Profesorul aprobă cu un semn al capului.

— Vedeţi, domnule comisar, îşi continua Mouzerolles ideea, majoritatea celor care află despre club ne iau în rîs pentru ca nu înţeleg despre ce e vorba. Noi însă avem încredere unii în alţii, lucru rar astazi şi care ne ajuta mult în viaţa.

— Deviza e „toţi pentru unul şi unul pentru toţi"?

— Cam aşa ceva. Ne simţim mai puternici pentru că, orice i s-ar întîmpla unuia din noi, prietenii îi sînt alături.

— Deci sînteţi gata la orice ca să-l ajutaţi pe unul aflat la ananghie?

— Absolut!

— Chiar dacă e vorba de o mărturie falsa?

Doctorul suspină făţarnic:

— Îmi pare rău. Credeam că înţelegeţi la ce mă refer...

Profesorul interveni sarcastic:

— Nu reuşiţi o clipă să faceţi abstracţie de faptul că sînteţi poliţist?

— Mda. Nu reuşesc sa uit că am jurat să-mi îndeplinesc datoria de a-i prinde pe ucigaşi chiar dacă trebuie să sacrific totul pentru asta...

Laubies ridică din umeri:

— V-aş da o lecţie, şi nu numai pentru că sînt profesor!

— Din păcate nu puteţi oferi lecţii decît la clasă, singurul dumneavoastră domeniu de activitate! În timp ce pentru mine clasa este, în momentul de faţă, întregul oraş. Locuitorii lui îmi sînt acum elevi şi eu le pun întrebări. Apropo, doctore, n-aţi răspuns la întrebarea mea...

— Despre mărturia falsă? Nu ştiu... Pentru mine încă nu s-a pus această problemă...

— Dar dacă s-ar pune?

— Nu-mi dau seama cum aş reacţiona...

— Dar dumneavoastră, domnule Laubies?

— Nu cred să vă privească în vreun fel gîndurile mele intime.

— Ba chiar asta-i meseria mea: să ghicesc gîndurile intime ale oamenilor.

— Mă rog, fiecare cu distracţiile lui!...

Grémilly se ridică:

— Domnilor, regret că nu pot conta pe dumneavoastră. Rugămintea mea era să-l ajutaţi pe amicul dumneavoastră Arcizac să iasă din necaz.

— Dacă Jean ar avea nevoie de noi, nu v-ar folosi tocmai pe dumneavoastră drept intermediar.

— Îmi declaraţi deci război?

— Ar fi mai bine spus uitare...

— Cred că vă faceţi iluzii, domnule Laubies. La revedere domnilor şi pe curînd!

Profesorul rînji:

— Eu mă îndoiesc!

— Eu nu, zîmbi dulce comisarul.

Grémilly era cel puţin la fel de prost dispus pe cît fusese şi judecătorul Bessy cu cîteva clipe mai înainte. Era suficient de fin ca să-şi dea seama că ostilitatea membrilor clubului avea să îngreuneze ancheta şi se condamna că se arătase neîndemînatic. N-ar fi trebuit să întrebe de mărturia falsă. Întrebarea îi făcuse pe cei doi să se pună în gardă. Ar fi fost mai util să evite subiectul care-i procura pe toţi aceşti mic-burghezi care aveau cultul prieteniei. Poate le-ar fi cîştigat prietenia vorbindu-le despre faptul că nu voia neaparat să-l implice pe Arcizac în uciderea soţiei sale. Doamne, ce neîndemînatic fusese! Îmbatrînea şi totuşi încerca nerabdarea unui tînar, ceea ce-l împiedica să urmărească un plan îndelung elaborat. În loc sa vorbească de mărturie falsă era mai bine să le spună celor doi ce aflase pe seama dispărutei ca sa le vada reacţia. Ratase o ocazie unică...

*

* *

Tot atît de sastisit ca şi comisarul, Bessy, o data ajuns la Palatul de justiţie, îi telefonă amicului său mai vîrstinic, domnul Empeaux, preşedintele Tribunalului, marturisindu-i ca avea necazuri pe care ţinea să i le împărtăşească.

Preşedintele, aflat la vîrsta pensiei, mai avea cîteva luni, afişa un chip de Moise sculptat de Michelangelo. De aceea impresiona atît pe

bărbaţi, cît şi pe femei, mai ales în postura de inculpaţi. Chiar şi avocaţii se simţeau puţin intimidaţi, mai ales cînd îl auzeau vorbind, fiindcă dinspre acest cap venea o voce superba, gravă şi limpede, care răsuna în sala Tribunalului asemeni unui violoncel. Robert Empeaux, ajuns la sfîrşitul carierei sale, avusese prilejul să se pronunţe asupra atîtor mizerii omeneşti, încît dobîndise o filosofie senină, în care dorinţa de a înţelege biruise de mult dorinţa de a pedepsi. Aşadar el întrebă:

— Ce anume ţi s-a întîmplat Bessy?

— E vorba de ancheta în legătură cu uciderea Hélènei Arcizac.

— Ceva noutăţi?

— Da şi nu... Da în ce priveşte victima, nu în ce priveşte descoperirea asasinului.

— Mă nedumereşti.

Judecătorul de instrucţie îi relată cît mai fidel ceea ce aflase de la Grémilly. Preşedintele îl ascultă cu atenţie. Cînd acesta termină, se mulţumi să remarce:

— Mi se pare că acest comisar îşi cunoaşte bine meseria...

— Bine, dar n-a aflat nimic!

— Cum nimic! În numai cîteva ceasuri a scos la iveală o impostură ale cărei victime sau complici sîntem cu toţii de ani de zile! Acestea fiind zise, nu văd de ce te mai preocupă atît de mult faptul că doamna Arcizac nu era atît de imaculată pe cît se credea.

— Pe cît credeam eu! Trebuie să înţeleg că dumneavoastră nu credeţi?

— N-am avut niciodată încredere cînd am

auzit că se vorbeşte numai de bine ori numai de rău despre un om. Nici n-am avut încredere în cei care-şi afişau peste tot virtuţile!

— Eu vă mărturisesc că sînt teribil de decepţionat!

— Greşeşti, dragul meu. Femeile nu sînt niciodată ceea ce par a fi. Dar bărbaţii sînt aceia care inventează personajele feminine dorite şi apoi, le poartă pică dacă descoperă că nu coincid cu realitatea. Dar, încă o dată, în afară de amorul-propriu şifonat, cu ce te afectează pe dumneata descoperirile comisarului?

— Dacă doamna Arcizac era... să zicem, aşa cum a descoperit comisarul, atunci ea a trezit o ură ucigaşă unor oameni despre care noi nici n-am fi bănuit. În această situaţie anchetarea devine aproape imposibilă.

— Bessy, de ce nu recunoşti pur şi simplu că Jean Arcizac era vinovatul cel mai la îndemînă şi că revelaţiile comisarului fac vinovăţia lui cu mult mai îndoielnică? Te deranjează c-ai aflat despre frumoasa Hélène lucruri care n-o fac deloc de admirat, dar, mai ales, te deranjează că-ţi scapă procurorul printre degete!

— Domnule preşedinte, doar nu insisnuaţi că-l urăsc pe procuror atît cît să-i vreau un rău ca ăsta?!

— Fii calm, Bessy! ştii prea bine că nu m-am îndoit niciodată de loialitatea ta. Altfel nu te numărai printre prietenii mei. Numai că dorinţa de a da gata repede o anchetă nu-i un bun sfetnic pentru nepărtinire. În ce mă priveşte, să nu te superi, dar mă bucur mult de ce mi-ai spus. Aş vrea ca toată lumea să fie la curent cu veştile

astea fiindcă procurorul e înconjurat în instituţia asta de o atmosferă de neîncredere de-a dreptul şocantă. Am cea mai mare stimă pentru Jean Arcizac şi mi se pare nedrept ca astfel de bănuieli pe cît de nedrepte pe atît de injurioase să-i compromită cariera! Pînă la proba contrarie, el e numai un soţ a cărui soţie a fost ucisă. Are drept la compasiunea noastră.

— Puţin îi păsa lui de nevastă-sa! Doar ştiţi de amorul cu domnişoara Tence!

— Bessy, mă uimeşti! Nu te credeam omul care să se orienteze după bîrfe!

— Dar nu sînt bîrfe! Arcizac însuşi...

Preşedintele îl opri brutal:

— Şi ce? Crezi că orice bărbat care-şi înşeală nevasta e un asasin potenţial? Păi atunci ar trebui să înmulţim cu miile numărul tribunalelor şi să le facem să funcţioneze de la 1 ianuarie pînă la 31 decembrie! Sînt mai în vîrstă ca tine, Bessy! permite-mi un sfat: înainte de a condamna, încearcă mai întîi să înţelegi!

Judecătorul replică sec:

— Mersi pentru sfat!

— N-ai pentru ce. Şi nu te stropşi. Era numai un sfat amical.

*

* *

Veterinarul Tillou — un tip de vreo cincizeci de ani, genul prăjină, osos şi slăbănog, cu părul negru — nu era uşor de abordat. Nevastă-sa, o femeie micuţă, cu părul strîns într-un coc la

ceafă, îmbrăcată aproape bărbăteşte, nu era nici ea mai amabilă. Îl primi pe Grémilly cu o neîncredere făţişă:

— N-am impresia că bărbatul meu vă cunoaşte, domnule...

— Nu mă cunoaşte, doamnă...

— Atunci regret, dar nu primeşte clienţi noi...

— Nici nu sînt client.

— Atunci cine sînteţi?

Comisarul îi vîrî sub nas legitimaţia şi nasul doamnei Tillou se retrase ca şi cînd ar fi primit un pumn.

— Nu pricep... ce doriţi...

— Să vorbesc cu domnul Tillou!

— În ce problemă?

— O să i-o spun chiar lui, cu voia dumneavoastră.

— Păi... eu... nu ştiu dacă s-a întors...

— S-a întors sigur, doamnă. Nu pricep de ce vă temeţi atîta...

— Eu? ce idee!... Nu mă tem deloc...

— Atunci, doamnă, vă rog să fiţi bună şi să-l anunţaţi pe domnul Tillou. Văd că pierdem timpul!

Nevasta veterinarului mimă din nou revolta. Apoi, subit îmblînzită îşi luă o înfăţişare demnă şi se întoarse pe călcîie, dispărînd la capătul vestibulului, lăsîndu-l pe Grémilly în picioare lîngă uşă. Reveni după cîteva momente şi zise:

— Vreţi să veniţi?

Îl conduse pe comisar pînă la biroul lui Tillou, care părea foarte prost dispus. Îl întîmpină pe Grémilly plîngîndu-se şi protestînd:

— Ce dracu' vrea poliţia de la mine? N-am

nici o afacere cu ea! E încă vreo ispravă a nenorocitului ăsta de guvern, hai! Duşmanii mei sînt stăpîni pe situaţie. Se folosesc de creditul guvernului ca să mă oblige să renunţ la apostolatul meu! Dar vă previn că n-am să renunţ! Puteţi să le spuneţi celor care v-au trimis că eu nu mă opresc! ! Nu mă dau bătut! Forţele luminii şi ale progresului m-au ales drept mesager! Eu merg în frunte şi n-am să abandonez acest loc pe care-l datorez prietenilor mei care sînt şi prietenii adevărului! Reputaţia mea e fără pată! Nu mă tem, de nimic şi de nimeni!

Musafirul profită de faptul că veterinarul trăgea aer în piept pentru o nouă tiradă ca să remarce amabil:

— Atunci de ce mai încercaţi să mă convingeţi?

— Poftim?

— De ce vă apăraţi dacă nu v-a acuzat nimeni?

— Mi se pare că prezenţa dumneavoastră la mine...

— Eu domnule, nu fac politică...

— A!...

— Mă ocup cu anchete criminalistice...

— Ei!... Atunci pricep din ce în ce mai puţin...

— Mi-am permis să vin să vă deranjez în legătuă cu procurorul Arcizac, a cărui soţie a murit, cum ştiţi, în împrejurări tragice...

— Ştiu cum ştie toată lumea. Vă rog să mă scuzaţi că m-am enervat. Am de-a face cu oameni puternici, pe care-i jenez. Trebuie să mă aştept la orice din partea lor. Cînd am auzit că sînteţi comisar m-am gîndit la o maşinaţiune... Din nou

mă rog de iertăciune... Cît despre maestrul Arcizac, nu văd ce-aş putea să vă spun, neavînd relaţii ca de la amic la amic cu acest domn! Ne-am întîlnit pe la reuniuni politice, unde dînsul mă bruia! Contactele n-au trecut de acest nivel.

— Nu vă spun un secret afirmînd că, deocamdată, domnul Arcizac e principalul suspect de uciderea soţiei sale...

Această remarcă, păru să-i porvoace o jubilaţie profundă prăjinei de Tillou care — gîndi Grémilly — vedea în asta luminîndu-şi orizontul politic prin dispariţia unui adversar periculos. Dar faţa i se întunecă aporoape numaidecît. El replică pe un ton dezgustat:

— Eh, nu-mi fac eu griji pentru ăsta! Dacă s-ar descoperi vreodată că Arcizac e vinovat, clanul lui ar muşamaliza toată afacerea!

Comisarul mimă surpriza:

— Chiar credeţi?

— Păi cum! Oamenii ăşta sînt în stare de orice ca să-l salveze pe unul de-al lor! Chiar să trimită la spînzurătoare un nevinovat!

— Nu cumva exageraţi?

— Eu să exagerez?! O-la-la! Toţi indivizii ăştia sînt nişte pierde-vară, nişte milionari, moştenitori de averi uriaşe, nişte titulari pe viaţă ai funcţiilor de stat! Escroci care se înţeleg de minune! Ei sînt totdeauna dispuşi la cele mai mari ticăloşii pentru ca poporul să nu poată vedea adevărul de dincolo de perdea. E o cloacă, puteţi să mă credeţi! Dar pînă la urmă proletariatul o să-i mături!

— Etienne, nu te enerva aşa! Fii atent la tensiune!

Doamna Tillou îşi garnisi intrarea în biroul cu acest sfat la prudenţă. Grémilly bănuia că trăsese cu urechea la uşă. După ce se liniştise cu privire la intenţiile comisarului, venea să-şi spună cuvîntul în acest dialog. Bărbatu-său îi dădu explicaţii inutile:

— Dînsul anchetează asasinarea doamnei Arcizac şi m-a întrebat ce cred despre procuror.

— Tu fii atent ce spui!

— De ce?

— Au să raporteze ce spui, deformat, binenţeles. Şi dacă vorbele astea ajung la urechile indivizilor pe care-i ştim, rişti să fii acuzat de defăimare.

Grémilly interveni:

— Doamnă, dar aveţi o părere foarte proastă despre poliţie! Mărturiile care mi se fac n-au nici o valoare reală decît dacă sînt consemnate în scris şi semnate de autorul lor. Puteţi deci să vă liniştiţi! Ce-l întreb eu pe domnul Tillou e doar pentru mine. Încerc să aflu care-i valoarea umană a celor de care sînt obligat să mă ocup, fie de vii ori morţi.

— Domnule, dacă-i aşa, pot să vă sfătuiesc să anchetaţi puţintel şi viaţa particulară a acestui Arcizac! O ruşine! O adevărată ruşine! Nu-ţi vine să crezi pe mîna cui sînt date interesele statului! Un desfrînat care umblă din amantă în amantă! Şi face chiolhanuri peste tot! Mi s-a spsus că făcea chestide-astea şi-n casa lui de pe Bulevardul de Vesone!

— Ei, nu!

— Ei, da! Adevărate orgii!

— În lipsa doamnei Arcizac?

— Păi cum?! Dar nici ea nu era mai brează!

Veterinarul amuţise. Nevastă-sa preluase bătălia în întregime.

— Totuşi, peste tot unde-am întrebat, doamna Arcizac mi-a fost lăudată pentru gentileţe şi frumuseţe, pentru ajutorul pe care-l da nevoiaşilor.

Doamna Tillou avu un rînjet prelung înainte de a-şi arăta credinţa ei cea mai adîncă:

— Despre frumuseţe nu discut. Eu nu sînt bărbat ca să apreciez femeile după vulgaritatea lor provocatoare. Cît priveşte restul, fiţi sigur că sînt invenţii ale unor indivizi! Doamna Arcizac a dumneavoastră era o intrigantă ordinară, care-şi mai dădea şi aere! Mai ceva ca o ...

— Clémence!

— Iartă-mă, dragă, dar, sinceră să fiu, cînd mă gîndesc la această fată de băcani amărîţi din Arcachon care voia să convingă pe toată lumea că ea descinde din coapsa lui Jupiter, ai de ce da pe dinafară! S-a întîmplat ceea ce era de prevăzut că are să se întîmple în lumea aia stricată! Aşa stînd treaba, nu cumva au lichidat-o la beţie, în timpul vreunui chiolhan?

Şi cînd te gîndeşti că pe doamna Tillou o chema Clémence...

*
* *

Ieşind de la veterinar, Grémilly trase adînc aer în piept. Simţea o mare nevoie de aer curat. Familia Tillou reprezena latura înunecată a

Périgueux-ului, acea colcăială de ură, gelozie şi răutăţi. Ca să se dezintoxice, comisarul o luă agale pe starada Sagesse, unde locuia cunoştinţa lui Tillou, vînzătorul de plante medicinale Albert Sougé. Comisarul spera să întîlnească pe cineva mai simpatic decît veterinarul. Pe bulevardul Montaigne dădu nas în nas cu procurorul:

— Ce faceţi domnule comisar, tot la vînătoare?

— Păi ce altceva să fac?

— De pildă să mă arestaţi!

— Oare ar trebui?

— Asta ar produce o mare satisfacţie... prietenilor mei...

— De ce?

— Aţi răzbuna-o pe „sfînta" lor Hélène.

— Domnule procuror, nu v-aţi iubit de loc soţia?

— Că n-o iubeam ar fi prea puţin spus. O detestam!

— Atît de mult încît s-o ucideţi?

— Dacă aveam curaj, precis!

— Ei, dacă stabileşti un preţ bun, poţi încredinţa altuia o treabă ca asta!

— Credeţi? Nu rişti pe urmă un şantaj continuu?

— Pesemne.

— Sincer, domnule comisar, mă vedeţi trăgînd pe cineva într-un colţişor şi spunîndu-i: dragul meu, pentru un milion, ai vrea să-mi faci serviciul şi s-o strîngi de gît pe nevastă-mea?... Ei, la revedere, domnule comisar. Să ştiţi că, în ciuda suspiciuni cvasi-generale la care sînt supus îmi păstrez încrederea în dumneavoastră!

— Cum aşa?

— Aşa pur şi simplu! La revedere!

Procurorul o luă spre Palatul de Justiţie, lăsîndu-l pe Grémilly nehotărît. Comisarul nu reuşea deloc să-l înţeleagă pe Arcizac. Dincolo de umorul lui ghiceai un spirit mereu treaz şi care ştia să se afirme astfel încît să-ţi dea de înţeles ce voia să-ţi spună, dar fără a rosti un cuvînt direct. Un tip complicat, extrem de abil. Mărturisise că-şi ura nevasta doar ca să accentueze asupra faptului că n-ar fi fost în stare s-o omoare, nici să pună pe cineva s-o facă. Grémilly recunoştea că adversari de acest calibru nu întîlneşti prea des şi-i părea bine că-i aşa.

*

*   *

Spre deosebire de Tillou, vînzătorul de plante medicinale era un bărbat bine proporţionat, blond, foarte elegant, ca la vreo patruzeci şi cinci de ani. Nevastă-sa era şi ea blondă şi-ar fi fost destul de plăcută fără moliciunea ca de moluscă a trăsăturilor şi fără privirea vagă, de mioapă. Grémilly o aprecie din primul moment ca fiind genul crampon. Ea fu prima care se interesă:

— Ce doreşte domnul?

— Aş vrea să vorbesc cu domnul Sougé.

— Ceva particular!

— Cît se poate de particular!

Îl învălui pe poliţist cu o privire neîncrezătoare şi se adresă bărbatului:

— Albert, vrei să vii o clipă?

Vînzătorul, ocupat să umple diverse pliculeţe cu infuzii, îşi lăsă lucrul:

— Ce e?

— Domnul vrea să vorbească neapărat cu tine.

— Despre ce?

— Eu nu mi-am permis să-l întreb.

Ca să pună capăt acestei scene ridicole, Grémilly îşi spuse numele şi calitatea. Ceea ce nu declanşă nici pe departe reacţiile de care avusese parte comisarul ceva mai devreme la familia Tillou. Sougé îl rugă pur şi simplu să treacă în biroul din spate, lăsînd magazinul sub supravegherea soţiei sale.

— Cu ce vă pot fi de folos, domnule comisar?

— Anchetez moartea doamnei Arcizac.

Oricît de rapidă, de fugară fu mişcarea de nelinişte a lui Sougé, ochiul exersat al lui Grémilly o percepu. Ce mai însemna şi asta?

— Nu prea văd, eu cu ce...

Comisarul îi întrerupse:

— Aş vrea să-mi fac o părere despre domnul Arcizac şi nu vă ascund că domnul Tillou, de la care vin acum, a fost foarte sever cu privire la el...

Vînzătorul zîmbi:

— Îl cunosc pe Etienne de multă vreme. E un om cumsecade, dar destul de mărginit. Vechi militant, e iubit de-ai noştri fiindcă e integru şi crede nesmintit în marile principii democratice. Numai c-ar fi culmea să te-aştepţi de la el la subtilităţi psihologice! Dacă l-a vorbit de rău pe Arcizac, e din cauză că procurorul face parte dintr-o clasă pe care Tillou o detestă. El vede numai tarele clasei respective. Pentru Etienne

lumea e fie albă, fie neagră. Nu lucrează cu nuanţe şi nici cu jumătăţi de măsură.

— Dar doamna Tillou mi s-a părut şi mai îndîrjită!

— A, da! Şi-a băgat în cap că bărbatul ei ar trebui să fie unul din cei mai de vază oameni din oraş şi suferă să constate că nu-i adevărat. Pentru ea toţi cei care au un post important la primărie ori la Consiliul general, au luat partea cuvenită de drept lui Etienn.

— Chiar aşa mi s-a părut şi mie. Dar dumneavoastră, domnule Sougé, ce părere aveţi despre domnul Arcizac?

— Doamne, cred că nu e nici mai bun, nici mai rău ca oricare dintre noi. Mulţi nu-l înghit pentru că avea o nevastă foarte şic pe care o înşela — nu vă spun o noutate, nu-i aşa? Iarăşi mulţi nu-i pot ierta cariera prea strălucită. În sfîrşit, ar mai fi tagma neprihăniţilor, care-i reproşează că iubeşte prea mult viaţa şi nu se ţine în frîu.

— Pe scurt, ar fi un personaj mai degrabă simpatic...

— Sigur!

— Şi nevastă-sa?

— Nenorocita! Ce destin! După ce că n-o iubea bărbatul! Cine-ar fi crezut vreodată că frumoasa Hélène Arcizac o s-o termine în felul ăsta?

— O cunoşteaţi?

— Ca toată lumea...

— Aţi avut cumva ocazia să fiţi mai aproape de ea?

— Nu aparţineam acleiaşi lumi. În plus,

opiniile mele politice mi-ar fi închis uşa casei din Bulevardul de Vesone. Asta presupunînd că cineva ar fi avut vreodată de gînd să mă cheme acolo...

— Cam cum era, după parerea dumneavoastră, doamna Arcizac?

— Ca o femeie care a luptat mult ca să se impună într-o lumea căreia nu-i aparţinea de drept. Unii trebuie că-şi făcuseră o plăcere din a bîrfi pe seama originii ei. Cred c-a avut un mare merit triumfînd asupra tuturor capcanelor întîlnite în drum. A dezarmat cele mai susceptibile persoane devotîndu-se celor necăjiţi.Nici o suferinţă n-o lăsa insensibilă şi de aceea o plînge tot Périgueux-ul.

— Chiar şi dumneavoastră?

— Chiar şi eu.

— V-ar surprinde să aflaţi că am auzit păreri cu totul opuse?

— Nu tocmai, fiindcă există mereu sprite meschine. Si-apoi gelozia... Pentru mulţi oameni a admira e un semn de slăbiciune. E mult mai uşor să-ţi calomniezi aproapele. Ei, lumea nu-i prea frumoasă, domnule comisar...

— Asta spun şi eu...

*

* *

Întorcîndu-se în oraşul vechi, Grémilly îşi spunea că viaţa prin tîrgurile de provincie era, fără discuţie, foarte complicată. Încerca senzaţia că se găseşte într-unul din acele labirinturi făcute

prin parcuri din gard viu, pe unde umbli crezînd mereu că mergi spre ieşire, dar, de fapt, nu faci decît să te învîrţi pe loc. Portretul Hélènei Arcizac, aşa cum reieşea după toate interogatoriile, îl făcea să se gîndească la acele reclame de pe faţadele marilor magazine unde strălucesc în mii de lumini marionete, care dispar într-o noapte profundă spre a se ivi din nou odată cu lumina neonului. Astfel, figura victimei se arăta alternativ cu o figură luminată ori cu una umbrită, fără să poţi şti care era cea adevărată. Cine avea să-l facă oare pe comisar să afle care era chipul adevărat şi complex al Hélènei Arcizac? O soţie neglijată şi care încerca să-şi uite de necaz dăruindu-se în întregime alinării mizeriilor umane? O stricată jucînd rolul de mironosiţă care la unii prindea? Cine să fi avut dreptate? Doamna Tillou sau Albert Sougé? Această incertitudine pe care nu reuşea s-o depăşească îl exaspera pe comisar. Nu-i nimic mai deprimant decît să mergi orbeasca, fără să ştii exact unde să cauţi. Cît ar fi preferat Grémilly una din acele crime provinciale cu mobil aparent şi pe care jandarmii reuşesc deseori să le rezolve fără a recurge la specialişti. La ţară lumea nu se încurcă în subtilităţi. Pentru că mi-ai furat banii, mi-ai luat nevasta, ai mutat piatra de hotar a pămînturilor mele, te bat şi dac-o fac prea tare mă căiesc. Dar ce-am făcut e bun făcut, nu mă mai plîng. Maria e Maria, nu-i nimic de întrebat şi Pierre este cine este. N-ai decît să aştepţi să-şi dea drumul la vorbă ori unii ori alţii. Pe cînd aici, din doi care acceptă să depună mărturie, cel puţin unul minte. Cum să facă să

afle cine-i mincinosul? Uite, doi oameni, doi prieteni care muncesc alături, au idei dragi amîndurora, au totuşi păreri diametral opuse despre acelaşi lucru. Şi mai era tresărirea aceea a lui Sougé care nu-i scăpase lui Grémilly cînd îi spusese de ce-a venit. Pesemne încă unul care minţea. Ce ascunde el oare? Uneori comisarul simţea nevoia să-i convoace împreună pe toţi cei interogaţi şi să le strige:

„Ştiu că mi-aţi dat doar informaţii trunchiate. Ce vreţi să ascundeţi cu toţii?"... Din păcate ştia că ei l-ar fi privit zîmbind şi iar fi spus că nu înţelegeau sensul întrebărilor lui. Puţin le păsa de el, aşa cum, de altfel, i-o şi dovediseră. Gîndindu-se cu nostalgie la liniştea biroului său din Bordeaux, comisarul, posac, urcase pe strada Limogeanne, apucînd-o apoi pe bulevardul Tournoy, cînd cineva şopti foarte aproape de el:

— Domnule comisar...

Grémilly se opri şi n-o recunoscu imediat pe femeia care-i vorbea... Era atît de ştearsă, fără nerv, că aproape o uitase... Doamna Sougé.

— Ce este doamnă?

— Trebuie să vă spun ceva.

O bănuia îngrijorată, încordată şi nu voia s-o sperie. Zise:

— Nu putem sta în mijlocul străzii. N-aţi vrea să intrăm undeva?

— Ba da, vă rog.

Intrară în prima cafenea întîlnită. La ora aceea sala era aproape plină, dar o pereche tocmai pleca pe cînd intrau Grémilly şi însoţitoarea lui. Comisarul se aşeză autoritar, sub ochii a doi puşti pe care îi îngheţă cu privirea.

— Luaţi loc, doamnă, zise. Ce doriţi să serviţi?
— Nu ştiu... Orice...
— Un suc de fructe?
— Da, chiar, un suc de fructe...
Comandă un suc de fructe şi un cinzano alb. După ce veni comanda, comisarul se aplecă spre soţia lui Sougé:
— Deci, doamnă?
— Am auzit mai devreme discuţia pe care aţi avut-o cu soţul meu...
Hotărît lucru, gîndi Grémilly , toate nevestele au mania să tragă cu urechea pe la uşi.
— Adevărat?
— Eram curioasă să ştiu ce vă spune, înţelegeţi?
— Da... Perfect...
— Domnule comisar, v-a minţit!
— Soţul dumneavoastră?!
— Da.
— În legătură cu ce?
— Cu Hélène Arcizac.
— Puteţi fi mai clară?
— Nici el nu crede ce v-a povestit. Ştie că era o femeie rea, pusă numai pe ticăloşii.
— Doamnă, după părerea dumneavoastră, de ce m-o fi minţit?
— Fiindcă se teme...
— Se teme?
— ... să nu aflaţi că era amanta lui...
Lui Grémilly îi fu destul de greu să nu rămînă cu gura căscată.
— Sînteţi sigură?
Ea ridică din umeri:
— Închipuiţi-vă că nu-mi face nici o plăcere să

vă istorisesc toate astea.

— Pesemene. Dar soţul dumneavoastră ştie că aţi aflat de trădarea lui?

— Da. De altfel, e o poveste terminată de vreo şase luni.

— Cum de-aţi aflat?

— Chiar Albert mi-a spus.

— Ia te uită!... Credeam că bărbaţii infideli n-au obiceiul să-şi ia nevestele drept confidente.

— Dar pe el îl şantaja.

— A!

— Voia s-o rupă. La început legătura asta l-a flatat, înţelegeţi? Ia gîndiţi-vă! Cea mai frumoasă femeie din Périgueux şi, pe deasupra, nevasta adversarului său politic. Şi-a pierdut minţile. Numai că, domnule comisar, deşi nu-s la fel de frumoasă, bărbatul meu s-a întîmplat să mă iubească şi să nu vrea să ne despărţim de dragul unei aventuri. Cînd i-a spus curvei ăleia că totul se terminase între ei, bineînţeles că ea a trecut la şantaj.

— Adică?

— Adică l-a ameninţat pe Albert că dac-o părăseşte, vine la mine şi-mi spune totul. Pînă la urmă el n-a mai rezistat şi mi-a spus-o singur. Era clar că madam Arcizac nu mai putea face nimic ca să ne despartă. I-am şi scris asta.

— V-a răspuns?

— Nu. Dar ce mai putea să răspundă?... Domnule comisar, vă rog, dacă vă mai vedeţi cu Albert, să nu-i spuneţi că ştiţi...

— Vă dau cuvîntul meu! Afară doar de cazul cînd ceea ce-mi spuneţi o să fie necesar pentru anchetă. Dar, sincer să fiu, nu cred...

— Mulţumesc!

Grémilly comandă un al doilea cinzano şi un al doilea suc de fructe. Doamna Sougé părea uşurată. Comisarul simţea nevoia să se mai gîndească. Nici o femeie nu se laudă cu faptul că a fost înşelată. Chipul Hélènei Arcizac căpăta deodată un contur care precis n-avea să fie pe placul judecătorului de instrucţie...

— Doamnă. ar mai fi ceva ce mă nedumireşte...

— Ce?

— Cum de-au putut să se întîlnească soţul dumneavoastră şi doamna Arcizac?

— Din cauza mea s-a întîmplat.

— Adevărat?

— Am cunoscut-o pe doamna Arcizac la o licitaţie de caritate pentru o creşă de care se ocupa. S-a arătat foarte drăguţă cu mine şi mi-a spus, printre altele, că profesia de vînzător de plante de medicinale e străveche şi nobilă. În sfîrşit, ce se spune în astfel de ocazii. Soţul meu a venit să mă ia. I l-am prezentat şi, cînd Albert s-a dus la bufet să ne aducă ceva, ea a glumit pe seama pericolului în care se afla un bărbat atît de bine. Am crezut că e o glumă, fiindcă soţul meu ţinea la mine şi aveam o căsnicie fără nori.

— Atunci?

— I-am spus asta şi cred că s-a simţit atinsă. Începînd de-a doua zi a început să vină pe la magazin să-i povestească lui Albert pretinsele ei suferinţe. Nu mă temeam. Ca toată lumea, credeam că-i o persoană remarcabilă. Tot ce auzisem povestindu-se despre ea, despre virtutea şi bunătatea ei, mă oprea de la orice fel de

bănuială. Apoi Albert a început să plece după-amiezele din ce în ce mai des cică pentru reuniuni de lucru ale biroului său politic. De fapt se ducea la doamna Arcizac. Fireşte, am aflat asta numai după aceea.

— Pe scurt, o uraţi?

— Cît se poate!

— Atît de mult încît s-o omorîţi?

— Precis, dacă Albert n-o părăsea!

*

* *

Întorcîndu-se la hotel, Grémilly fluiera un cîntecel. În jocul prelungit de-a v-aţi ascunselea cu moartea, avea sentimentul că marcase un punct. Masca atît de bine lipită de figura doamnei Arcizac începea să se fisureze. Dezvăluirea doamnei Sougé semăna cu povestea convorbirii telefonice surprinsă de Jeanne. Soţul, soţia amantului, poate Agathe şi Joseph Rodelle... Într-adevăr, o groază de lume care spera să scape oraşul Périgueux de „îngeraşul" lui.

La restaurantul hotelului „Domino", comisarul răspunse amabil salutului unui domn în vîrstă, pe care-l văzuse şi-n ajun. În timp ce-şi termina masa, chelnerul îi aduse o carte de vizită pe numele Blaise Juncalas, fost preşedinte al Tribunalului Suprem din Périgueux, care-l invita pe domnul comisar să ia cafeaua împreună. Grémilly era atît de bine dispus, încît nu ezită să accepte invitaţia. După prezentări, fostul magistrat declară:

— Domnule comisar, vă observ cu grijă încă de la sosirea în oraş, mai ales că la hotelul ăsta şi locuiesc. Mă înşel dacă observ că ancheta dumneavoastră a început să meargă bine?

— Nu vă-nşelaţi...

— Succesorul şi amicul meu, domnul preşedinte Empeaux, mi-a spus ce delicată se dovedeşte a fi misiunea dumneavoastră din cauza mediului în care trebuie să găsiţi urme ascunse cu cea mai mare grijă. Dumneavoastră veniţi de la Bordeaux, care este de-acum o capitală în comparaţie cu ce-i aici.

— Am convingerea, destul de deprimantă, recunosc, că am de-a face cu oameni care nu mă mint în sensul exact al termenului, dar nu-mi spun decît o parte de adevăr.

— Pentru că vă consideră un inoportun. Chiar şi cei care ţin de Justiţie. Toţi ştiu că trebuie făcută lumină şi găsit ucigaşul doamnei Arcizac. Toţi vor să fie pedepsit vinovatul, numai că intervine solidaritatea de castă. Nici unul nu vrea să fie el cel care v-a pus pe urmele vinovatului.

— Şi eu m-a convins de asta.

— Dar nu păreţi omul care se dă bătut.

— Mde, sînt un încăpăţînat.

— Asta e foarte important şi sînt singur c-o să reuşiţi.

În noaptea aceea Grémilly avu vise ciudate. Toţi oamenii pe care-i întîlneau aveau două feţe, una normală şi una la ceafă şi cu fiecare din ele îi rînjeau diferit.

CAPITOLUL IV

A doua zi dimineaţă comisarul coborî din camera sa bine dispus. Spre ziuă adormise buştean şi se trezise pe la nouă, ceea ce i se întîmpla rar. Agăţînd cheia la tabloul de la Recepţia hotelului, văzu că are o scrisoare al cărui format neobişnuit, calitatea hîrtiei, ca şi efluviile de parfum vorbeau suficient despre mesaj. În chip de adresă era scris: „Domnului comisar Grémilly, Hotel „Domino". Ştiu că fusese adusă chiar în acea dimineaţă, devreme, probabil de către o servitoare. Intrigat, deschise plicul. Sub un antet împodobit cu steme, pe o hîrtie groasă şi albă de Bristol, era scris: „Doamna E. de Novacelles ar fi bucuroasă ca domnul comisar să-i facă onoarea de a veni la ora 10 la ea acasă, pe strada Carnot nr. 128, deoarece doreşte să-i vorbească despre lucruri extrem de importante, în legătură directă cu ancheta pe care o conduce". Urmau banalele formule de politeţe şi semnătura.

După ce-şi luă micul dejun, Grémilly se interesă la chelner cine era doamna cu pricina.

— Doamna de Novacelles, domnule comisar, este ultima reprezentantă a ramurii din Périgueux a vechii nobilimi din regiune. Foarte bogată, ea îşi cheltuie cea mai mare parte a veniturilor în scopuri de binefacere. Este preşedinta-fondatoare a Societăţii *Femeiea în sprijinul femeii.* Este cavaler al legiunii de Onoare. E o doamnă foarte bine şi care se bucură de o influenţă enormă în oraş. O recomandare a doamnei de Novacelles face cît toate certificatele şi, dacă domnul comisar înţelege ce vreau să spun, aproape cît toate diplomele.

— Înţeleg, cum de nu. E o doamnă pe care-i preferabil s-o ai alături, decît împotrivă.

— Ori măcar să fie neutră.

Trecuse puţin de nouă şi jumătate cînd Grémilly părăsi Hotelul „Domino" ca să se ducă la doamna Novacelles. Strada Carnot era dintre cele mai liniştite. Unele case aveau în faţă grădini cu palmieri.

La auzul soneriei se ivi o servitoare stilată care-l conduse într-un hol auster, avînd drept singură decoraţie coloanele de marmură verde desupra cărora busturi de marmură albă îl fixau cu ochii lor morţi.

Se ivi o altă servitoare.

— Sînt comisarul Grémilly.

— Perefect, doamna vă aşteaptă. Vă rog să poftiţi.

O urmă pînă la capătul holului, unde servitoarea deschise o uşă în dreapta şi, intrînd prima anunţă:

— Domnul comisar Grémilly.

Apoi se retrase pentru a-l lăsa pe musafir să intre la rîndul lui în salon, unde acesta avu brusc impresia că, redevenit copil, a intrat, împreună cu mulţi alţi copii, la soţia bancherului care făcuse cadouri de Crăciun şcolii. Avu o clipă dorinţa să-i facă un compliment femeii puternice care venea spre el sprijinită în baston, aşa cum o făcuse şi în copilărie.

— Domnule comisar, fiţi binevenit. Vă mulţumesc că răspundeţi atît de prompt apelului meu.

Grémilly se înclină fără să spună nimic, în timp ce gazda sa continua:

— Permite-ţi să v-o prezint pe doamna de Saint-Blin, care este braţul meu drept şi fără de care aş fi pierdută.

Comisarul se înclină din nou, de data aceasta în faţa unei doamne mărunte de statură, foarte slabă şi pe care n-o observase cînd intrase, fiindcă era pe trei sferturi cufundată într-un fotoliu uriaş. Doamna de Saint-Blin îl asigură pe comisar că era foarte bucuroasă să-l vadă.

După ce luă loc, la invitaţia doamnei de Novacelles, într-un fotoliu asemănător cu cel pe care şedea doamna de Saint-Blin, comisarul se debarasă puţin cîte puţin de senzaţia de jenă care-l cuprinsese văzîndu-se în acel decor fastuos, unde era silit să-şi desfăşoare ancheta. Salonul, imens, era mobilat într-o manieră atît de pretenţioasă încît te-ai fi crezut într-un muzeu. Pe pereţi, portrete ale strămoşilor — după toate aparenţele — îşi etalau graţiile desuete sau morga uitată.

— Doriţi să serviţi ceva, domnule comisar?

— Cu voia dumenavoastră, doamnă, aş prefera să mă abţin...

— Cum vreţi. Domnule comisar, o să fiu foarte directă. Nu mă cunoaşteţi dar la Périgueux am reputaţia că nu mă încurc în detalii. E o îndrăzneală care precis pe unii îi şochează. Cred că datorez acest fel de a fi strămoşului meu, Hubert de Novacelles, care a fost ucis învingîndu-i pe prusaci la Montmirail. Iată deci: pentru doamna de Saint-Blin şi pentru mine Hélène Arcizac era o prietenă foarte dragă. Moartea ei ne-a pricinuit o durere imensă, de care numai trecerea timpului o să ne vindece. Nu-i aşa, Odile?

— Nici nu ştiu dacă vom reuşi să ne revenim vreodată, Elisabeth...

— Sîntem la curent, domnule comisar, cu eforturile pe care le depuneţi pentru a-l aduce la ascultare pe mizerabilul care a vrut să se debaraseze în chip atît de odios de o soţie care-l deranja.

Grémilly riscă să-şi întrerupă interlocutoarea:

— Vă rog să mă scuzaţi, doamnă, dar dumneavoastă spre deosebire de mine, păreţi să-l ştiţi pe ucigaş.

— Ei, de fapt şi dumneavoastră-l ştiţi pe ucigaş.

— Vă asigură că pentru moment...

Fu rîndul doamnei de Novacelles să-şi întrerupă oaspetele:

— Haideţi! De ce vă prefaceţi a nu şti că Arcizac era turbat că nu poate obţine divorţul ca să se însoare cu nu ştiu ce desfrînată!

— Pentru că, doamnă, chiar dacă domnul Arcizac mai este încă într-o poziţie dificilă, nimic nu justifică, pînă acum, o acuzaţie expresă.

— E un individ viclean! Viclenia e calitatea principală a tuturor parveniţilor, de oriunde ar fi. Altminteri ar mai putea ei parveni? Oricum, noi nu putem suporta ca, sub pretextul — mai mult ori mai puţin mărturisit — de a-l apăra pe soţ, să fie murdărită memoria soţiei.

— Mă tem că nu prea înţeleg.

— Atunci să punem iar punctul pe i. Am aflat de la doamna Bessy că, în cursul anchetei, aţi dat de oameni lipsiţi de pudoare şi de scurpule, care nu se tem de Dumenzeu şi urmăresc scopuri ignorante de noi, nu-i aşa Odile?

— Fireşte, Elisabeth!

— ... să spună ticăloşii la adresa scumpei noastre amice, dispărută într-un chip atît de tragic. E adevărat ori nu domnule comisar?

— Cu toată mirarea mea văzînd că ştiţi totul despre confidenţele făcute de mine domnului judecător de instrucţie...

— N-are rost să vă simţiţi jignit, domnule comisar. Poziţia mea în Périgueux face ca eu să fiu la curent cu tot ce se întîmplă în oraş. Nu-i aşa, Odile?

— Absolut, Elisabeth!

— ... În acest caz trebuie să admit că anumite persoane interogate m-au făcut să disting accente foarte diferite faţă de imaginea pe care-o aveam...

— Un scandal! Un adevărat scandal!

— Am fost lăsat să înţeleg că doamna Arcizac nu era doar un înger cum voia să pară, ci putea da dovadă de răutăţi mari, chiar de cruzime.

— O! Auzi, Odile?

— Elisabeth, aud şi sînt năucită!

— Ai şi de ce! Domnule comisar, tot ce vi s-a spus e o ţesătură de infamii! Vă dau cuvîntul meu!

— Dar de ce oare aceşti bărbaţi şi aceste femei i-ar purta pică doamnei Arcizac într-atît încît să răspîndească pe seama ei minciuni care-i întinează grav memoria? Mai ales că există ceva şi mai rău...

În acelaşi timp, cele două femei gemură:

— Mai rău?

— Doamna Arcizac avea un amant.

Doamna de Novacelles scoase un fel de muget, îşi duse mîna la gît şi, cu ochii holbaţi, horcăi:

— Odile... repede!... Întăritorul meu...

Doamna de Saint-Blin se precipită, puse alcool într-un pahar şi-i dădu să bea amicei sale susţinînu-i capul. Aceasta scoase un suspin formidabil şi, venindu-şi subit în fire, zise:

— Domnule comisar era să mă omorîţi. În viaţa mea n-am auzit o asemenea oroare... Biata noastră Hélène... Atît de pură... De castă... Chiar austeră. Cîteodată o scandalizam, înger drag, prin lipsa de perdea a vorbelor mele de fiică, nepoată şi strănepoată de husar... Domnule comisar, cine-a îndrăznit să vă poată spună un lucru atît de monstruos?

— Nevasta amantului.

Vreo cîteva clipe doamna de Novascelles rămase fără grai, în timp ce Odile de Saint-Blin scotea mici strigăte de indignare semănînd cu piuitul puişorilor de găină.

— Aud bine, domnule comisar?! răcni

doamena de Novacelle.

— Aşa sper, doamnă...

— Femeia aceea e o mizerabilă! O nebună! O mitomană! Cum îndrăzneşte să întineze memoria unei femei nenorocite care a trăit un adevărat calvar alături de un soţ neruşinat?! A sperat mereu să-l readucă la ea oferindu-i exmplul unei vieţi fără pată şi fără slăbiciuni. Noi îi cunoaştem durerea de a fi pierdut inima lui Arcizac. Nu-i aşa, Odile?

— O, da, Elisabeth.

— Şi dumneavoastră veniţi să-mi spuneţi că această soţie imaculată avea un amant! Nu vă cred, domnule comisar! Aţi fost înşelat!

— De ce oare?

— Nu ştiu! Poate doar pentru că lumea e mîrşavă de la natură, iar oamenii de rînd sînt nişte scîrbe.

— Nu cred să fi spus că e vorba de un om... de rînd, aşa cum afirmaţi dumneavoastră, doamnă...

— N-o să mă convingeţi niciodată că cineva onorabil ar putea să se dedea la o asemenea agresiune contra unei moarte! Aici e vorba de o laşitate de care e incapabil un om din lumea bună! Noi ştim ce-i aceea onoare! Nu-i aşa Odile?

— Aşa-i, Elisabeth... O, domnule comisar, dacă aţi fi putut s-o vedeţi pe doamna Arcizac la creşa mea, să vedeţi cum se înduioşa în faţa acelor bebeluşi, n-aţi fi admis să se vorbească niciodată rău despre ea!

— Mărturisesc că nu văd legătura..

Doamna de Novacelles sări în ajutorul prietenei sale:

— Doamna de Saint-Blin înţelegea prin cele

spuse, domnule comisar, să sublinieze că virtutea e o trăsătură de bază a ființei. Cine o are. o are. ea nu-i numai o parte a lui. Așa și cu Hélène: era dreaptă și pură pînă la capăt, ca o lamă de sabie.

Se ridică, sprijinindu-se în baston, și spuse solemn:

— Eu, Elisabeth de Novacelles, cavaler al Legiunii de Onoare, în prezența chipurilor celor ce m-au făcut ceea ce sînt, vă dau cuvîntul meu de onoare, domnule comisar, că ați fost înșelat, că cineva își bate joc de dumneavoastră și că, din această cauză se comite un adevărat sacrilegiu. Bună ziua, domnule comisar!

Grémilly se săturase pînă peste cap de aceste rivalități oratorice pe seama unei moarte. Abia se credea ajuns într-un punct de priveliște de unde să-și poată relua ascensiunea spre adevăr, cînd venea cineva și-i jura că e pe drum greșit deoarece s-a încrezut în informațiile unor glumeți răutăcioși. Trebuia să termine cu asta.

Întors la hotel, căută numărul lui Sougé în anuar și-l sună.

— Alo? Domnul Sougé?

— Chiar el.

— Aici comisarul Grémilly. V-aș fi foarte recunoscător dacă ați trece pe la Hotelul „Domino" să ne vedem. Chiar acum...

— Dar nu pot...

— Am spus chiar acum, domnule Sougé, altfel

vă convoc la Comisariat.

Trînti receptorul în furcă fără să aştepte răspuns. Au să-şi dea ei seama, şi unii şi alţii, că nu pot avea capul unui comisar fără să fie pedepsiţi! Gîndindu-se la asta, comisarul ceru să i se deretice odaia. Voia să-l primească aici, în mod discret, pe oaspetele adus intempestiv. Femeile de serviciu îi dădură zor şi veniră să-l anunţe că totul e gata chiar în clipa cînd apăru şi vînzătorul de plante medicinale.

— Domnule comisar, zău dacă vă înţeleg...

— O să înţelegeţi imediat, n-aveţi grijă! Veniţi!

De îndată ce uşa camerei fu închisă, Grémilly atacă:

— Nu ştiaţi că e foarte imprudent, chiar primejdios, să minţiţi poliţia în cursul anchetării unei crime, domnule Sougé?

— Nu... Nu înţeleg ce...

— Ce vreau să spun? Foarte simplu: m-aţi minţit cu privire la Hélène Arcizac. De fapt aţi fost amantul ei.

— Eu!

— Dumneavostră!

— Cine a putut... Cine a îndrăznit să vă spună o asemenea minciună?

— Cineva care vă cunoaşte foarte bine!

— Cine?

— Soţia dumneavostră... Puteţi lua loc...

Descumpănit, omul se lăsă să cadă pe un scaun.

— Dar...nu-i adevărat...

— Deci doamna Sougé minte?

— Nu chiar... Are o anumită capacitate de imaginaţie... Îşi crează himere care prind cu

timpul contur şi, pentru ea, devin realităţi... E geloasă pe toate femeile cu care am de-a face... Şi cum am o clientelă mai mult feminină...

Grémilly îl privi pe gînduri:

— Domnule Sougé, e urît ceea ce sînteţi pe cale să faceţi acum... Acoperiţi cu noroi o femeie care a suferit din pricina infidelităţii dumneavostră şi care totuşi vă iubeşte.

— Vă asigur...

— Perfect. Dacă aşa stau lucrurile, mergem la comisariat, o chemăm şi pe soţia dumneavostră şi procedăm la o confruntare. Hai să mergem!

— Nu!

— Ce înseamnă „nu"?

— Nu vreau să fiu confruntat cu nevastă-mea.

— Pentru că?

— Pentru că am fost amantul Hélènei Arcizac.

Grémilly scoase un suspin de uşurare. Doamna de Novacelles cu insistenţele ei emfatice, doamna de Saint-Blin cu smiorcăielile ei umile nu mai contau. Asemenea celorlalţi, ele fuseseră prinse în jocul pus la cale de victimă.

— Acum, zise comisarul, că aţi făcut pasul cel mai important, povestiţi-mi această istorie de la A la Z.

Şi Sougé povesti. În mare, povestea lui o confirma pe a nevesti-si. Era istoria unui bărbat bine, asaltat de o femeie frumoasă, a cărei atenţie îl flata. Dragostea lor efemeră — aproximativ două luni — apoi dezgustul vînzătorului înţelegînd că el o interesa doar din motive care n-aveau nimic de-a face cu dragostea. Remuşcările pentru că cedase. Hotărîrea de a o rupe. Şantajul Hélènei, care — comisarul

pricepea asta — nu-l păstra pe Albert decît din sadism, ca să-l facă să sufere ţinîndu-l sub papuc. În sfîrşit, mărturisirile făcute de Sougé nevestei lui şi sfîrşitul acestei aventuri, în fond destul de jalnică.

— De despărţit cînd v-aţi despărţit?

— Acum două luni.

— Nu cumva zilele astea, din întîmplare?

— Nu, de ce v-aş minţi?

— Ei, cum aşa! Întîi pentru că aţi mai făcut-o şi apoi pentru a nu fi bănuit de crimă, aşa-i?

Frica îi dădu curaj vînzătorului. Se ridică furios:

— Ce vreţi să insinuaţi?

— Calmaţi-vă şi nu încercaţi să mă intimidaţi. Ar fi inutil. Aşezaţi-vă şi spuneţi-mi unde eraţi în noaptea crimei.

— Păi eram acasă cu nevastă-mea.

— Nu-i un alibi prea grozav. Aşa-i?

— N-am altul.

— Mare păcat pentru dumneavoastră.

— De ce?

— Pentru că ocupaţi un loc important pe lista suspecţilor mei.

— De ce n-o întrebaţi atunci pe nevastă-mea, să vă spună şi ea...

Grémilly îl întrerupse:

— Pentru că ştiu foarte bine ce-o să-mi spună ea. De ce-aş avea mai multă încredere în ce zice ea, decît în ce ziceţi dumneavoastră. Ştiu ce crede despre defuncta doamnă Arcizac şi cred că la nevoie chiar era capabilă să vă dea o mînă de ajutor ca să scăpaţi lumea de ea!

— Atunci sînt pierdut?

— Ei, să nu exagerăm! Sînteţi suspect, asta încă nu înseamnă vinovat. Întorceţi-vă acasă şi mulţumiţi-i doamnei Sougé că a pus capăt unei minciuni stupide şi care, prelungită, putea avea consecinţe grave.

*
* *

Intrînd la Palatul de Justiţie, Grémilly se bucura dinainte de figura pe care avea s-o facă judecătorul de instrucţie cînd o să-i spună precis ce crede despre defuncta pe care o preţuise atît de mult doamna Bessy. Îl găsi pe judecător oarecum crispat. Se gîndea probabil ce are de spus acest comisar zelos. Nu pentru că domnul probabil ar fi vrut să frîneze o anchetă ale cărei prime rezultate îl contrariau — era un om integru, avea încredere în justiţie şi jurase, cu mulţi ani în urmă, s-o sprijine din toate puterile — dar, pur şi simplu, se temea să afle lucruri care-l obligau să se tot întrebe în legătură cu certitudinile lui sociale. Era de-a dreptul inconfortabil.

— Ei bine, domnule comisar, sper că nu vă pregătiţi să ponegriţi şi mai mult pe biata noastră victimă! Ceea ce mi-aţi spus a fost arhi-suficient.

— Domnule judecător, am primit azi dimineaţă o invitaţie curioasă.

— De la cine?

— De la doamna de Novacelles.

Surprins, judecătorul întrebă:

— De ce dracu' se interesează de dumneavoastră?

— Nu de mine, ci de doamna Arcizac. M-a invitat la ea la ora 10. M-am dus.

— Ce voia?

— Aflase de la doamna Bessy ce-am descoperi pe seama defunctei.

Domnul Bessy îşi muşcă buzele:

— Fanny e insuportabilă, zise roşind. Nu-şi poate ţine gura!

Comisarul îl privi ironic.

— Bine, de acord, nici eu! Vă cer scuze. Vă promit că n-o să se mai repete. Să revenim la doamna de Novacelles.

— Dorea să mă încredinţeze că tot ce-am auzit erau bîrfe şi calomnii, că doamna Arcizac era „dreaptă şi pură ca o sabie".

— Doamna de Novacelles este o persoană cu mare experienţă, ale cărei păreri merită să fie luate în consideraţie.

— Din păcate, în acest caz, e prost informată.

— Cum aşa?!

— Nu ştie că doamna Arcizac, această soţie ireproşabilă, această femeie „dreaptă şi pură", avea un amant.

— Ce?!

— Ştiu de la amantul însuşi, ca şi de la nevasta lui, care mi s-au confesat.

Judecătorul nu răspunse. Privea fix, abătut, în faţa lui, fără să vadă nimic. Grémily respectă muţenia. În sfîrşit, Bessy se hotărî să vorbească:

— Nu vă cer să-mi spuneţi numele acestui individ. Doar dacă va fi necesar la instruirea procesului... Vezi, comisare, după atîţia ani petrecuţi la Palatul de Justiţie, îţi închipui că ştii totul despre urîţenia vieţii... Şi apoi... Notează că

nu faptul de-a fi avut un amant mă şochează în legătură cu doamna Arcizac. În fond era neglijată de soţ şi poate era firesc să caute o compensaţie în altă parte. Dar imaginea mea despre ea se schimbă pe măsură ce îmi spui astfel de lucruri sordide. Purtarea ei faţă de cei necăjiţi, pe care zicea că-i iubeşte, în timp ce, pe de altă parte încerca să distrugă cămine fericite, laşitatea şi răutăţile faţă de servitori... E groaznic, comisare... Cum de m-am putut înşela şi încă atîta vreme?

— Cred, domnule judecător, că legenda pe care şi-a făurit-o o să mai reziste încă mult timp... Oamenii au nevoie de legende frumoase, sînt născuţi pentru a admira şi, din amor propriu, acceptă greu ideea că au greşit.

— Pesemne c-aveţi dreptate. Vinovăţia procurorului, fără să fie anulată nu mai e la fel de evidentă. Amantul, nereuşind să scape de şantaj, i-a pus oare capăt în chip brutal? Afară de cazul cînd nevastă-sa a stopat prin crimă o relaţie care-i ameninţa căminul... Ne-am putea gîndi şi la dorinţa de răzbunare a familiei Rodelle. După cum vedeţi, există astăzi mai multe piste, în vreme ce ieri dimineaţă n-aveam nici una. Totuşi, sînt îndreptăţit să cred că o astfel de crimă n-a fost făcută de o persoană mediocră.

— Deci eliminăm familia Rodelle?

— Aş vrea foarte mult. L-aş elimina şi pe amant. E prea şters.

— Ne întoarcem la soţ?

— Ori la cineva care-i seamănă şi noi încă nu l-am descoperit.

— Pe ce vă bazaţi cînd vă gîndiţi la asta?

— Pe faptul că cineva îi bate joc de munca mea, că mă face dinadins să mă învîrt în cerc ca un cărăbuş prizonier într-o cameră cu fereastra închisă Dezinvoltura soţului, ironia disimulată a doctorului Mouzerolles, ostilitatea prea manifestă şi prea nedreaptă a profersorului Laubies. Toate astea mie-mi miros a farsă, a teatru, ce mai!...

— Nu cumva exgeraţi puţin?

— Exagerez? Şi machiajul copilăresc al crimei? Expedierea banilor furaţi? Şi astea vi se par exagerări?

— Nu fiţi sarcastic, comisare!

— Nu sînt, domnule judecător. Dimpotrivă, nutresc chiar o anumită simpatie pentru ucigaş.

— Ei, mergeţi cam departe!

— Vreau să spun că-l înţeleg pe cel care a simţit nevoia să cureţe oraşul de-o fiinţă ca Hélène Arcizac. Dar liniştiţi-vă, încredinţez acest lucru numai domnului Bessy, nu şi judecătorului de instrucţie. N-o să am nici o slăbiciune pentru criminal cînd o să-l găsesc, dacă o să-l găsesc...

— Îl găsiţi, sînt sigur!

— Între noi fie spus, eu nu sînt...

*
* *

Traversînd bulevardul Montaigne, Grémilly fu cît pe-aci să fie doborît de-o maşină care frînă brutal ca să-l evite. Capul lui Mouzerilles se ivi la geam:

— Comisare, aveţi grijă să n-ajungeţi la spital! N-ar fi nici un om în oraş care să nu creadă c-am

făcut-o dinadins, numai cu scopul de a-l apăra pe amicul meu Arcizac!

— Eram distrat, doctore! Îţi mulţumesc!

— Facem greşeli la orice vîrstă. Vă duceţi să puneţi cătuşe cuiva umblînd aşa pisiceşte?

— Nu, mă plimb.

— Atunci, urcaţi. Mă duc la periferie la un copil bolnav şi pe urmă mergem să mîncăm undeva.

Grémilly urcă în maşina doctorului, care propuse:

— Hai să încheiem un pact. Să nu vorbim despre moartea Hélène pînă n-am terminat cu puştiul. Nu prea vreau să mă enervez înainte de a-l vedea. La masă însă, puteţi să mă întrebaţi ce vreţi.

— O să şi răspundeţi la întrebări?

— Promit.

Puştiul la care se ducea Mouzerolles era nepotul fermierului său, ceea ce explica această vizită neobişnuită pentru un practician de reputaţia lui. Comisarul rămase în maşină, în timp ce doctorul se duse să-l examineze pe bolnav. Lipsi doar o jumătate de oră. Cînd reapăru, strălucea de bucurie.

— Scuzaţi-mă că v-am făcut să m-aşteptaţi, dar eram îngrijorat pentru copil. Mă gîndeam chiar să chem un amic de-al meu pediatru. Din fericire era doar o alarmă falsă şi mă simt uşurat. Ştiţi ce, chiar sînt atît de mulţumit încît dacă nu vă simţiţi prea obosit, dăm fuga la Savignac-les-Eglises să mîncăm gît de gîscă umplut şi omletă cu trufe la madam Goujon. Ce ziceţi?

— Fie!

Pe drum, vreo douăzeci de kilometri, doctorul Mouzerolles nu se opri o clipă din vorbit. Sub pretext că-i explică lui Grémillly tainele oraşului Périgueux, nu-i lăsa timp să soată un cuvînt. Comisarul nu era prost. În timp ce vorbea, trebuie că doctorul îşi punea la punct o tactică de apărare la ceea ce presupunea a fi atacul anchetatorului din timpul mesei.

Odată ajunşi, comisarul se ospătă cu pateu de ficat, cu gît de gîscă umplut, cu omletă cu trufe şi bău un Chateau-Canon vechi de cîţiva ani. În plus, se amuză spionînd nerăbdarea comeseanului său, care aştepta întrebările ce nu veneau. La cafea, doctorul nu mai rezistă:

— Ei bine, dragul meu comisar?

— Ei bine ce, dragă doctore?

— Unde-s întrebările cu care trebuia să mă asaltaţi?

— Dumneavoastră aţi pomenit de ele, nu eu.

— Şi chiar n-aveţi nimic de întrebat?

— O, ba da... Dar fiindcă oricum n-o să-mi răspundeţi, ori o să-mi spuneţi ceva pe-alături, cred că n-are rost să stricăm finalul unei mese excelente cu o discuţie care n-ar face decît să ne enerveze. Totuşi, am să vă pun o întrebare: în noaptea crimei aţi rămas cu adevărat în odaia dumneavoastră să lucraţi pînă cînd aţi plecat spre domnişoara Tence?

— Din păcate nu. O să fiu sincer cu dumneavoastră, fiindcă am glumit destul. În noaptea aceea m-am dus, aşa cum făceam de săptămîni, să joc bridge la prietenul meu Dimechaux.

— O întrebare suplimentară: cu cine mai jucaţi?

— Cu cei dintodeauna: Cotenoy, Laubies şi Sonzay.

— Şi Arcizac nu?

— El era învoit fiindcă voia să profite de absenţa nevesti-si.

— De ce oare nu mi-aţi spus toate astea cu ocazia vizitei mele la dumneavoastră?

— Nu ştiu. Poate din dorinţa de a vă juca o festă. Îmi purtaţi pică?

— Deloc.

— Ei, mergem? Unde vreţi să vă las?

— Dacă nu vă deranjează, chiar la cabinetul dumneavoastră.

— Nu mă deranjează, dar...

— Aş vrea doar să vă rog să-i telefonaţi domnului Cotenoy să mă primească imediat.

— Cu plăcere.

Nu mai scoaseră o vorbă pe drum. Domnişoara Tence, care-i întîmpină pe cei doi, îl anunţă pe doctor că sala de aşteptare e plină. Medicul îl conduse pe poliţist în biroul lui şi-l sună pe Cotenoy, care zise c-ar fi bucuros să-l cunoască pe domnul Grémilly şi că-l aşteaptă.

— Ştiţi unde stă? întrebă doctorul.

— Pe strada Saint-Simon.

— Aşa-i.

Mouzerolles ţinu să-şi conducă oaspetele şi, înainte de se despărţi, îi mărturisi:

— Vă puteţi lăuda că m-aţi dominat cu tăcerea dumneavoastră.

Grémilly zîmbi:

— Fiecare la rîndul lui...

*
* *

Ca să ajungă la avocat, comisarul avea de străbătut doar vreo cîteva sute de metri. Le parcurse încet, preocupat de semnificaţia clipelor pe care le petrecuse în compania doctorului. Era convins că la început fusese invitat fără nici un gînd ascuns. Poate că doctorul chiar îl simpatiza, aşa cum şi el îl simpatiza pe doctor. De fapt asta şi era ciudăţenia întregii anchete: simpatiile lui mergeau mai mult spre ucigaşul prezumtiv, decît spre victimă. Pe drum însă Mouzerolles îşi făcuse un plan pe care voia să-l pună în aplicare în timpul mesei. Numai că i-l zădărnicise cu tăcerea lui. Oare de ce să-l fi minţit doctorul cu ocazia primei lor întîlniri? Ca să-şi bată joc de un poliţist venit dintr-un oraş mare? Grémilly înclina să nu creadă asta, fără a putea totuşi, să afle o explicaţie logică într-un gest ce părea lipsit de logică. Comisarul era din ce în ce mai convins, în ce privea ansamblul anchetei, că martorii minţeau doar fiindcă sperau ca minciunile lor să fie depistate. Dar de ce? Uneori avea impresia că s-a aventurat pe o imensă pînză de păianjen, iar bestia de insectă îl împingea mereu în direcţia în care voia ea. Asta îl scotea din sărite.

Cînd intră pe strada Saint-Simon, îşi jură să facă tot ce poate ca să rupă întregul păienjeniş

*
* *

Domnul Cotenoy era farmecul personificat. Destul de înalt, subțire, avea nasul puternic al celor ce iubesc viața. Era considerat un petrecăreț. Dar cînd îl plîngeau diverși pentru asta, nevastă-sa, Judith, o femeie cu înfățișare de madonă florentină, le răspundea că ea preferă să trăiască alături de un tip vesel, decît în pat cu un pisălog solemn. Printre alte gusturi comune, Judith și Marc împărtășeau aceeași pasiune: pentru cursele de cai. Evident, visau să ajungă stăpînii unei herghelii. Dar pentru aceasta el urma să pledeze mai multe procese. Avocatul se străduia cît putea de bine și reușea. Oamenii aveau spontan încredere în el, ceea ce putea fi sursa unor profituri fără acoperire dacă el n-ar fi fost un tip atît de corect.

Marc Cotenoy îl întîmpină pe Grémilly cu o gentilețe dezarmată. Se purta ca și cum noul venit, de fel din Bordeaux, ar fi fost amicul lui dintotdeauna. Comisarul, temîndu-se de o capcană, se puse în gardă.

— Îi sînt recunoscător lui Mouzerolles că v-a trimis la mine. Aud vorbindu-se de dumneavoastră pretutindeni și eram nerăbdător să vă cunosc.

Cu un ton ceva mai sec decît de obicei, Grémilly replică:

— V-aș corecta puțin, maestre, nu doctorul m-a trimis, ci eu l-am rugat să-mi înlesnească o

întîlnire cu dumnevoastră.

— Ei bine, uite că s-a făcut! Despre ce-o să vorbim? M-ar mira să vreți să vorbim despre cariera dumneavoastră și cred că, din păcate, nu vă interesează nici caii!

— Nu, maestre, mă interesează mai ales criminalii și din acest motiv am venit să vorbim despre uciderea doamnei Arcizac.

— Ce idee ciudată!

— Vi se pare?

— Da, vreau să spun că nu văd ce legătură am eu cu acest caz. Nici măcar cu doamna Arcizac vie n-am avut legături.

— Este exact ce voiam să știu, maestre.

— Deci nimic. Asta-i răspunsul meu. Vă convine?

— Nu. Sînteți unul din cei mai buni prieteni ai lui Jean Arcizac.

— Dar nu și al nevestei lui. Iar pe el n-am de ce să-l plîng că a pierdut o femeie pe care n-o iubea. A jucat o carte greșită și a avut norocul să scape. De ce l-aș plînge?

— Pentru că e într-o situație grea.

— Dragul meu comisar, dacă ne-am înduioșa de toți cei fără noroc!

— A!... Permiteți să observ, maestre, că aveți o părere cu totul aparte despre prietenie.

— Totuși m-am descurcat bine cu ea pînă acum. Îmi pare rău că asta vă șochează.

— Unde-ați fost în noaptea crimei?

— Nu cumva sînt și eu suspect?

— Pentru mine sînt suspecți toți cei care puteau avea de-a face, mai mult sau mai puțin, cu doamna Arcizac.

— În acest caz, eu fac parte din a doua categorie, fiindcă o vedeam pe Hélène cel mai rar şi mai puţin dintre toate cunoştinţele ei. În noaptea cînd ea ne-a părăsit definitiv eu jucam bridge, ca de obicei, la Dimechaux, cu Mouzerolles, Laubies şi Sonzay. Cînd s-a terminat partida am venit acasă şi m-am strecurat pe tăcute în patul conjugal.

Toate aceste întrebări şi răspunsuri, cu duritatea lor vizibilă ori mai tăinuită, se schimbau între cei doi cu o cordialitate ce făcea ca dialogul să pară necuviincios.

— Maestre, nu vi se pare că a fost o întîmplare cam ciudată?

— Care anume, domnule comisar?

— Uciderea doamnei Arcizac tocmai în noaptea cînd vă întîlneaţi conform tradiţiei?

— Hêlènei i-a plăcut totdeauna să-i pună pe alţii în dificultate.

— Scuzaţi-mă, dar nu cred să fi ales ea să moară tocmai în noaptea aceea!

— Vă rog să mă scuzaţi, domnule comisar, dar dacă s-a întors chiar în noaptea aceea este pentru că ştia că sîntem toţi la Dimechaux!

— Nu pricep unde vreţi să ajungeţi...

— Eu zic că voia să-l surprindă pe Jean profitînd de absenţa ei cu iubita lui şi noi să nu-l putem ajuta.

— Admit că ipoteza e seducătoare, dar e contrazisă de două fapte care ne împiedică s-o luăm în consideraţie.

— Două?

— Mai întîi, de ce nu s-a dus doamna Arcizac la domnişoara Tence ca s-o surprindă cu soţul ei?

Apoi, de ce domnul Arcizac, ştiindu-se liber, s-a întors acasă de la ora două?

— Habar n-am! Şi, între noi, mi-e absolut egal.

— E ceea ce cred c-am înţeles de la începutul întrevedrii noastre. Maestre, n-o prea plăceaţi pe defunctă!

— Deloc!

— De ce?

— Semăna cu o iapă vicleană şi vicioasă, în care nu trebuie să te încrezi. Astfel de animale şirete se prefac a cere o mîngîiere şi cînd apropii mîna te muşcă!

— Maestre, ştiaţi ca Hélène Arcizac avea un amant?

Marc Cotenoy ridică din umeri:

— Eu am motive serioase să ştiu, dar nu credeam că l-aţi şi întîlnit pe Laubies.

— Păi ce caută Laubies în toată povestea asta?

Avocatul se uită mirat, dupa care murmură:

— Cred că eram mai inspirat daca taceam. Scuza mea e ca vă credeam la curent.

— La curent cu ce?

— Păi spuneaţi ca-l cunoaşteţi pe amantul Hélènei.

— Da, şi ce?

— Ei bine, acest amant era Laubies.

Grémilly crezu de cuviinţă să se dea drept atoateştiutor:

— Iertaţi-mă, maestre, ştiam într-adevăr că e vorba de domnul Laubies, dar ţineam să mă conving dacă sînteţi dispus să-mi povestiţi de asta.

— Nu e nici un secret. Mulţi ştiau.

— O legatura serioasa.

— Foarte! El era înnebunit. Într-o zi a intrat în biroul meu să-mi ceară să mă ocup de o posibilă instanța de divorț. Pretindea c-o s-o lase pe Yvonne, nevasta-sa, și pe cei doi micuți, ca să plece cu Hélène și s-o facă fericită.

— Și ea?

— Ea se amuza... Credeți ca l-ar fi lasat pe procuror, cu toate perspectivele lui în magistratură și, poate, în politica, pentru un profesor care ar fi avut de dat o pensie alimentară substanțială în fiecare lună? Nu era nebuna dama asta!

— Și ce spunea domnul Arcizac despre toate astea?

— Jean? Lui puțin îi păsa!

— Cum s-a terminat legătura dintre Hélène și Laubies?

— Pai l-am întîlnit pe Laubies acum vreo două săptămîni complet distrus. Tocmai se văzuse cu Hélène, care-l anunțase că totul se terminase între ei, ca el n-o mai amuza, că nu mai voia să-l vadă. Ezita între a se sinucide și a o asasina. Am stat cu el toată după-amiaza fiindcă mă temeam să nu facă vreo prostie.

— Și pe urma?

— Cred ca, din fericire pentru el, și-a revenit.

Urma un scurt moment de tăcere, după care Grémilly spuse încet:

— Maestre, va dați seama ca-l considerați pe domnul Laubies un posibil ucigaș al doamnei Arcizac?

Pentru o clipă, Cotenoy păru foarte jenat:

— La dracu', așa e... Sînteți un viclean,

domnule comisar. Deţineţi arta de a-i face pe oameni sa-şi dea drumul!

— Regretaţi ce mi-aţi spus?

— Ei, acum nu mai are nici o importanţă dacă regret sau nu. Cu un zîmbet ambiguu, adăugă: Doar n-o sa-mi reproşaţi că ajut Justiţia, fie şi din greşeală!

*

* *

Mergînd spre oraşul vechi, unde locuia profesorul Laubies, pe strada Eyguilière, Grémilly analiza discuţia pe care tocmai o avusese cu Cotenoy. Acest iubitor de cai nu părea să nutrească o iubire egală şi pentru amici. Nepăsarea cu care vorbise de Arcizac şi de necazurile lui, felul cum îl trădase pe Laubies fără să clipească, îl nedumereau pe comisar. Ceva în el, un al şaselea simţ, îl avertiza să intre în gardă. Tot ce-i spusese avocatul nu se potrivea deloc cu ceea ce ştia despre simpatia adîncă dintre membrii faimosului club. Ar fi fost oare de presupus că, mai apropiat de Arcizac, cu care era coleg de Justiţie, îl sacrificase pe Laubies numai ca să-l apere pe celălalt?

Comisarul apăsă pe butonul minuscul montat pe o uşă măiestrit lucrată, din lemnul masiv, ce dădea nobleţe unei case vechi şi înalte. Ieşi o femeie înfloritoare, aproape planturoasă. Era o brunetă cu trăsături limpezi şi regulate, ce părea ieşită dintr-un album de pe la 1912.

— Sînt comisarul de poliţie Grémilly şi aş vrea

să vorbesc cu domnul Laubies.

— Aveţi noroc, tocmai a venit de la liceu. Vă rog să poftiţi.

Coridorul îngust, dar cu un tapet delicat, în tonuri calde, pe care se aflau montate, ici-colo, măşti antice, trăda intelectualul. Doamna Laubies îşi duse musafirul într-un birou supra-aglomerat.

— René, domnul vrea să-ţi vorbească.

Din spatele unei grămezi de cărţi se iţi capul profesorului. Zise cu o voce la fel de glacială ca atunci cînd se văzuseră la cafeneaua de pe bulevardul Montaigne:

— A, domnul comisar... Doriţi cumva să-mi cereţi o consultaţie? Fără să aştepte răspuns, se întoarse către nevastă-sa: Yvonne, îl ai în faţă pe comisarul Grémilly, care încearcă să afle cine a strîns-o de gît pe Hélène Arcizac... Domnule comisar, nevastă-mea...

Amabilă, aceasta spuse înainte de a pleca:

— Ne-am cunoscut adineauri. Sper, domnule comisar, că nu vreţi să găsiţi ucigaşul chiar aici.

Nici ea nu aşteptă răspunsul şi dispăru. Profesorul puse pe podea nişte dosare care şezuseră claie peste grămadă pe un scaun şi-l oferi pe acesta musafirului:

— Luaţi loc, domnule comisar... V-ascult...

După ce profesorul se aşeză iarăşi în dosul biroului, comisarul întrebă:

— Predaţi cumva istoria?

— Cumva.

Cuvinte îngheţate, ton dispreţuitor. Grémilly ştiu că nu va obţine mare lucru de la acest individ cu căpăţîna rasă şi care-l fixa cu o privire dură prin ohelarii săi fără ramă.

— V-aş fi îndatorat dacă mi-aţi spune unde aţi fost în noaptea cînd a fost ucisă doamna Arcizac.

— La domnul Dimechaux pînă spre două dimineaţa, împreună cu...

— .. cu domniii Mouzerolles, Cotenoy şi Sonzay, ştiu...

— Atunci de mă mai întrebaţi?

— Aveam nevoie de confirmare.

— Pot să vă spun că această întîlnire săptămînală este singura destindere pe care mi-o acord. De doi ani muncesc la o carte despre Ludovic al XV-lea, pe care sper să-l reabilitez în opinia publică.

— Ar fi nemaipomenit.

— Dar puţin vă pasă.

— Dar puţin îmi pasă, răspunse Grémilly prompt.

— Atunci, dacă nu mai aveţi şi alte întrebări...

— Încă un detaliu, vă rog... Dacă îi consacraţi lui Ludovic al XV-lea cea mai mare parte a timpului pe care vi-l lasă şcoala, cum făceaţi ca să vă întîlniţi cu Hélène Arcizac?

— Pardon?

— Eraţi doar amantul doamnei Arcizac...

— Întrebare ori afirmaţie?

— Afirmaţie.

— Atunci pot să vă asigur că este o greşeală.

— Mă surprindeţi.

— De ce credeţi c-ar fi trebuit să fiu amantul acestei femei?

— Domnule Laubies, vă rog!...

— Dacă vreţi să vorbim serios, vă rog să coborîţi tonul.

— Eu cred că chiar vorbeam serios.

— Eu nu cred.
— Îmi pare rău pentru dumneavoastră, dar, în meseria mea, ceea ce contează este afirmaţia anchetatorului şi nu a a celui anchetat. Iar dacă spun ca aţi fost ultimul în relaţii bune cu victima de a cărei ucidere mă ocup, este pentru că aşa mi s-a spus.
— N-ar trebui să daţi crezare chiar tuturor bîrfelor.
— Ba da, cînd e vorba de unul din amicii dumnevoastră. Bănuiţi cine ar putea fi?
— Nu şi nici nu ma intereseaza.
— Domnule Laubies, păreţi foarte sigur de ceea ce spuneţi.
— Pentru că chiar sînt, domnule comisar.
— Ei bine, autorul acestei „bîrfe" e domnul Catenoy.
— Întotdeauna a avut Marc multa imaginaţie.
— Ce spuneţi!
— Cea mai buna dovadă este credinţa lui din fiecare duminica în faptul ca va cîtşiga la curse cu caii lui.
Cei doi barbaţi se privira cu o vadita lipsă de simpatie. Comisarul zise:
— De ce atîta ostilitate la adresa mea, domnule Laubies?
— Nu-mi place meseria dumneavoastră, felul cum descoaseţi omul şi nu-mi place sa pierd timpul. Mă intereseaza alte lucruri.
— Ludovic al XV-lea.
— Printre altele.
— După parerea dumneavoastră ce l-a făcut pe domnul Cotenoy să-mi spună o astfel de minciuna?

— Îi place să le facă feste amicilor şi inamicilor!

— Nu vi se pare că, pentru un avocat, ar fi puţin riscant „să faca o festa" unui comisar de poliţie angajat într-o afacere criminalistică şi să-şi denigreze un amic mergînd pînă la a-l desemna drept posibil criminal?

— A mers pînă acolo?!

— Mi-a spus pîna şi despre disperarea dumneavoastră, de dorinţa de a divorţa...

Laubies izbucni în rîs; Grémilly protesta ursuz:

— Nu văd ce-i de rîs în ce v-am spus...

— N-aveţi cum!

— Dar puteţi fi sigur că vreau să înţeleg!

— Cea mai caraghioasa treabă este că chiar el, Marc, a fost amantul Hélènei.

Simţindu-se luat de valul minciunilor, Grémilly se vedea plutind într-un univers bizar, unde ideea de justiţie nu exista. Nu ştia cum să se comporte. Era pentru prima oară în cariera lui cînd i se întîmpla aşa ceva. În timp ce Laubies îi deschidea uşa ce dadea spre stradă Eyguillière, comisarul puse întrebarea pe care-o punea tuturor:

— Doamna Arcizac va era simpatică ori nu?

— O, nu!

— De ce?

— Pentru că nu ştia nimic despre Ludovic al XV-lea.

*

* *

Grémilly era atît de furios, încît simţea nevoia să spargă ceva. Era clar că toţi îl trăgea pe sfoara tocmai pe el, care trecea drept un excelent rebusist, un tip cu idei subtile, căruia colegii îi cereau sfaturi şi pe care-l considerau un model... Şefii, la rîndul lor, îl considerau un slujbaş valoros. Şi uite că nişte burghezi obscuri dintr-un tîrg ca Périgueux îşi băteau joc de el! Aşa ceva nu mai putea continua!

Ca să se ducă la Sonzay, în piaţa Clautre, Grémilly avea puţin de mers. Străbătu distanţa aproape în fugă de nervos ce era. Intră în farmacia goală trîntind uşa şi făcînd să se ivească, venind probabil dinspre laborator, un bărbat încă tînăr, cu ochii zîmbitori şi plini de lumină, ceea ce te ducea cu gîndul la eroii tandri şi lunatici ai lui Jules Laforgue, mai ales că avea şi părul negru, tuns scurt, à la Titus, iar nasul mic şi rotund, ca de femeie.

— Ce doriţi, domnule? întrebă.

— Sînteţi domnul Sonzay?

— În persoană.

— Am putea discuta ceva între patru ochi?

— Doamne... de ce?

— Sînt comisarul de poliţie Grémilly şi anchetez cauza morţii doamnei Arcizac.

— Vă doresc să aflaţi tot ce se poate afla. Domnişoară Valérie!

Se auziră paşi mărunţi şi repezi şi apăru o domnişorică de vreo douăzeci de ani, semănînd cu o păpuşă din pricina trupului plăpînd şi probabil fragil. Un zîmbet parcă mecanic îi întindea colţurile gurii şi-i micşora ochii oblici de pe feţişoara rotundă, ca de porţelan.

— Domnişoară Valerié, vă rog să aveţi grijă de magazin cîteva clipe. Am treaba cu domnul.

În laborator, unde se aşezară fiecare pe cîte un taburet, farmacistul zise:

— Aş putea să vă ofer un suc de lămîie facut de mine. Doriţi?

— Nu, mersi. Aş vrea să trecem la treabă. Domnule Sonzay, cu ce va umpleţi timpul liber?

— Cu poeţii provensali. Ma pasioneaza poezia provensală. Dar pe dumneavoastră ce vă pasionează?

— Nu s-a pus problema niciodată. Eu n-am timp liber.

— Permite-ţi-mi să observ ca greşiţi. Vă privaţi de mari bucurii!

— Cîndva poate o sa mă ocup şi eu de poezie. Dar de mult vă pasionează aceşti poeţi?

— Aproape de cînd m-am născut. Dar nu-mi dadeam încă seama. Abia din ziua cînd m-am căsătorit cu Jeanne am devenit conştient de pasiunea care ardea în mine. Ştiţi, ea e fiica producatorului de pateu de ficat de pe...

— Iertaţi-mă, eu nu sînt din Périgueux.

— Adevarat! Cît vă plîng, regiunea Périgord e cea mai frumoasă din lume!

— Iau notă. Deci mariajul v-a conscrat definitiv poeziei?

— Mda. E un fel de evaziune , ca să spunem aşa. Trebuie să vă spun ca înainte eram mai degrabă genul afemeiat. Nu puteam vedea o fata drăguţa fara să mă amorez de ea.

— Şi n-aţi suferit nici o înfrîngere?

— O, ba da! Multe dar le luam ca pe nişte antrenamente.

— Pe scurt, sînteţi un sentimental şi un sensibil?

— Definţia asta îmi place destul de mult.

— Mă bucur că am întîlnit în sfîrşit un om inimos care să fie în stare să-mi spună cine era cu adevărat Hélène Arcizac. Dumneavoastra, care aveţi atîta experienţa în materie de femei, trebuie că aţi fost, mai mult ca ceilalţi, în stare să vedeţi dincolo de aparenţe.

— Aşa-i. Cred c-am cunoscut-o pe Hélène Arcizac atîta cît se cunoştea ea însăşi.

— Şi ce părere v-a făcut?

— Era o proastă.

— O proastă?

— Cea mai mare proastă.

— V-aş uimi dacă v-aş spune că e pentru prima oară, cînd aud o astfel de părere despre victimă? Hélène Arcizac a fost acuzată de multe lucruri, dar nimeni nu i-a reproşat prostia.

— Şi totuşi acesta e adevarul.

— Pe ce vă bazaţi...

— A preferat să se ducă după Mouzerolles în loc să mi se dea mie!

— Vreţi să spuneţi că...

— Domnule comisar, e foarte simplu. Hélène Arcizac îmi plăcea mult. Era frumoasă , elegantă. I-am făcut curte atît cît eram eu în stare. Am pus tot entuziasmul, toate tehnicile perfecţionate. Şi ea mi-a spus în derîdere, că nu era liberă să răspundă pasiunii mele fiindcă era iubita lui Mouzerolles, care-i dăruia tot ce-şi poate dori o femeie. Ce ziceţi de tupeu?! Melancolic, farmacistul adaugă: Cred că această ultimă înfrîngere m-a împins definitiv spre poeţii provensali...

— Şi cînd a avut loc această ultimă înfrîngere?

— Acum vreo două luni...

— Bine, dar nu-mi spuneaţi dumnevoastra că, de cînd v-aţi căsătorit...

— Vorbeam în general. Din păcate nici vindecare nu e radicală. E nevoie de multă rabdare şi voinţa. Eu am rabdare, dar nu prea am voinţă.

— În noaptea crimei, doctorul Mouzerolles era împreună cu dumneavoastra la domnul Dimechaux?

— Era. A cîştigat tot timpul. De două ori i-a reuşit levata mare. Vă daţi seama! De altfel, nu era de mirare...

— A!

— Drace, de cînd îi suflase Laubies amanta, era normal să cîştige ca să...

Farmacistul tresări auzind cum se sparge trîntit pe podea paharul gradat pe care-l aruncase, în furia lui, comisarul Grémilly.

*

* *

Cu ochii injectaţi de sînge, cu fălcile încleştate, comisarul alerga la doctorul Mouzerolles. Doamnişoarei Tence, care voi să-l conducă în sala de aşteptare, îi striga furios:

— Să nu cumva să v-amestecaţi în treaba asta! E cineva la patronul dumnevoastră?

— Nu, dar...

Grémilly o îndepartă destul de brutal pe tînara din calea lui şi pătrunse impetuos în cabinetul

unde doctorul scria o reţeta. Acesta ridica ochii şi zîmbi:

— O clipă vă rog...

Îşi termină treaba zîmbind. Continuă:

— Vă daţi seama, domnule comisar, ca intrînd astfel aţi fi putut da peste o clientă dezbrăcată? S-ar fi ivit la orizont un scandal de toată frumuseţea. Ce pot face pentru dumneavoastră?

— Sa-mi spuneţi daca — da sau nu — o să mă mai trimiteţi mult de la unul la altul!

— În ce-i priveşte pe ceilalaţi, nu ştiu. Dar eu n-am făcut asta niciodata.

— Atunci de ce nu mi-aţi spus c-aţi avut o legatură cu Hélène Arcizac?

— Ce idee curioasă! Eu eram cel pe care-l detesta cel mai mult după bietul Jean.

— Asta în ultima vreme, dar înainte?

— Acest înainte n-a existat niciodata.

— André Sonzay crede altminteri.

— Păi omul ăsta m-a invidiat totdeauna. Nu ştiu de ce îşi băgase în cap ca vreau sa-i iau amanta.

— Care amantă?

— Cum care? Hélène Arcizac!

— Pentru Dumnezeu!... Pentru Dumnezeu!... Pentru Dumnezeu!!

— Ce-i cu dumnevoastră?

— Doctore, ascultaţi-mă bine, sînt hotărît să arunc totul în aer, inclusiv clubul dumneavoastră, să declanşez un scandal monstruos dacă mă mai minţiţi în halul ăsta şi împiedicaţi bunul mers al justiţiei!

— Comisare, o să fie al naibii de greu să dovediţi minciuna, una din parţi neputînd veni la

bara din cauză de deces...

— Deci recunoaşteţi că...

— Nu recunosc nimic. Spun doar că doamna Arcizac era amanta lui Sonzay în momentul morţii că, aşa cum fusese a lui Laubies şi a lui Catenoy înainte.

— Pe scurt, vreţi să spuneţi că avea o existenţă de femeie uşoară pe care n-o bănuia nimeni?

— În provincie se adoră discreţia.

— Adică toţi o uraţi pe doamna Arcizac şi toţi aţi avut de-a face cu amorul ei?

— Aproape toţi... ce vreţi, domnule, e un tîrg de provincie şi ne cam plictisim...

— Sper că nu va închipuiţi că vă cred, nici pe dumnevoastră, nici pe amicii dumneavoastră...

— Domnule comisar, nu văd ce altceva puteţi face...

*

* *

Judecătorul de instrucţie nu şi-ar fi închipuit niciodată că un comisar de poliţie putea ajunge într-un asemenea hal de nervi. Îl privea uluit pe Grémilly agitîndu-se, gesticulînd, umblînd cu paşi mari prin biroul său, proferînd ameninţari, începînd fraze pe care nu le sfîrşea...

— Domnule comisar, vă rog să vă calmaţi.

— Asta o sa se întîmple numai cînd au să-mi ceară scuze! E cel mai ordinar complot de care am avut parte vreodată! Mă paseaza de la unul la altul ca pe o minge ca să se denunţe reciproc, fără temei. Sînt nişte secături cu toţii, domnule judecator!

Bessy arunca o privire neliniştită spre uşa şi apreciе cu o ridicare din sprîncene faptul că era atît de bine capitonată.

— Vă rog, domnule comisar, reveniţi-va! Dacă va aude cineva!

— Or sa ma auda, pe onoarea mea!

— Ar fi de preferat ca asta să se întîmple numai dupa ce veţi avea dovezile. Luaţi loc.

Grémilly îl asculta fără chef şi mormăi:

— Domnule judecător, uneori sînt tentat să cred că sînteţi chiar bucuros de ceea ce mi se întîmpla...

— Domnule comisar, cum se poate? Vreau tot atît de mult ca şi dumnevoastra să aflăm cine-i ucigaşul doamnei Arcizac. Vă rog să nu va îndoiţi de asta! Acestea fiind spuse, nu pot să nu recunosc faptul ca solidaritatea între prieteni atît de buni şi de vechi are ceva emoţionant şi reconfortant.

— Prin urmare îi aprobaţi!

— Nu. Dar admir faptul că pun prietenia mai presus de orice. Asta fiindca eu nu mă simt capabil de aşa ceva.

— O pun chiar mai presus de orice?

— Domnule comisar, v-aş ramîne obligat dacă aţi renunţa la ironii de acest fel. Şi, la urma urmei, cine va dă dreptul sa vorbiţi atît de tare? În fond, ce-aţi făcut în plus faţa de ceea ce-ar fi facut oricare coleg de-al dumneavoastra din Périgueux? Afară de faptul ca ne-aţi dovedit că admiram o femeie care nu merita să fie admirată decît, poate, pentru prefecătoria ei. Aţi avansat cu vreun pas în soluţinarea problemei? Nu, nu-i aşa? Atunci?

— Atunci, domnule judecător, aş fi fost mai înţelept să rămîn la Bordeaux.

— Nici nu trebuie să repetaţi. Sînt şi eu de aceeaşi părere.

— Bine... Înainte de a face publică ticăloşia unor martori, mai am de făcut o ancheta. Ma duc la domnul Dimechaux, care mi se pare „deus ex machina“ în toata afacerea asta.

— Duceţi-va, dar aveţi grijă să telefonaţi mai întîi. Domnul Dimechaux fiind pensionar, trebuie să fie anunţat pentru orice vizită. Şi atunci se lasă greu vazut.

— Scuzaţi-mă, domnule judecător, dar cînd vii de la poliţie...

Domnul Bessy îl întrerupse ca să-l informeze cu cel mai blînd surîs din lume:

— Ma tem, domnule comisar, că domnul Dimechaux nu se prea sinchiseşte de poliţie...

CAPITOLUL V

Grémilly se zbătu două ceasuri să vorbească la telefon cu notarul. Ori tocmai plecase, ori era ocupat cu un client important şi nu putea fi deranjat. Degeaba îşi declinase comisarul numele şi calitatea. Asta nu schimbase cu nimic lucrurile. Această încăpăţînare întru absenţă îl făcea pe Grémilly să stea ca pe ghimpi. Îi creştea tensiunea fiindcă îi mirosea a refuz. Ba chiar a dispreţ faţă de serviciile statului. La telefon răspundea mereu aceeaşi femeie pe care-o recunoştea după voce. Avea o voce blîndă, amabilă, compătimitoare, dar, evident, nu putea spune — şi domnul comisar trebuia să înţeleagă — că domnul Dimechaux era liber, cînd nu era. În disperare de cauză, coimisarul îi lăsă numărul de telefon de la hotel rugînd-o să-l pună în legătură cu notarul cînd în sfîrşit va fi liber.

În seara aceea Grémilly mîncă fără chef. Era la desert cînd se ivi ex-preşedintele tribunalului, pensionar, care locuia în acelaşi hotel:

— Ce nu vă merge, dragă domnule?

— Nu-mi merge nimic.

La invitaţia lui Grémilly, bătrînul se aşeză în faţa lui şi ascultă povestea uşor descurajată a poliţistului. Cînd acesta îşi termină confidenţele cu privirea la atitudinea domnului Dimechaux, oaspetele îşi dădu cu părerea:

— De cînd e lumea există bărbaţi şi femei care trec prin viaţă fără să se simtă în largul lor. Erau ca pierduţi, simţeau nostalgia acelor mici colectivităţi tribale ori familiale. Atunci, ei s-au străduit să le reconstituie, sub o formă sau alta, după nivelul lor intelectual. Clanul e mult mai greu de combătut decît individul izolat. În lumea modernă asta e o formă de într-ajutorare. Evident, dacă veţi spune asta şefilor dumneavoastră, au să vă rîdă-n nas... Şi totuşi... Ei bine, Dimechaux, pe care-l cunosc prea bine, e şef de clan. Şi acest clan, din păcate pentru dumneavoastră, e format din oameni a căror inteligenţă e cu mult deasupra mediei. Deci aveţi de-a face nu cu un adversar, cu un şase. Şi fiecare e capabil să vă combată cu arme egale cu ale dumneavoastră. Trei dintre ei cunosc dreptul şi legea foarte bine, poate chiar mai bine ca un anchetator. Dintr-un motiv pe care nu-l cunosc — afară doar de cazul cînd e vorba de unul din ei — s-au hotărît să-l apere pe ucigaşul doamnei Arcizac.

— Ce credeţi, vor reuşi?

— Au şi reuşit. Sînt mîhnit pentru dumneavoastră, dragă comisare.

Chelnerul întrerupse masa celor doi anunţîndu-l pe Grémilly că domnul Dimechaux îl chema la telefon. Acesta mormăi un „în sfîrşit" şi se duse să răspundă:

– Alo? Comisarul Grémilly la aparat.

— Aici Dimechaux. Se pare, domnule, că m-aţi căutat de mai multe ori la telefon...

— Maestre, aş dori să vă întîlnesc cît de curînd...

— Aş putea şti de ce?

— Pentru a duce la bun sfîrşit ancheta asupra morţii doamnei Arcizac.

— Domnule, eu nu întreţin decît raporturi foarte vagi cu poliţia şi moartea persoanei despre care vorbiţi nu mă interesează în nici un fel.

— Totuşi...

— Scuzaţi-mă, domnule, dar am obiceiul să mă culc devreme.

— Maestre, sper să nu mă obligaţi să folosesc o cale oficială spre a obţine mărturia dumneavoastră.

Tonul notarului se aspri.

— Trecem la ameninţări?

— Vă rog să nu-mi faceţi şi mai anevoioasă o sarcină şi aşa greu de îndeplinit.

— Domnule, dacă sînteţi sigur că eu vă pot aduce argumente noi pentru ancheta dumneavoastră, vă aştept mîine la ora zece. Bună seara.

Grémilly, vexat, se întoarse la magistratul pensionar rămas la masă.

— Cine Dumnezeu se crede notarul ăsta? Zău că m-a tratat ca şi cum eram servitorul lui.

— Dimechaux e un personaj curios. Un mizantrop amabil. Nutreşte o aversiune profundă pentru întreaga umanitate, de la care exceptează cîţiva amici. Dispreţuieşte agitaţia lumii. Preferă gastronomia politicii şi muzica ambianţei. Este un anacronic care-şi permite să aprecieze mai mult filozofia decît decoraţiile. E un caz.

— Te pomeneşti că-l admiraţi!
— Nu tocmai, dar regret că nu-i sînt prieten.

A doua zi dimineaţă, cînd Grémilly părăsi hotelul pentru a da curs invitaţiei notarului, era o vreme superbă. Domnul Dimechaux locuia, ca şi Laubies, Sonzay şi domnişoara Tence, în oraşul vechi. S-ar fi zis că aceşti oameni respiraseră, prin pereţii patinaţi de timp, parfumul arhaic al intrigilor şi comploturilor.

Casa domnului Dimechaux făcea parte dintre cele în faţa cărora turiştii cultivaţi se opreau. Faţada, împodobită cu ferestre de cristal, împărţite în ochiuri mici, prin cercevele de stejar masiv, sculptate, părea îndoită de vechime. Ai fi zis că se prăbuşea sub povara anilor. Trăgînd de mînerul soneriei, comisarul percepu rezonanţele îndepărtate şi atenuante ale unui gong. O servitoare de vreo cincizeci de ani, îmbrăcată în negru, cu un aer auster, îl primi pe musafir într-un hol pătrat unde totul părea conceput pentru atenuarea zgomotului: covoarele erau groase, tapiseriile acopereau pereţii, uşile erau capitonate. Fără voie, comisarul coborî vocea anunţînd:

— Eu sînt comisarul Grémilly...

— Ştiu. Pe aici vă rog...

Comisarul merse în spatele menajeriei de-a lungul unui culoar împodobit cu multă fantezie şi ajunse în sfîrşit la o uşă din lemn preţios, a cărei masivitate se impunea de la prima privire.

Menajera, cu un gest, îl invită pe musafir să intre în biroul domnului Dimechaux. Şi aici covorul avea o grosime considerabilă. Lambriuri de stejar înnegrite de vreme urcau pînă la tavan pe rafturi supraîncărcate de cărţi. Un birou enorm, luminat de o lampă cu picior metalic de formă sferică, fotolii patinate din piele şi, într-un colţ, o bibliotecă stil, a cărei vitrină era protejată de o grilă aurită. Gazda îi urmări privirea:

— Să nu vă imaginaţi că acolo sînt cărţi de drept. E o colecţie de cărţi de bucate, dintre care unele sînt adevărate relicve.

Grémilly nu se simţea deloc în largul său în această încăpere unde umbra era instăpînită parcă pentru totdeauna. Notarul se ridicase pentru a-l primi. Era un bărbat masiv, înalt şi cu burtă. Mergea sprijinindu-se în baston.

— Aşezaţi-vă aici, domnule comisar, îi arătă cu vîrful bastonului unul din fotolii. Vocea avea un timbru jos, grav.

— Vă rog să mă scuzaţi că am insistat...

— Hai să uităm asta...

Se ivi o femeie cu înfăţişare discretă, dar nu prea arătoasă, grăsuţă, cu părul cărunt. Grémilly se duse cu gîndul la un rozător, ceva de genul şoarece sau iepure. Noua venită spuse:

— Iartă-mă că te deranjez, Pierre, dar pentru raţă să pun altceva decît miez de ţelină ca umplutură?

— Păcatele mele! Nici pomeneală! Şi mai ales nu uita de piperul verde! Rachiu ia din sticla cu etichetă roşie.

Ea ieşi fără zgomot, aşa cum şi intrase.

— Soţia mea, Berthe, se explică. O gospodină remarcabilă, dar puţin sclava rutinei. Dacă aşa au făcut mama şi bunica, atunci nu vrea nici ea să schimbe. Acum pregăteşte o raţă pentru care am pus reţeta la punct încă de luna trecută. Sînt destul de mîndru de asta. Dar bănuiesc domnule comisar, că nu vă prea interesează gastronomia...

— Ei Domane, nu detest o masă bună...

— Aşa ziceam şi eu. Dar să revenim la motivul vizitei dumneavoastră.

Ce doriţi să ştiţi de la mine despre doamna Arcizac?

— Dacă o cunoaşteţi...

— De la distanţă şi după reputaţie.

— Aveţi o părere anume despre ea?

— Proastă! Arcizac făcuse o mezalianţă nu în sens social, ca în comediile şi romanele din secolul al XIX-lea, ci în sens uman. Se căsătorise cu o femeie fără inimă şi fără suflet. Ceea ce se numea îndeobşte inteligenţa ei, era doar răutate slugarnică. Iar caritatea era de fapt o viclenie folosită cu înverşunare.

— Era drăguţă?

— Din păcate era chiar frumoasă, ceea ce-i facilita toate pungăşiile.

— Ce pungăşii?

— Să se impună, să strălucească, să fie prima. Cînd a priceput că nu poate schimba felul cum gîndeşte bărbatu-său, a început să-l urască. Femeia asta era un pericol public.

— Vi se pare un motiv suficient pentru a fi ucisă?

Notarul îl privi calm pe comisar şi zise:

— În ce mă priveşte, arhisuficient.

— Maestre, mă uluiţi...

— Pentru că sînt sincer?

— Mi se pare că spiritul umanist...

Domnul Dimechaux începu să rîdă:

— Domnule comisar, sînteţi chiar amuzant cu umanismul dumneavoastră! Şi cînd te gîndeşti că aveţi de-a face, prin meserie, numai cu faţa umbrită a umanităţii. Ucigaşii dumneavoastră de rentiere, hoţii, proxeneţii cu moravurile lor brutale şi naive sînt rebutul şi urîţenia umanităţii. Domnule comisar, vă înşelaţi! Chipul umanităţii pe care-l veţi afla prin birourile Justiţiei e cel hidos... Toţi aceşti oameni bine crescuţi, cu poziţii poate importante, aceste femei distinse, se bat, în fond, pentru o moştenire aşa cum fac cîinii vagabonzi care se bat pentru un os. Aceste figuri convulsionate, băloase, aceste degete crispate, aceste injurii pe care nu le-ar putea rosti ultima dintre prostituate, constituie spectacolul zilnic pentru oricare magistrat şi asta ne permite să ne refugiem în dispreţul total şi definitiv pentru o astfel de umanitate! Héléne Arcizac era de această factură şi, ca atare, nu resimt nici o părere de rău că cineva a scăpat oraşul de această creatură.

— Bine, dar exista vreun motiv special s-o urîţi?

— Da.

— M-aş bucura să mi-l împărtăşiţi şi mie.

— Domnule comisar, ancheta v-a relevat pînă acum, fără îndoială, originile clubului foarte închis al cărui preşedinte sînt. Oarecum... Cei care fac parte din acest club continuă să-mi acorde o încredere pe care o meritasem din partea adolescenţilor de odinioară. Cred că ei mă iubesc aşa cum îi iubesc şi eu şi nu admit ca

cineva să comită vreo mîrşăvie la adresa lor. Hélène Arcizac a priceput că nu-şi poate afla locul printre noi, ceea ce a dus-o la gelozie nesăbuită. Ca să se răsbune, l-a atacat pe fiecare din noi separat.

— Vreţi să spuneţi că a... a început să-i seducă pe membrii clubului?

— Da. Chiar dumneavoastră m-aţi întrebat dacă o găseam frumoasă. Ei bine, frumuseţea a ajutat-o mult.

— După părerea dumneavoastră, a împins lucrurile prea departe?

— Departe rău, domnule comisar! Aflaţi numai că acest epicurian teribil numit Mouzerolles era cît pe-aci să se sinucidă din cauza ei. Vizita mea neaşteptată l-a salvat.

— Fiindcă ea nu-l voia?

— Nu-l *mai* voia. Îl prefera pe Laubies, care, la un moment dat, s-a gîndit să divorţeze.

— Maestre, v-aşi pune o întrebare mai delicată.

— Daţi-i drumul, să văd ce putem face.

— În adîncul sufletului dumneavoastră, credeţi posibil ca doctorul Mouzerolles, ca să se răzbune, torturat la gîndul că e părăsit, să se fi dus s-o asasineze pe Hélène Arcizac?

Notarul nu răspunse imediat. Fără grabă, scoase din sertarul biroului o pipă din spumă de mare, minunat arsă şi începu s-o umple cu tutun zicînd:

— Asta e o întrebare foarte gravă.

— Sînt pe deplin conştient de asta, maestre, şi v-aş fi adînc recunoscător dacă mi-ţi răspunde, sub pecetea celui mai strict secret profesional, evident.

— Atunci răspunsul meu este da.

— Mulţumesc.

— Atenţie, domnule comisar de poliţie! Cred că Mouzerolles ar fi fost capabil să ucidă această femeie care şi-a bătut joc de el, dar cred că şi Laubies ar fi putu-o face, pentru că i-a fost ameninţat căminul. La fel Sonzay, cel mai impulsiv dintre toţi, îl putea devansa în această operaţie de... epurare. Fără să-l mai pun la socoteală pe Catenoy care, sub aperenţa lui de om vesel şi de viaţă, e un tandru, foarte naiv dincolo de meseria lui. Ca toţi naivii, are nişte furii teribile cînd realizează că a fost păcălit. Nemaivorbind de Arcizac însuşi, care avea toate motivele din lume să-şi strîngă de gît nevasta care-i mînca zilele!

— Astfel, zise Grémilly cu o nervozitate conţinută, nu sînt mai avansat în ancheta mea acum, decît în clipa cînd am venit la dumneavoastră...

— Îmi pare rău, domnule comisar...

— Cît aş vrea să fiu sigur de părerile dumneavoastră de rău!

— Mă ofensaţi dacă vă îndoiţi de asta.

— Maestre, toţi membrii clubului au fost la dumneavoastră cu ocazia ultimei întîlniri?

— Toţi în afară de Arcizac, care profita de absenţa nevestei.

— Şi toţi au rămas pînă la...

— Noi ne despărţim cel mai tîrziu între două şi trei noaptea. Partidele de bridge ne permit să strîngem o sumă frumuşică pe care-o cheltuim împreună, în fiecare an, pentru studiul — la faţa locului — a unei regiuni gastronomice a Franţei, de unde invităm şi noi aici cîte un personaj

renumit. Acum, domnule comisar, cred că ştiţi ceea ce doreaţi să ştiţi...

Dacă s-ar fi lăsat pradă furiei, Grémilly l-ar fi pocnit drept în nas pe notar, atît era de convins că şi el, ca şi ceilalţi, îl luase în rîs. Se mărgini să spună:

— Aveţi un stil a cărui ironie o apreciez!

— Deci nu sînteţi nemulţumit...

— Nemulţumit? Ce idee! De ce-aş fi oare cînd toată lumea se străduieşte să mă ajute? Evident, mi se face un serviciu! Caut un vinovat şi dau de o duzină! Chiar nu văd de ce-aşi putea să mă plîng...

— De nimic, într-adevăr! Mă scuzaţi că n-o să vă conduc, dar blestematelor astea de picioare bătrîne nu le place deloc să fie mişcate! Berthe!

Apăru doamna Dimechaux, tot atît de discretă, de tăcută. Părea o bătrînă nevăstuică speriată.

— M-ai chemat, Pierre?

— Fii bună, te rog, şi condu-l pe domnul comisar...

Era în acest „domnul comisar" un asemenea sarcasm, încît Grémilly strînse fălcile.

— La o nouă vedere, domnul comisar...

— Am sentimentul, maestre, că va fi destul de curînd...

— Sînteţi binevenit.

Cei doi nu considerară necesar să-şi strîngă mîinile. În timp ce ieşea, comisarul îşi spuse că această femeie micuţă şi slabă era poate punctul slab al apărării puse la cale — montajul îi era clar — de notar. Cum să deschidă vorba? În timp ce-i deschidea uşa, Berthe îl întrebă vizibil speriată:

— Vă... vă întoarceţi?

— De ce? Vă e teamă?

Şopti dintr-o singură suflare un „da" abia auzit. El se plecă s-o întrebe:

— De ce?

— Pentru că v-a spus mai multe minciuni.

Era ca şi cum cineva ar fi luat o greutate de plumb de pe umerii lui Grémilly. Oricît de viclean fusese, maestrul Dimechaux nu prevăzuse că piesele anexe ale fortăreţii sale vor ceda.

— Soţul dumneavoastră nu iese niciodată?

— O, ba da, se duce în fiecare zi să se plimbe.

— Unde?

— Prin cartier. Sînt ani de cînd n-a mai ieşit din cartierul vechi.

— Pe la ce oră iese?

— Dimineaţa pe la unsprezece şi seara pe la şapte.

Grémilly ieşi cu mai multă speranţă în suflet decît ar fi crezut cu cîteva clipe înainte.

*

*   *

— Deci, domnule comisar, întrebă judecătorul de instrucţie, cum a fost vizita?

Grémilly se întreba ce trebuie să creadă despre Bessy. Îl ştia, fără nici o îndoială, magistrat integru, mai presus de orice bănuială şi totuşi, în această afacere, nu era sigur că susţinea mereu, din suflet, eforturile lui. Fără să-şi dea seama prea bine, aparţinea şi el unui clan şi, în bătălia care-l opunea pe anchetator membrilor acestui clan fusese antrenat, poate fără voia lui, în

susținerea alor lui. Comisarul își explica această atitudine surprinzătoare prin faptul că descoperirea adevăratului caracter al victimei îl montase pe Bessy contra ei. Această victimă înțelesese foarte bine puterea clanurilor din Périgueux, ceea ce Bessy nu era dispus să-i ierte.

— O vizită pitorească, domnule judecător, răspunse distrat.

— Un om remarcabil acest Dimechaux, nu-i așa?

— Adevărat...

— Dacă e amestecat în afacere, o să ne dea de furcă...

Lui Grémilly i se păru că simte o anumită jubilație în tonul magistratului.

— Deși n-am dovezi, zise, totuși sînt convins că Dimechaux știe adevărul de la A la Z.

— Dar n-o să-l spună.

— N-o să-l spună. Doar dacă...

— Doar dacă?...

— Vedeți domnule comisar, în cele mai bune planuri există o fisură. Orbit de obiectivul urmărit, cel care pune la punct o strategie unde e prevăzut totul, ignoră imprevizibilul: trecătorul care iese din prăvălie în clipa cînd se pregătește un hold-up, camionul care blochează mașina hoților etc. Aceste evenimente imprevizibile sînt șansa justiției și ele ne sînt indispensabile: amănuntele la care nu s-a gîndit nimeni.

— Și credeți?

— Sigur.

— Acest detaliu ar fi?...

— Doamna Dimechaux.

— Ia te uită! Mă surprindeți. O cunosc pe Berthe de mulți ani și n-o văd să-și trădeze soțul.

— Nici nu l-a trădat.
— Dar credeţi c-o s-o facă?
— Mda.
— De ce?
— De frică.

Grémilly îi relată scurta discuţie pe care-o avusese cu soţia notarului înainte de a părăsi casa acestuia şi conchise:

— Mîine o să mă ascund în vreun colţişor cînd notarul se duce să-şi facă plimbarea şi mă duc să vorbesc cu nevastă-sa. O să cadă pe bec, sînt sigur!

Judecătorul nu părea prea convins:

— Mi-ar place s-aveţi dreptate, domnule comisar. Să ştiţi însă că descrierea pe care i-aţi făcut-o doamnei Dimechaux nu corespunde deloc, dar deloc, cu imaginea mea despre ea!

— Ei, domnule judecător, permiteţi-mi să vă amintesc că nici imaginea doamnei Arcizac nu corespundea realităţii!

— Asta aşa-i, m-am făcut singur de rîs. Dar trebuia să ştiţi că doamna Dimechaux e doctor în litere.

— Şi ce?

— Cred că o femeie inteligentă şi instruită nu se lasă intimidată prea uşor.

— Asta nu înseamnă nimic. Nu există un raport direct între inteligenţa manifestată în comentarea unor texte şi fermitatea de spirit de care ai nevoie cînd eşti parte ori măcar martor într-o crimă unde intevine justiţia cea mai severă.

— Se poate ca dumneavoastră să vedeţi corect, domnule comisar. Viitorul o să ne arate cine a avut dreptate.

Grémilly se simţea acum mai puternic decît fiecare din justiţia locală, fiindcă nu se mai încredea în nici unul din ei. În acest oraş unde fiecare gest îi era pîndit, comentat şi despre care se înştiinţau unii pe alţii, trebuia să acţioneze absolut singur pentru ca să reuşească. De aceea îi spusese judecătorului de instrucţie că se va duce la doamna Dimechaux a doua zi, cînd, de fapt, voia să se ducă chiar în seara aceea.

La şapte fix, sprijinit în bastonul său cu vîrf de cauciuc, apăru domnul Dimechaux. Îşi ridică privirea spre cer şi o luă spre centrul oraşului vechi. Grémilly aşteptă vreo zece minute spre a se asigura că nu-i vorba de nici o întoarcere intempestivă a notarului şi se duse să sune la uşa de-acum cunoscută. Berthe Dimechaux deschise şi păru, din nou, speriată cînd îl văzu:

— Soţul meu tocmai a plecat.

— Doamnă, cu dumneavoastră aş vrea să discut.

— Cu mine? Dar...

Cu o voce în care pusese toată căldura de care era în stare, insistă:

— Doamnă, vă asigur că trebuie neapărat să vorbim.

Fără să pară deloc convinsă, ea depărtă braţele într-un gest resemnat.

— Dacă aşa stau lucrurile, să mergem în salon.

Încăperea unde îl invită stăpîna casei pe vizitatorul ei, rugîndu-l să ia loc, era, ca şi restul apartamentului, un fel de muzeu în miniatură. Toate obiectele, toate mobilele aminteau de trecutul în mijlocul căruia părea să se fi refugiat o dată pentru totdeauna familia Dimechaux.

— Deci, domnule?
— Doamnă, azi dimineaţă m-aţi lăsat să înţeleg că am fost minţit...
— Nu-mi amintesc nimic...
— Haideţi, doamnă, n-o să începeţi şi dumneavoastră în stilul cunoscut! Acum, că mi-aţi încredinţat neliniştea dumneavoastră, poate şi remuşcările, nu mai puteţi da înapoi! Cum am fost minţit?
Grémilly putea citi panica în privirea de iepure a doamnei Dimechaux:
— Vorbiţi doamnă! Tăcerea poate aduce soţului dumneavoastră cele mai grave prejudicii.
— Credeţi?
— Şi-ncă cum!
— Dar dacă vă spun...
— În acest caz, voi uita vizita mea de azi la doamna Dimechaux şi voi reveni mîine ca şi cînd ar fi pentru prima oară.
— Pe cuvînt?
— Pe cuvînt de onoare!
— Atunci... doctorul Mouzerolles a plecat în seara aceea către ora unsprezece.
— Ştiţi unde s-a dus?
— La doamna Arcizac.
În sfîrşit, aste era... Tot eşafodajul atît de meticulos construit a-l proteja pe ucigaşul doamnei Arcizac se prăbuşea fiindcă nu se gîndiseră şi la fragila doamnă Dimechaux.
— El v-a spus?
— N-avea nevoie să-mi spună, pentru că l-a căutat ea la telefon. Am răspuns chiar eu, ca să nu-l deranjez pe soţul meu de la brigide.
Grémilly era atît de bucuros de ceea ce tocmai aflase, încît nici măcar nu se mai gîndi să ceară

anumite precizări. O salută în grabă pe notăreasă şi se grăbi la doctorul Mouzerolles.

Doctorul îi deschise uşa destul de tîrziu şi se arătă nemulţumit:

— Domnule comisar, nu contest că sînteţi un om fermecător, dar chiar să-i deranjaţi pe oameni la orice oră... Tocmai mă pregăteam să mănînc şi...

— Doctore, sînt mîhnit că vă deranjez, dar tare mă tem că n-am încotro. Pe scurt, sînteţi în găleată!

— Cum se poate!?

— Îmi pare rău că trebuie să v-o spun...

— Atunci intraţi la mine în birou pînă mă duc să fac focul mai mic. Din pricina dumneavoastră o să mănînc prost în seara asta.

— Doctore, aşa cred şi eu.

— Cum dovediţi?

— M-am întors la notar înainte de miezul nopţii.

— Credeam că v-aţi dus s-o vedeţi pe Arlette Tence şi că aţi rămas la ea pînă dimineaţa!

— M-am dus şi acolo, e-adevărat, dar după ce l-am avertizat pe Dimechaux de întoarcerea Hélénei. Am ajuns pe strada Clarté cînd Jean şi Arlette coborau din maşină. Fuseseră să cineze la Saint-Cyprian, care e la 58 km. de Périgueux. Am rămas împreună pînă aproape de ora două, ca să ne gîndim la o versiune plauzibilă pentru nevastă-sa în ce priveşte absenţa lui.

— Şi pe urmă?

— Pe urmă m-am dus acasă.

— Ce-mi dovedeşte că Héléne Arcizac nu era moartă cînd v-aţi dus la Arlette?

— Păi a telefonat la notar pe la douăsprezece

şi jumătate şi a spus că nu poate adormi. Şi-apoi, domnule comisar, un medic nu prea-şi strînge clinelii de gît.

— Arcizac a plecat odată cu dumneavoastră?

— Nu, se hotărîse să rămînă la Arlette pînă a doua zi.

— De ce s-a răzgîndit?

— Probabil ca să aibă o explicaţie cu nevastă-sa.

— Poate asta s-a şi întîmplat.

— Da de unde, domnule comisar! Cînd Jean s-a dus pe Bulevardul de Vesone, nevastă-sa era moartă şi încă moartă de ceva vreme, dacă e să ne luăm după medicul legist. Sînteţi mulţumit, domnule comisar?

Mouzerolles lipsi doar cîteva clipe şi, cînd se întoarse, nu părea mai prost dispus decît de obicei:

— V-ascult, domnule comisar.

— Doctore, vă acuz de asasinarea domanei Arcizac.

— Asta mai lipsea!

— Recunoaşteţi acum că jocul de-a v-aţi ascunselea s-a terminat?

— Să recunosc? Hai că-i bună! Nu numai că nu recunosc, dar chiar aş vrea să ştiu şi eu pe ce vă întemeiaţi acuzaţia de crimă?

— Am aflat că, de la prima noastră întîlnire şi pînă acum, m-aţi minţit într-una.

— O probă cam subţire, nu credeţi?

— Şi că în noaptea crimei, aproape la ora crimei, v-aţi dus la victimă.

— Hotărît lucru, ştiţi totul.

— Şi din cea mai sigură sursă: doamna Dimechaux însăşi mi-a spus.

— Draga de Berthe... Poţi s-o faci să spună ce vrei.

— Nu, doctore, degeaba, trucu ăsta nu ţine... V-aţi dus la doamna Arcizac în noaptea crimei? Da sau nu?

— Ea m-a sunat la notar, ştiind că eram acolo fiindcă era ziua noastră de întîlnire. A început a mă întreba dacă soţul său e cu noi. A mai spus că-i era foarte rău şi c-ar vrea să-l aibă lîngă ea. Nu mă puteam sustrage de la datoria mea de medic. M-am dus. Mi-a deschis chiar ea, am urcat în dormitor şi am examinat-o. Orice-aţi crede, comnule comisar, nu mi s-a părut util s-o strîng de gît.

— Aveţi un fel de a vorbi! Cina aceea la Saint-Cyprien...

— E o mînăstire, domnule comisar. Jean o cunoaşte foarte bine pe stareţă. A mîncat acolo un iepure à la royal şi o friptură de raţă. E uşor de verificat.

— Am s-o fac. Dar de ce mi-o fi spus altă poveste?

— Pentru că voia să vă aprecieze acuitatea.

— Mi se pare ciudat, doctore, că cineva se poate juca astfel cu focul.

— O, ştiţi, avem prea mult de-a face cu moartea ca s-o mai luăm serios.

O dată în plus, Grémilly trebui să renunţe la pretenţiile lui. Cînd se credea ajuns la capăt, era nevoit să admită că nici măcar nu se-apropiase. Se întoarse la notar fără prea multe speranţe.

Spre deosebire de doctor, domnul Dimechaux nu păru atît de surprins de vizita neanunţată a comisarului.

— Vă așteptam, domnule, soția mi-a mărturisit c-a avut limba prea lungă!

— De ce prea lungă?

— Fiindcă nu trebuia să spună unui străin ce se întîmplă în casa noastră.

— Chiar cînd e vorba să transformi un suspect în nevinovat?

— Din cîte-mi amintesc nu s-a pus problema că Mouzerolles e bănuit de uciderea Hélénei Arcizac...

— Dar dumneavoastră confirmați că doamna Arcizac l-a sunat pe doctor pe la unsprezece seara?

— Mai întîi la unsprezece, apoi la douăsprezece și jumătate, douăsprezece patruzeci și cinci. Numai că a doua oară Mouzerolles nu mai era aici.

— Nu mi-ați spus nici asta...

— De ce să vă fi spus? Am citit că medicul legist fixase ora morții la douăsprezece și jumătate. Telefoanele ei confirmau teza oficială. Trebuie că ea a murit imediat după cel de-al treilea telefon.

— În vreme ce doctorul și procurorul erau la domnișoara Tence, iar ceilalți trei erau aici cu dumneavoastră.

— Nu tocmai.

— A! Unul din ei lipsea?

— Toți trei.

— Păi nu veniseră în seara aceea să joace bridge?

— Ba da, dar închipuiți-vă că a avut loc o scenă foarte plăcută și care mi-a amintit de vremea cînd îi supravegheam pe acești băieți de liceu. După ce-a plecat Mouzerolles, ne-am

apucat din nou de joc şi, după prima partidă, în lipsa lui, Sonzay şi Catenoy au început să se certe în privinţa calităţilor sportive. Laubies s-a amestecat în discuţie zicînd că el e încă cel mai puternic. De la vorbe s-a ajuns la înjurături şi cum, la ora aceea străzile din Périgueux erau practic pustii, am hotărît cu toţii să se dea o probă.

— Ce fel de probă?

— Cîştiga cel care ajungea mai repede, pe drumul care duce la Halage, la capătul străzii Campniac. Dar fiecare folosea alt itinerariu, deşi de aceeaşi lungime: Sonzay, care se considera şi el cel mai tare, urma s-o ia pe strada Tournoy, apoi pe bulevardul Montigne, prin piaţa Francheville, pe Bulevardul de Vesone şi, în sfîrşit, strada Campniac. Laubies a ales alt traseu: strada Plantier, unde ne aflam, piaţa Clautre, strada Farges, piaţa Francheville, Bulevardul de Vesone şi apoi strada Campniac. În sfîrşit, Catenoy a luat-o pe strada Notre-Dame, apoi pe Lammary, prin piaţa Coderc, pe strada Teillefer, urmînd apoi piaţa Franchecille, Bulevardul deVesone şi strada Campniac.

— E o idee foarte curioasă pentru nişte oameni maturi şi cu responsabilităţi, cu poziţii sociale solide. Nu credeţi?

— Ba da. Dar, după mine, ei îşi retrăiau tinereţea. De altfel, dacă au ales ca punct final drumul spre Halege, la capătul străzii Campniac, e pentru că acolo se întîlneau cînd erau elevi şi porneau în cursele lor pe jumătate reale şi pe jumătate inventate.

— Ca din întîmplare, toţi au trecut pe Bulevardul de Vesone aproape la aceeaşi oră, care era şi ora crimei.

Cu o rea-credinţă evidentă, notarul mimă surpriza:

— Ia te uită! E-adevărat, nu mă gîndisem!

Grémilly răspunse pe acelaşi ton:

— Sînt convins!... Maestre, cum faceţi ca să-mi dovediţi că această cursă nu-i o superbă păcăleală pe care tocmai o ticluiţi?

— N-o să mă credeţi, domnule, dar pentru ei stă mărturie chiar poliţia!

— Ei cum aşa?!

— Fiecare concurent, animat prea tare de dorinţa de a cîştiga, a avut anumite păţanii. Sonzay, pentru că nu s-a oprit pe strada Montaigne la ordinul a doi agenţi pe biciclete, cu totul intrigaţi de fuga lui, a fost prins şi şi-a prezentat actele. Furios, a avut un schimb de replici cu aceşti reprezentanţi ai ordinii publice şi şi-a sfîrşit cursa la poliţie. Laubies, acostat de nişte tineri, s-a luat de guler cu ei. Afacera s-a clasat tot la postul de poliţie. Cît despre Catenoy, s-a lungit pe burtă în faţa unor muncitori care tocmai intrau în tură de noapte şi care l-au condus într-un fel de bistro unde i-au dat de băut ca să-şi mai vină în fire. O să găsiţi procesele verbale la comisariat pentru primii doi, iar în ce-l priveşte pe Catenoy, dacă-l întrebaţi pe patronul bistro-ului...

Urmă o lungă tăcere în timpul căreia cei doi bărbaţi se priviră fără a scoate un cuvînt. Grémilly ştia că suferise o înfrîngere, iar plăpînda doamnă Dimechaux îl trăsese pe sfoară. Ar fi trebuit să-l asculte pe Bessy. Ea o făcuse pe proasta şi el căzuse în capcană...

Comisarul se ridică:

— Maestre am să vă fac o mărturisire: cred că ucigaşul doamnei Arcizac nu va fi descoperit niciodată.

— Îmi pare rău.

Grémilly simţi din plin insolenţa acestei noi minciuni.

Biroul domnului Bessy era în plin soare. De aceea totul avea un aer sărbătoresc în acest cabinet altiminteri auster, parcă supravegheat permanent de un bust din piatră al Republicii. Totul, cu excepţia comisarului Grémilly, care arăta soarelui un chip demn de milă.

— Cum domnule comisar, renunţaţi de-adevărat?

— Da, domnule judecător, renunţ. Vreau să dedic această ultimă zi redactării raportului final. Mîine dimineaţă plec la Bordeaux.

— Iată ceva ce mă surprinde venind de la dumneavoastră. Nu păreaţi că vă daţi bătut prea uşor...

— Orice om cu bun simţ ar face la fel în locul meu. Am fost trimis la Périgueux ca să găsesc ucigaşul unei femei de excepţie, plînsă de un oraş întreg. Aflu că acest înger coborît pe Terra era o curvă de cea mai joasă specie. În jurul ei forfotesc un soţ cu amanta lui, nişte domni care au fost amanţii ei şi toţi aveau din plin motive s-o strîngă de gît. Dacă urmez oricare din aceste piste, declanşez un scandal care ar întoarce oraşul pe dos, începînd cu Palatul de Justiţie. Nu-i aşa, domnule judecător? Chiar mă mir că nu s-a făcut nimic care să mă împiedice să-mi duc ancheta la bun sfîrşit...

— Mda. e încă bine...

— Eu ce spun! Dar nu bănuiam că tot nimic se va face şi ca să fiu ajutat!

— Exageraţi, domnule comisar!

— Zău, domnule judecător? Constant că toţi domnii cu care am avut de-a face aparţin aceluiaşi clan, mai puternic decît unul politic. Dezonoarea unuia s-ar resfrînge asupra întregului clan şi ar pune la pămînt forţa politică ocultă a oraşului. Atunci adversarii politici ar avea o trambulină electorală deloc neglijabilă.

— Chiar dacă perspectiva asta există şi e neplăcut, domnule comisar, totuşi asta n-ar împiedica pe nici unul dintre noi să-şi facă datoria!

— Am văzut. Dar am văzut şi cît de convinşi sînt toţi că nu-i nevoie să-şi facă datoria!

— De ce oare?

— Pentru că vinovatul n-o să apară niciodată. N-ai cum avea acces la probe şi peste tot dai de alibiuri de care nu te poţi îndoi fără să suspectezi onoarea cutăruia sau a cutăruia, personaje deopotrivă importante la Périgueux. Soţul? Păi la ora cimei era la 58 de km. distanţă de oraş. Doctorul? Păi victima i-a telefonat de două ori după ce-o părăsise. Profesorul? Farmacistul? Avocatul? Ţopăiau în jurul locuinţei victimei, ceea ce mărturisesc procesele verbale ale poliţiei precum şi o ceată de muncitori, cu toată lumea dintr-o cafenea! Alibiuri de nezdruncinat pentru fiecare din ei, şi atît de bine asamblate unele cu altele, încît nu poţi ataca unul fără să le ataci pe toate cinci. În sfîrşit, ca o încoronare a acestei stări de lucruri, un ins absolut ciudat, care, după toate aparenţele, a organizat afacerea, tot aşa cum organiza pe vremuri agapele bandei vesele de la liceu. Pe scurt, jocul se reia după douăzeci şi cinci de ani, dar cu alte consecinţe.

— Amărăciunea vă duce cu gîndul prea departe.

— Păi își bat joc de mine, domnule judecător, și încă în stil mare! M-au obligat să merg pe pistele pe care le voiau. Pînă și notăreasa asta ca o iepuroaică grasă și speriată, și ea m-a dus de nas!

— V-am prevenit!

— Ea m-a dus exact acolo unde i s-a spus că trebuie să fiu dus. Fiindcă mi-a vorbit de absența lui Mouzerolles, i-a permis, de fapt, notarului să-mi spună și de absența celorlalți, precum și de alibiurile tuturor. Pur și simplu îmi vine să mor de necaz la gîndul că cei doi Dimechaux m-au dus de nas în halul ăsta!

— Totuși, domnule comisar, aveți o părere exactă despre asasin!

— Evident, dar e inutil să vorbim despre el, din moment ce nu pot dovedi nimic. Caracterul uluitor al acestei crime ține de faptul că ea este, în același timp, o tragedie și un joc. Meseria mea nu e să mă joc. Îmi pare rău.

— De-asta v-ați hotărît să abandonați?

— Da, domnule judecător. Cu voia dumneavoastră, o să mă încui aici în birou ca să scriu raportul și să vă las originalul. O să spun că e vorba de un spărgător prins de doamna Arcizac pe cînd opera și care, după ce a ucis-o, a trimis banii înapoi fiindcă se căia. E o tîmpenie, dar e singurul mijloc de a salva aparențele.

— Nu prea cred că opinia publică din Périgueux o să fie mulțumită.

— O să fie, n-are încotro. Oricum opinia publică o să fie ocupată să vorbească, încă multă vreme, cu respect nemăsurat despre victimă. Ceea

ce n-o să-i mai lase timp să se ocupe şi de criminal.

După ce termină de vorbit cu Grémilly, judecătorul se duse să-l vadă pe preşedintele tribunalului ca să-i povestească ce aflase. După ce-l ascultă, preşedintele zise:

— În povestea asta, dragul meu, poate nu e aplicată Legea, dar Justiţia omenească şi-a făcut datoria. Victima nu merită s-o plîngem. Totuşi, nu-i credeam pe concetăţenii mei în stare să-mi dăruiască o întîmplare atît de grozavă cu ocazia pensionării. Credeam că nu mai am nimic de învăţat despre oameni. Şi uite că m-am înşelat.

*

* *

În ultima seară petrecută la Périgueux, o seară luminoasă şi blîndă, Grémilly hotărî să se plimbe o dată prin oraşul vechi. Mergînd cu paşi rari pe străduţele vechi, ca un turist de departe, îşi rememora emoţia trăită cu cîteva zile în urmă, cînd descinsese pentru prima oară în acest oraş pierdut parcă în timpurile trecute. Cine l-ar fi asigurat atunci că se va lovi de un obstacol de netrecut, l-ar fi făcut să zîmbească de la înălţimea celor treizeci de ani de experienţă de anchetator. Şi uite că totuşi... Colindă cartierul medieval multă vreme. Pe strada Eyguillière trecu prin faţa casei profesorului Laubies. Coborî apoi pe strada Sagesse, unde dormeau poate la ora asta afemeiatul Sougé şi vindicativa lui nevastă. Coborî pe cheiul Georges-Saumande, pe calea

Dumesnil, urcă pe strada Abreuvoir, unde se înclină în fața porții Agathei Rodelle, își continuă drumul în pantă pe strada Barbecane, se întoarse pe Plantier și ajunse la casa notarului tocmai pe cînd acesta din urmă se întorcea acasă de la plimbarea de seară.

— Bună seara, maestre.

— Extraordinar! Dumneavoastră aici la ora asta? Deci poliția nu cunoaște niciodată odihna?

— Ba da. Acum sînt în vacanță.

— Adevărat?

— În ce mă privește, afacerea Arcizac e închisă. Mîine dimineață plec. Asta e plimbarea de rămas bun. M-am îndrăgostit de orașul vechi.

— Chiar vă place?

— Enorm.

— Atunci veniți cu mine să bem un păhărel. I-l dau nu comisarului, ci amatorului de lucruri vechi, pe care le contestă prea mulți dintre contemporanii noștri.

În biroul lui Dimechaux, unde se așează să savureze un coniac vechi, Dimechaux se explică:

— N-am mai ieșit din orașul vechi de vreo zece ani. E ca și domeniul meu. Lumea contemporană nu mai interesează. Ne ignorăm reciproc. Nu dau nimic, nu-mi dă nimic. Nu fac decît să apăr vechiul Perigueux și pe cei care-l iubesc. Asta-i tot. Puțin îmi pasă mie de legile, decretele, regulamentele voastre. Pentru mine nici nu există. Trăiesc printre cărțile și discurile mele. Am șansa unei clientele fidele, care mă scutește să plec de-acasă. Mă plimb de două ori pe zi pe domeniul meu. Am 65 de ani, domnule comisar... Am muncit mult ca să-mi pot oferi acum tot ceea

ce vedeţi în jurul dumneavoastră. Vreau să mă bucur de totul în aceşti ultimi ani. Mi-am inventat frontiere ale domeniului meu: strada Tournoy, bulevardul Montaigne, strada Fénelon şi bulevardul Georges-Saumande. Nu risc să le depăşesc decît în situaţii care sînt, din fericire foarte rare. Sînt, domnule comisar, un vapor obosit de drum, care a aruncat ancora-n radă.

— Maestre vă invidiez şi nu vă port pică fiindcă m-aţi... să zicem, tras pe sfoară...

— Vă las responsabilitatea cuvintelor pe care le folosiţi.

— Încerc un regret inutil ca majoritatea regretelor, de altfel — la gîndul că, dacă aţi fi acceptat să fiţi de partea mea, aş fi găsit ucigaşul Hélènei Arcizac.

— La ce folosea? Şi, în plus, nu sînt poliţist. Fiecare cu meseria lui.

— Ştiţi, maestre, deşi n-am nici o probă contra nimănui, cred c-am înţeles esenţa problemei. Ceea ce mă irită e că nu văd motivul.

Notarul nu scoase o vorbă. Umplu din nou paharele şi, punînd jos sticla, zise:

— Domnule comisar, vă plac poveştile?

— Enorm...

— Atunci permiteţi-mi să vă spun o poveste...

— Cu plăcere.

Domnul Dimechaux îşi aprinse pipa, parfumul plăcut al tutunului se răspîndi în odaie, şi începu:

— Au fost odată, într-un oraş al cărui nume istoria nu l-a păstrat, cinci tineri de caracter, dar dotaţi inegal de la natură. Cel mai inteligent dintre ei... ia să vedem, cum să-i spunem? Ce-aţi zice de Jean? Ei bine, Jean fu destinat unei

cariere oficiale. El munci cu înverşunare şi se ridică pe treptele de sus în ierarhia meseriei lui. Deşi fiecare din cei cinci fusese dus de viaţă în altă direcţie, ei — rămaşi fideli prieteniei din tinereţe — continuau să se vadă la bătrînul lor mentor unde, sub ochii lui complici, recreau pentru cîteva ceasuri pe săptămînă, paradisul pierdut al anilor tineri. Numai că, din nefericire, Jean avu parte de o vrăjitoare... V-am spus că întîmplarea are loc în Evul Mediu într-un tîrg din Languedoc?

— Nu, dar eram sigur...

— Ca să-i înşele pe cei cinci bărbaţi punînd stăpînire pe ei distrugîndu-le prietenia, vrăjitoarea şi-a luat chipul unei femei foarte frumoase. Dar limpezimea privirii ei ascundea cel mai negru suflet. Vrăjitoarea era convinsă că va face ce vrea cu Jean cel căzut în mreajele ei, prea îndrăgostit ca s-o vadă în adevărata ei lumină. Dar amicii lui Jean dădură dovadă de mai mult discernămînt decît el şi, în ciuda rugăminţilor lui, refuzară s-o accepte în cercul lor magic. Atunci, înnebunită de furie, vrăjitoarea hotărî să se răzbune. Îşi luă un amant. Ca să nu displacă Regelui — ceea ce i-ar fi compromis viitorul — Jean nu îndrăzni să facă vîlvă. Pe lîngă asta, vrăjitoarea înşelase atît de bine Curtea, încît nimeni nu l-ar fi crezut. Jean suferi mult din cauza infidelităţii frumoasei vrăjitoare, dar îşi găsi refugiu printre amicii lui. Atunci vrăjitoarea vru să-i pedepsească şi pe ei.

— Ce-a făcut?

— Unul din ei, să-i zicem Francois...

— Întîmplător îl chema ca pe doctorul Mouzerolles...

— Ia te uită!... Numai întîmplător... Deci Francois avea o amantă pe care-o adora și voia să se însoare cu ea. Vrăjitoarea știu să-și atragă prietenia acestei femei și reuși să-i dovedească, prin mărturii false, că iubitul ei o înșela. Ea crezu că e chiar adevărat și, într-o zi, părăsi tîrgul natal ducîndu-se într-o mare cetate unde, de ciudă, se căsători. Din această pricină Francois nu s-a consolat și nu s-a însurat niciodată.

— Dar cum a aflat el că vrăjitoarea era cauza nenorocirilor sale?

— Chiar ea s-a lăudat față de Jean, care s-a dus să-i ceară scuze amicului său.

— Deci Francois avea toate motivele din lume s-o urască pe vrăjitoare!

— Evident.

— Ba chiar s-o omoare?

— De ce nu?... Dar, la puțină vreme după asta, soția unui amic al lui Jean, adică René...

— Îl chema ca pe profesor...

— Ce importanță mai are?... Deci Yvonne se îmbolnăvi destul de grav și, dată în seama vracilor, fu supusă unor tratamente mai deosebite. Vrăjitoarea o convinse că va muri și că vracii se ocupau de ea din milă. Yvonne se sperie atît de tare, încît vru să-și pună capăt zilelor. Își reveni abia după trei ani, vreme în care René se temu pentru viața ei.

— Și el o ura pe vrăjitoare?

— Din inimă!

— Ar fi vrut să se răzbune?

— Se poate... Cît depre André...

— Afemeiatul...

— Un faimos afemeiat în tinerețea lui, el fu la

un pas de divorț, nevastă-sa aflînd din diverse scrisori anonime trimise de vrăjitoare despre trădările lui adevărate ori presupuse. A fost nevoie de toată insistența amicilor lui, de toată autoritatea bătrînului mentor pentru ca Jeanne să accepte să-l ierte.

— Deci și el...

— Și el, domnule comisar...

— Probabil există în povestea asta și cineva care se numește Marc, precum avocatul...

— Formidabil ce calități de ghicitor aveți: ei bine, domnule comisar, închipuiți-vă că acest Marc era cel mai sentimental, cel mai romantic dintre toți. Își iubea nevasta, pe Judith, o brunetă înaltă, cu ochi catifelați, ca de căprioară, și-i adora pe cei doi copii. Nu se știe cum a reușit vrăjitoarea să-l facă să creadă că nevasta îl înșela și că băiatul cel mare nu era al lui. Era cît pe-aci ca și această căsnicie să se facă bucăți, iar Marc a fost în pragul nebuniei. Și el și nevastă-sa au avut nevoie de mult timp ca să-și revină. Pentru fiecare din aceste istorii nu trebuie să vă spun tocmai dumneavoastră ce greu a fost de probat adevărul!

— Evident că nu. Pe scurt, erau patru cei ce doreau s-o stringă de gît pe vrăjitoare? E totuși ciudat că în povestea dumneavoastră nu există și un personaj care se numea Pierre...

— Ba cum să nu! există! El era mentorul: un bătrîn sfătos și cumsecade. Un fel de Nestor provincial, în care ceilalți aveau toată încrederea.

— Și lui vrăjitoarea n-a încercat să-i facă nici un rău?

— O, cum de nu! A încercat. S-a dus să-l vadă

în castelul lui, dar a fost astfel primită încît n-a mai călcat pe acolo a doua oară.

— Şi Jean, soţul, ce-a mai făcut în această poveste?

— S-a consolat într-o dragoste clandestină, cu o fată simplă şi gentilă. Dar vrăjitoarea a aflat şi a hotărît să se răzbune, de parcă ea n-ar fi păcătuit niciodată. Cînd a înţeles că puterea ei asupra lui Jean a luat sfîrşit, a hotărît să-i distrugă viitorul la Curte provocînd un scandal care să zdruncine din temelii toată cetatea. Urmăriţi-mă bine, domnule comisar, fiindcă povestea mea abia acum devine interesantă.

— Nu pierd nici un cuvinţel. Puteţi fi sigur!

— Într-o zi, ea se prefăcu a pleca în cetatea vecină sub un pretext oarecare. Dar se întoarse pe neştiute, aşteptă să se întunece bine şi, înarmată cu un cuţit în zilele noastre i-am putea spune revolver — se duse la iubita soţului ei ca să asmută toată cetatea. Din nefericire pentru ea, acolo nu era nimeni.. De furie o cuprinse un fel de tremur şi o febră nemaivăzută. Se întoarse acasă ca să se culce. Înainte de a se urca în pat, trimise un mesaj amicilor lui Jean. Solul îi spuse că el nu era acolo, cu amicii. Îl rugă pe vraci să vină la căpătîiul ei ca s-o vindece. Aceasta îi aplică o cură, după care vrăjitoarea îi dezvălui prosteşte, intenţia de-a ucide pe iubita lui Jean numai ca să-i ruineze acestuia viitorul. Furase arma din seiful al cărui cifru îl cunoştea. Vraciul o convinse să-l lase să pună arma în locul de taină, dar „uită" să încuie uşa. După ce vrăjitoarea se culcă, el plecă, „uitînd" să încuie şi uşa de la intrare. Se întoarse la amicii lui şi le

povesti totul. Atunci ei fură de acord că trebuie sugrumată... Mai luaţi un coniac?

— Vă rog.

— Notarul umplu paharele, bău dintr-al său plescăind cu delicii şi continuă:

— Amicii ştiau că primele bănuieli vor cădea asupra lui Jean. De aceea era important ca el să nu fie la curent cu nimic. Se gîndiră că, mărind numărul suspecţilor, vor face mai anevoioasă sarcina trimişilor Curţii. Din nefericire pentru ei, veni un om capabil şi fură nevoiţi să joace mai strîns decît prevăzuseră. Prima sarcină constă în a-l face pe noul adversar să descopere adevărata personalitate a vrăjitoarei. Reuşiră acest lucru denunţîndu-se unii pe alţii ca foşti amanţi ai ei.

— Şi nu era adevărat?

— Nu era, dar cum să probezi cînd principala martoră nu mai putea mărturisi nimic? Apoi rămînea ora crimei. Unul din ei avu o idee ciudată şi încîntătoare a acelei curse medievale care i-ar fi dus la castelul vrăjitoarei cam la ceasul cînd avea să fie sugrumată. Cei trei provocară incidente minore, astfel încît străjile cetăţii să poată mărturisi prezenţa lor la ora crimei în zona crimei. Cine era ucigaşul? Unul din cei trei alergători? Vraciul? Singurul în afara discuţiei era soţul. Dacă ştia nu se mai întorcea el acasă la două noaptea.

— Ştiţi cumva ce-a făcut ucigaşul?

— Justiţiarul îmi sună mai bine... Nu, n-am o imagine clară asupra dramei, dar pot să-mi imaginez ce s-a întîmplat. Vraciul uitînd să închidă uşa castelului, justiţiarul n-a făcut decît s-o împingă. A urcat în dormitor unde

vrăjitoarea dormea buştean şi a sugrumat-o. Cred că i-a luat banii din tainiţă ca să însceneze un furt. Vraciul, aşa cum v-am spus, uitase să încuie şi tainiţa.

— Şi după părerea dumneavoastră de ce au mai fost înapoiaţi banii furaţi?

— Nu uitaţi că Jean nu ştia nimic, nu era un om bogat, iar ei îi erau amici. În plus, în felul ăsta lucrurile păreau şi mai încurcate pentru trimişii Curţii... Evident, astea sînt doar poveşti...

— Evident! V-aş cere permisiunea să mă retrag. Sînt încîntat de vizita neaşteptată şi foarte instructivă în castelul dumneavoastră. Vă mulţumesc. Zîmbiră. Notarul spuse:

— Vă rog, plăcerea a fost de partea mea. Vă însoţesc pînă la frontiera domeniului.

*

* *

Traversară orşul vechi fără să-şi mai vorbească. Ajunşi la turnul Mataquerre, notarul se opri:

— Nu merg mai departe. Dincolo este lumea celorlalţi.

— Maestre, pe drum mă gîndeam că povestea dumneavoastră, atît de frumoasă, este fără sfîrşit.

— Credeţi?

— Da. Cititorul ar vrea să ştie numele justiţiarului.

— Nu m-am gîndit la asta.

— Pot sa-mi permit un sfat pentru povestitor?

— Vă rog.

— Pentru mine el trebuia să fie, dintre toţi amicii lui Jean, cel care nu risca nici o bănuială că i-ar purta pică vrăjitoarei. În plus, ar avea o meserie care respinge violenţa şi ar avea o vîrstă care l-ar pune la adăpost de pasiuni carnale. Pe scurt, ar trebui să fie cel asupra căreia vrăjitoarea nu putea avea nici o putere.

— Bine gîndit! Şi cam ce profesie i-aţi da justiţiarului dacă aţi fi autorul poveştii?

— Eu nu ştiu... Să zicem notar regal?

Se făcu linişte. Nu se auzea decît zgomotul paşilor. Grémilly schimbă tonul:

— Dumneavoastră aţi făcut-o, nu-i aşa, maestre, în timp ce amici dumneavoastra alergau în jurul Bulevardului de Vesone, iar doctorul plecase la Arlette!

— Domnule comisar, l-aţi citit pe Goldsmith?

— Nu prea.

— Păcat. În romanul **„Ea se umileşte ca să-l cucerească"**, personajul spune: **„Nu pune întrebări dacă nu vrei să fii minţit."** Drum bun, domnule comisar!

— Noapte bună, maestre!...

(SFÎRŞIT)

CEREŢI ÎN LIBRĂRII:

EXBRAYAT
RAZBUNARE CORSICANĂ

Scriitorul francez Charles Exbrayat (n. 1906), autor a peste 130 de romane poliţiste şi 15 filme, laureat al Marelui Premiu al romanului de aventuri, director al Clubului Măştilor, înfăţişează în acest roman numit *Mincinoasele* (Răzbunare corsicană — în varianta română) istoria unei crime triple şi a răzbunării ei de către cinci femei bătrîne, corsicane obişnuite cu *vendeta*. Motivul crimelor iniţiale, descoperirea criminalilor, ca şi istoria vendettei, sînt problemele curente ale încercatului comisar de poliţie, personajul central al tuturor romanelor lui Exbrayat, indiferent de numele pe care-l poartă. Farmecul Nisei — locul acţiunii — ca şi vechile istorii de familie adaugă un plus de interes acestei cărţi pline de tensiune, de dramatism şi de adevărurile fără echivoc ale vieţii.

COLECŢIA
EXBRAYAT

(Distins cu MARELE PREMIU al romanului de aventuri)

175—125 pag. Copertă policromie. Format 16/54x84 (20/13,5 cm) Tiraj estimativ 30 000 ex. Preţ: 285+2 TL lei. Apare o dată la două luni

SCRISORILE ANONIME

Apare în semestrul I

Comisarul de poliţie Darius Méjean, certat cu şeful său — pînă nu demult amic — din cauza neînţelegerilor culinare dintre neveste, trebuie să investigheze o crimă aparent absurdă, fiind mereu împiedicat să afle adevărul, pe de o parte de martorii crimei, pe de altă parte de şeful său. Oricum, surpriza descoperirii făptaşului duce la împăcarea nevestelor gurmande şi — ca urmare — a dibaciului comisar cu şeful său.

I.S.B.N. 973.9065-41-4

SERIA: IMOGÉNE

Imogéne, unul dintre cele mai îndrăgite personaje feminine din toate romanele poliţiste scrise pînă acum. De un pitoresc şi un umor inegalat însă, această femeie poliţist sparge toate canoanele în materie. Motiv pentru care autorul (Exbrayat) o poartă prin şase din cele mai captivante romane ale sale.

SE ÎNTOARCE IMOGÉNE

Apare în semestrul I

Ieşită la pensie, Imogéne se întoarce în oraşul său natal, spre disperarea poliţiştilor care presimt că, în liniştita provincie scoţiană, vor fi semănate pretutindeni cadavre. Bătăi la cîrciumă, familii în pragul destrămării şi, evident, cadavre, marchează revenirea în oraş a roşcatei Imogéne, care, în final, primeşte mulţumirile direcţiei superioare de poliţie, spre spaima tuturor celor care o detestau şi doreau să-i facă bucata.

I.S.B.N. 973-9065-50-3

TOT TU, IMOGÉNE?

Apare în semestrul I

Imogéne pare să fi îmbătrînit. Dar faptul că poliţia îi cere un ajutor direct pentru descoperirea unei crime la un colegiu, o aduce pe roşcata scoţiană, deghizată în profesoară, la starea de paroxism în care provoacă din nou bătăi, separări de cupluri, retrageri ale elevilor din colegiu, descoperind însă, în final, ucigaşul şi motivul crimei, spre disperarea bieţilor poliţişti din Callander, puşi din nou în inferioritate.

I.S.B.N. 973-9065-52-x

NU-ŢI DA ÎN PETEC, IMOGÉNE!

Apare în semestrul I

O scoţiană osoasă cu părul roşu, modestă slujbaşă la Amiralitatea londoneză, are prilejul să se ilustreze ca mare apărătoare a justiţiei în oraşul său natal, Callander, ucigînd cinci sau şase spioni internaţionali care voiau să fure planurile ultrasecrete ale unui avion. Cum de se întîmplă toate acestea, aflăm prin intermediul unor dialoguri de un haz nebun, care punctează relaţii neaşteptate între englezi şi scoţieni, scoţieni şi restul lumii.

I.S.B.N. 973-9065-51-1

IMOGÉNE, EŞTI DATĂ NAIBII!

Apare în semestrul II

Imogéne, domnişoară bătrînă, are un mare respect pentru dragoste. De aceea, surprinzînd ceea ce i se pare a fi un amor ilicit, ea cere sprijin poliţiei pentru cei doi, bănuind că unul din ei va deveni ucigaşul perechii legitime spre a-şi asigura fericirea cu persoana iubită. După ce se bate cu poliţiştii înşişi, împăcîndu-se la un whisky, Imogéne are surpriza să constate că ipoteza ei se verifică. Dar ucigaşul era în altă parte şi motivul cu totul altul. Pînă să-l descopere însă, au loc alte multe întîmplări pline de haz.

I.S.B.N. 973-9065-53-8

IMOGÉNE ŞI VĂDUVA ÎN ALB

Apare în semestrul II

La direcţia superioară de poliţie se primesc mai multe anonime indicînd faptul că, un tînăr dispărut din Callander a fost de fapt ucis de... Imogéne. Evident, ea va fi silită să descurce iţele încurcate ale acestei întîmplări, spre disperarea poliţiei locale, a celor care o detestau, dar şi spre mulţumirea suporterilor, între care echipa de ciclism locală. Din nou bătăi, etalarea unor găunoase relaţii de familie şi, abia în final, după ce tînărul reapăruse în oraş, are loc uciderea lui de către cea care-l iubise, ceea ce lasă toată lumea buimăcită.

I.S.B.N. 973-9065-54-6

IMOGÉNE, URMAŞA MARIEI STUART

Apare în semestrul II

Să fi înnebunit Imogéne la bătrîneţe? Pentru ea singura regină este scoţiana Maria Stuart ucisă de englezi. Evident de atunci şi pînă acum englezii sînt vinovaţi pentru toate relele. Ce-i de făcut însă cînd crimele se produc numai printre scoţieni, la Callander? Iată o problemă greu de rezolvat, mai ales că ea se complică din pricina unei iubiri adolescentine interzise de părinţi. Şi Imogéne descoperă, la capătul unor fapte care erau să-i provoace moartea, că lumea din Callander e al fel alcătuită decît crezuse, dar nu mai puţin strîmb, din moment ce sentimentele frumoase duc la crime, în loc să ducă la fericire.

I.S.B.N. 973-9065-55-4

ÎN CURÎND:

COLECŢIA SAN-ANTONIO

Pagini: între 180—250. Format 16/54x84 (20/13,5 cm.)
Coperta policromie. Tiraj estimativ: 30 000 ex.
Preţul: 295 + 2 TL lei. Apare lunar

SPLINA ÎN SUC PROPRIU

Aflat în vacanță pe Coasta de Azur, San-Antonio are o aventură cu o fermecătoare miliardară americană. De aici încep toate: răpiri, cadavre misterioase, opulența incredibilă a unui armator, posesorul unui castel cu 800 de camere, reuniunea secretă a tuturor capetelor încoronate de pe glob, soții fidele și soții infidele, organizații secrete, șantaje și peste toate acestea San-Antonio, încurcîndu-le și descurcîndu-le, reușind dar avînd și eșecuri.

I.S.B.N 973-9065-46-5

ÎNCEPE ACȚIUNEA

Și unde poate fi mai palpitant pentru a începe o acțiune gen San-Antonio decît la Festivalul Filmului de la Cannes. De data aceasta San-Antonio este însoțit și de superiorul său, cunoscut sub numele de „Bătrînul". Misiunea: anihilarea unui răufăcător de talie internațională, zis Hiena. Și acțiunea începe. Sub jeturile de lumini artificii ale Festivalului au loc urmăriri nocturne, consfătuiri misterioase ale șefilor polițiștilor din toată lumea, atentate, accidente de mașină, femei frumoase care pun în mare încurcătură sufletul generos al comisarului. Și peste întregul noian de mistere se încrucișează spadele a două inteligențe: cea a comisarului și cea a Hienei.

I.S.B.N 973-9065-48-1

LICHIDAȚI-L!

Este volumul în care Frédéric Dard, alias San-Antonio, începe seria celebrului super comisar. De la stil, limbă, pînă la caracterul trepidant al acțiunii, scriitura conține, în mod concentrat, toate trăsăturile care l-au făcut celebru pe întregul glob, pe nu mai puțin celebrul San-Antonio. Aventuri în cascadă, ironie și umor cît încape.

I.S.B.N 973-9065-39-2

GALANTERIE PENTRU DAME FRIVOLE

Oricît de frivolă ar fi o „damă", dacă are tot ce trebuie pus acolo unde trebuie, este suficient pentru ca S.A. să demonstreze galanteria franceză. Chiar dacă „dama" este bine ancorată într-o bandă de teroriști pe care S.A., evident, trebuie să o spulbere.

I.S.B.N 973-9065-40-6

BAIRAM LA ȚAȚA TATZI

Pinochet, pe post de mort, cu funeralii aproape naționale, în prezența noului ministru de interne care nu este altul decît Bérurier, dă un efect de tot hazul și declanșează, în continuare, o cascadă de aventuri. Pentru că și pînă la această scenă s-au petrecut foarte multe și, toate cele dinainte și după, în stil specific San-Antonio. Ce este bairamul de la țața Tatzi? Asta este treaba cititorului să afle citind romanul.

I.S.B.N 973-9065-49-x

VINO CU LUMÎNAREA PREGĂTITĂ

Patru șefi de stat ai patru mari puteri îi cer lui San-Antonio să îl înlocuiască pe furnizorul de „fete" al unui sudamerican. Acțiunea este dură, scenele erotice cam fără perdea. Romanul trebuie ferit de copiii pînă la 14-15 ani.

I.S.B.N 973-9065-43-0

SAN-ANTONIO ÎN ȚARA WHISKYULUI

Consumat de erou în cantități apreciabile, aventurile comisarului trebuie să-l ducă și în țara whiskyului. Castele, depozite, butoaie cu celebra băutură dar în care sînt conservate și cadavre, fete, evident blonde (pentru că S.A. nu frecventează patul decît însoțit), mistere, dezlegări de mistere care te duc la alte mistere și toate povestite în limba atît de savuroasă și deloc ortodoxă a autorului.

SĂRUTĂRI UNDE ŞTI TU

Miza acţiunii este un aparat laser capabil să distrugă centrale nucleare. Pentru obţinerea acestui aparat şi foosirea lui sînt omorîţi doi savanţi, doi terorişti filipinezi primesc ordin de a se antrena pentru ca la comandă să poată urina cîte 1,5 litri fiecare. Bătrînul (superiorul comisarului) are un şoc şi dă în mintea copiilor, dar îşi reveni sub terapia de şoc a unei blonde aduse de San Antonio. În acţiune mai intervine şi o foarte frumoasă ziaristă căreia comisarul îi transmite mesajul din titlu şi, în sfîrşit, o centrală nucleară franceză care este gata să urmeze drumul Cernobîlului... Dar... acolo se află şi San Antonio.

I.S.B.N 973-9065-44-9

BUFFALO BULĂ

Un individ semănînd leit cu Bérurier a fost împuşcat pe cînd pătrunsese fraudulos în Centrul de cercetări ultra-secrete al NASA. Ultimele cuvinte au fost: „Bérurier, Poliţia pariziană". Cei doi poliţişti francezi sosiţi la Washington la invitaţia poliţiei locale, încep propria anchetă. Bérurier mai moare odată, iar San Antonio este arestat. Din Franţa, sosesc colaboratorii comisarului, soţia lui Bérurier, Bătrînul şi amanta lui de moment. San Antonio este eliberat, ceea ce face succesiv deliciul mai multor femei, printre care şi amanta Bătrînului. Scena finală se petrece la Paris. Berta Bérurier, văduvă incosolabilă, îşi ocăreşte curtezanii: nici unul nu se compară cu inegalabilul ei soţ defunct. Nici o dimensiune nu e cea potrivită, toţi sînt subdotaţi. Şi iată că dintr-o dată, în uşă se iveşte ceva supradimensionat, ceva incredibil. Berta cade în genunchi, topită de recunoştinţă. Pregătită.

I.S.B.N 973-9065-45-7

PIEPTĂNÎND GIRAFA

Comisarul San-Antonio şi adjunctul său Bérurier se angajează la un circ ambulant; primul, ca îngrijitor al girafei şi al elefantului, iar cel de-al doilea ca omul-care-mănîncă-orice. Motivul îl constituie furturile de tablouri din

muzeele din fiecare oraş în care poposeşte circul. Şi în focul anchetei, Bérurier devine mare vedetă de circ; comisarul are o aventură amoroasă cu dresoarea de elefanţi; apar saltimbanci homosexuali; soţia unui industriaş este găsită înjunghiată, timp în care Bérurier e ocupat cu cucerirea unei superbe femei, iar comisarul întîmpină dificultăţi în a rămîne în viaţă. Dar cine-i hoţul de tablouri?

I.S.B.N 973-9065-46-5

COLECŢIA
SCRIITORI ROMÂNI CONTEMPORANI

VASILE BĂRAN
MIEREA DIN NEVASTA ALTUIA
— Roman —

200 pag. Format 16/54x84 (20/13,5 cm)
Coperta color. Tiraj estimativ: 15 000 ex.
Preţ: 285 + 2 TL lei. Apare în semestrul I 1993

Noul roman al lui V. Băran ne prezintă o faţă necunoscută a autorului, de o mare sensibilitate şi gingăşie. Este vorba de iubire, de pasiune în marea accepţiune a cuvîntului, de dragostea dintre oameni care s-au descoperit tîrziu, care s-au căutat şi aşteptat fără ca măcar să-şi dea seama.

I.S.B.N 973-9065-09-0

ALECU IVAN GHILIA
DELICT DE DRAGOSTE
— Roman —

200 pag. Format 16/54x84 (20/13,5 cm)
Copertă color. Tiraj estimativ: 15 000 ex.
Preţ: 334 + 2 TL lei. Apare în semestrul I 1993

Un roman de o mare modernitate, construit pe canavaua unei zguduitoare poveşti de dragoste. Sînt surprinşi germenii unei noi moralităţi în raporturile dintre bărbat şi femeie, sînt descrise scene erotice care prin cruditatea lor rănesc, pînă la un punct, sensibilitatea eroului principal — un credul romantic incorijibil.

I.S.B.N 973-9065-22-8

DINU SĂRARU

N-AVEA ÎN MÎNĂ DECÎT MUGURII DE CIREŞ

sau

PĂMÎNT

— Roman —

200 pag. Format 16/54x84 (20/13,5 cm) Coperta color
Tiraj estimativ: 15 000 ex. Preţ: 295 + 2 TL lei
Apare in semestrul I 1993

Prin acest roman, autorul încheie cutremurătoarea trilogie „Nişte ţărani". Este romanul reaprinderii, ca un rug purtător, a patimii care a făcut din pămînt o proprietate dar şi o religie. O patimă care poate duce, şi duce, pînă la omor. Este totodată romanul unei sfîşietoare poveşti, cu o acută modernitate a mijloacelor narative, cartea, de cea mai stringentă actualitate, se citeşte pe nerăsuflate.

I.S.B.N 973-9065-23-6

PLATON PARDAU

SENATORUL

— Roman —

260 pagini. Format 16/54x84 (20x13,5 cm)
Copertă color. Tiraj estimativ 15 000 ex.
Preţ: 334 + 2 TL lei. Apare in semestrul I 1993

Scriitorul Platon Pardău, în prezent redactor şef al revistei „Parlamentul", ne propune un roman de cea mai strictă actualitate. Acţiunea se petrece în sferele înalte ale puterii actuale. Eroul, un arhitect de real talent, este împins de tumultul vieţii politice pînă în vîrful piramidei. Cum se trăieşte în acele cercuri înalte, cum să te descurci, rămînînd om cinstit, în vîrtejul patimilor şi nu rare ori al intrigilor? Este ceea ce vă dezvăluie autorul prin acest roman.

I.S.B.N 973-9065-24-4

GHEORGHE SĂSĂRMAN

CUPA DE CUCUTĂ

— Roman —

320 pagini. Format 16/54x84 (20/13,5 cm).
Coperta color. Tiraj estimativ: 15 000 ex. Preț: 405 + 2 TL lei
Apare in semestrul II 1993

Ziarist și scriitor român rezident în Germania, Gheorghe Săsărman propune un roman despre drama unui tînăr intelectual român, care trece de la entuziasm juvenil la dezamăgire sfîrșind prin încercarea de emigrare. O carte cu multe elemente științifico-fantastice, dar care în ultimă analiză, rămîne un roman politic conceput de autor în anii autoexilului.

I.S.B.N 973-9065-30-9

VASILE FELEA

BRACONAJ
pe domeniile dragostei

— Roman —

150 pagini. Format 16/54x84 (20x13,5 cm)
Copertă policromie. Tiraj estimativ: 15 000 ex.
Preț: 236 + 2 TL lei. Apare in semestrul II 1993

După cum se înțelege și din titlu este vorba de pasiunea erotică care te poate mistui pînă la limita în care ești gata să treci în neființă. Dar pînă aici, iar uneori chiar paralel, intervine bunăvoința unor doamne neglijente în patul conjugal și care devin profesoare redutabile pentru un june abia ieșit din adolescență. Își va păstra junele purita-

tea sufletească, capacitatea de a iubi sincer şi devotat, sau va deveni un mascul cinic şi brutal? Iată întrebări la care romanul, scris alert şi nu lipsit de scene palpitante, îşi propune să răspundă.

I.S.B.N 973-9065-31-7

ION MARINCA

NU ÎMPUŞCAŢI RÎSUL

— Roman —

200 pagini. Format 16/54x84 (20/13,5 cm)
Coperta color. Tiraj estimativ: 25 000 ex.
Preţ: 285 + 2 TL lei. Apare în semestrul II 1993

Cunoscut cititorilor prin volumele de povestiri „Trecătoarea urşilor", „Popasul pescarilor", „Moara îndrăgostiţilor", „Vînătorul şi mistreţul", Ion Marinca revine în aceeaşi lume cu romanul „Nu ucideţi rîsul". Este un roman de maximă tensiune dramatică în care omul şi sălbăticiunea se urmăresc, se suspectează, se respectă, se atacă, iar cînd este cazul se răzbună cumplit. Este un roman de aventuri, în care întîmplări pline de mister se succed cu o rapiditate filmică.

I.S.B.N 973-9065-33-3

Tehnoredactor Mihai Iordănescu
Comanda nr. 20587
Coli tipar 13
Tiparul executat la R.A.I. Imprimeria „CORESI"
București — România
1993

FORUM

Așezînd receptorul jos, judecătorul Beasy se întoarce în camera conjugală. Intrigată, soția lui dorea să afle cu ce rima acest apel telefonic nocturn. Înainte de a se strecua sub cearceaf, soțul ei îi aduce la cunoștință:

— Era Arcizac, procurorul.

— Așa devreme! Ce avea atît de urgent sa-ți spună?

— Soția lui a fost asasinată.

— Dumnezeule!

— ...O poveste urîtă!

— Doamne! cine putea să-i vrea răul unei tinere femei atît de drăguțe?

— Tocmai acest lucru voi încerca să-l aflu.

ISBN 973-9065-42-2

285 + 2 TL = 287 lei